RADU TEODORESCU

SOBRIETATEA ICOANELOR CREȘTIN ORTODOXE

Cugir 2023

CUPRINS

INTRODUCERE

Când intrăm într-o biserică creştin ortodoxă intrăm într-un spaţiu ale sobrietăţii. Cel mai bine acest lucru îl putem vedea din icoanele care împodobesc biserica. Se poate ca mai mulţi dintre noi să nu fi remarcat acest lucru dar icoanele ortodoxe sunt cât se poate de sobre. Nu vom găsii nici o icoană în bisericile noastre în care protagoniştii să se hlizească sau să rânjească. Aceasta fiindcă sfinţii sunt oameni sobrii. De fapt nici nu se poate concepe sfinţenia creştin ortodoxă afară de sobrietate.[1]

Sobrietatea este un lucru pe care puţini sunt conştienţi de el. La ce bun sobrietatea? La ce folos sobrietatea? Pentru ce trebuie să fim sobrii? Sunt cu toate întrebări legitime la care vor încerca să oferim un răspuns în paginile acestei cărţi. Trebuie să ştim că sobrietatea este un lucru complex care include în sine mai multe lucruri. Care sunt acestea?

- Simplitate,
- concizie,
- austeritate,
- redus la ceea ce este esenţial,
- cumpătate,
- moderaţie în a mânca şi a bea,
- care se bazează pe mijloace materiale reduse,
- cumpătare excesivă în modul de viaţă,
- lipsă de podoabe
- sau un caracter lipsi de artificialitate etc.[2]

Acestea sunt numai câteva dintre principalele nuanţe ale termenului de sobrietate. Evident că se mai poate spune despre sobrietate că este

- austeră,
- gravă,
- riguroasă,
- aspră
- sau severă.

Aceste din urmă trăsături sunt unele care se poate spune că nu prea fac sobrietatea foarte populară în societatea laică. Aceasta fiindcă trebuie să recunoaştem că sobrietatea nu este prea populară în lumea noastră. Nu are cum să fie populară fiindcă ştim că trăim într-o lume superficială care nu apreciază adevăratele valori ci mai mult se complace în

- surogate
- şi mediocritate.

Ei bine dacă vom privii mai atent la icoanele creştin ortodoxe vom vedea că ele vor să imprime în noi prin modul cum au fost pictate un duh al sobrietăţii, al seriozităţii. Este şi firesc să fie aşa fiindcă trebuie să ne dăm seama că sobrietatea ne este un lucru benefic. Nu ai cum să ai succes în viaţă şi în profesie dacă nu eşti sobru.

Evident că sobrietatea nu o vom găsii numai la biserică ci la fel de bine şi în şcoală. Gânditorul Mihail Mataringa spunea în acest sens: „şcoala are, la fel ca şi biserica, un fel de aură. Doar că nu de sfinţenie, ci de sobrietate. Fără a fi un templu, şcoala îndeamnă la respect şi rigurozitate. Împreună, biserica şi şcoala contribuie decisiv la desăvârşirea omului. Una îi reglementează relaţia cu Divinitatea, cealaltă îi modelează caracterul şi îl "împinge" mai pregătit în viaţă."[3]

Este evident că sobrietatea nu este propovăduită numai de Biserica Ortodoxă fiindcă sunt mai multe alte instituţii care o fac şi o fac destul de bine şi de eficient. Totuşi în această carte vom vorbii despre care sunt motivele pentru care ortodoxia şi Biserica Creştin Ortodoxă ajung să predice şi să susţină sobrietatea.

---

[1] Personal am putut remarca această *sobrietate a icoanelor creştin ortodoxe* pe la începutul anilor '80 la Biserica Ortodoxă Sfânta Treime din localitatea Cugir judeţul Alba. La acel timp eram copil dar am putut vedea că toate icoanele de pe pereţii bisericii erau serioase, sobre. Mai apoi aveam să meditez mai mult asupra acestui lucru pentru ca în zilele noastre să decid să scriu şi o crate despre sobrietatea icoanelor creştin ortodoxe.

[2] După Dicţionarul explicativ.

[3] Mihail Mataringa http://www.citatepedia.ro/index.php?q=sobrietate (accesat pe 20.04.2023).

Avem nevoie de sobrietate mai mult decât am crede și nu trebuie să uităm acest lucru. Faptul că Biserica ne îndeamnă la sobrietate nu înseamnă că nu mai putem glumii și nu mai putem aprecia umorul. În nici un caz. Ceea ce trebuie să ne dăm seama că este sobrietatea este:

- utilă,
- folositoare,
- la îndemână,
- eficientă
- și determinantă.

Dacă voim să avem succes în viața profesională evident că trebuie să pășim pe calea sobrietății. Sunt mulți care nu pun mare preț pe sobrietate. Mai de vreme sau mai târziu, împrejurările concrete ale vieții îi vor duce spre sobrietate. În acest sens filosoful antic Democrit spunea cât se poate de bine și de inspirat: „norocul ne aduce o masă îmbelșugata, sobrietatea una suficientă."[4]

Ce să însemne această afirmație a lui Democrit? Ea ne spune că trebuie să ne dăm seama că sunt mai mulți care merg în viață pe noroc. Dacă este să ai noroc în viață o să ai și în cele din urmă dacă nu ai noroc ei bine nu mai este nimic de făcut. La celălalt pol sunt cei care consideră că de fapt dacă vrei să a noroc în viață trebuie

- să muncești,
- să înveți,
- să te pregătești
- și să exersezi.

Toate acestea înseamnă la un loc să fi sobru. Succesul în viață este un lucru care poată să fie obținut dacă ajungem să fim în mod sistematic sobrii.

Evident că au fost și unii care au desconsiderat sobrietatea. Printre ei a fost și potul antic Homer care spunea că: „sobrietatea nu se potrivește decât săracilor."[5]

Aceasta fiindcă trebuie să știm că atunci când vorbim de sobrietate ei bine părerile sunt diferite. Sunt foarte mulți care nu vor

- să aprecieze
- și să simpatizeze

cu sobrietatea fiindcă ei sunt cei care cred că se poate trăii foarte bine și frumos și fără de ea.

Opinia acestei cărți este că de pe urma sobrietății se poate numai câștiga. Nu se cunoaște mai nimeni care să nu fi avut de câștigat de pe urma sobrietății. Aceasta fiindcă ea este una care ne ajută să ajungem la ceea ce este esențial și să nu ne împotmolim în lucruri care nu sunt prea de folos și de neapărată nevoie.

Totuși deși Homer credea că sobrietatea este un lucru care se potrivește numai săracilor ceea ce trebuie să ne dăm seama este că sobrietatea este

- o asceză,
- o nevoință
- și un exercițiu spiritual.[6]

În acest sens gânditorul român Ioan Lăncrăjean spunea cât se poate de bine și de potrivit că: „sobrietatea nu trebuie confundată cu sărăcia."[7]

Evident că atunci când ești sărac ajungi să fie sobru fără de voia ta. De ce?

- Mesele sunt simple și nu bogate,
- banii sunt puțini,
- averile sunt mici,
- îmbrăcămintea este limitată
- și venitul este controlat.

Ei bine se poate spune că totuși și sărăcia are unele efecte pozitive asupra unor oameni fiindcă ea poate să îi învețe că se poate trăii și în sobrietate. Aceasta fiindcă trebuie să fim conștienți că există o categorie de oameni care ajung să afle despre ceea ce este sobrietatea numai cât trec printr-un episod de sărăcie în viața lor. Acest lucru nu înseamnă că autorul susține sărăcia ca mod de viață ci ceea ce vrea să spună este că de multe ori

---

[4] Democrit https://rightwords.ro/citate/norocul-ne-aduce-o-masa-imbelsugata-sobrietatea-una--18637# (accesat pe 20.04.2023).
[5] Homer http://www.citatepedia.ro/index.php?id=57642 (accesat pe 20.04.2023).
[6] În termenii lui Ignațiu de Loyola.
[7] Ioan Lăncrăjean http://www.citatepedia.ro/index.php?id=57642 (accesat pe 20.04.2023).

există beneficii ascunse în sărăcie pe care nu le vedem fiindcă suntem mult prea deprimaţi fiindcă am ajuns săraci.

Sobrietatea evident că nu este o prioritate a epocii noastre fiindcă oamenii de azi nu prea unt interesaţi de ceea ce este peren şi valoros. Oamenii de azi sunt cât se poate de seduşi de aparenţe care de cele mai multe ori sunt cât se poate de superficiale. Ne lăsăm purtaţi de aspectul exterior al lucrurilor şi al persoanelor fără să avem tăria să mergem la esenţă şi la ceea ce este cu adevărat important.[8]

Doi călugări iconari discutau într-o zi.

- Şi vă place să pictaţi icoane?
- Da.
- Şi mie.
- Ştiu asta.
- Dar am mai multe nedumeriri.
- Cum ar fi?
- Este folositor aceste cult al icoanelor?
- Da cum să nu.
- De unde ştim acest lucru?
- De unde ştim?
- Da.
- Din tradiţia Bisericii.
- Da, ştiu de tradiţie.
- Este tradiţia Bisericii care ne spune că icoanele nu sunt idoli.
- Dar şi la idoli se închinau oamenii.
- Uite adevărul este că oamenii au nevoie să îşi arate iubirea faţă de Dumnezeu.
- Şi o fac prin icoane?
- Da.
- Cum?
- Icoana este şi la un mod de a îl preamării pe Dumnezeu.
- Adică?
- Când un pictor pictează un peisaj el preamăreşte acel peisaj din natură nu?
- Da.
- Fiindcă este frumos şi merită să fie imortalizat nu?
- Da.
- Ei bine aşa este şi cu icoanele.
- Îl imortalizează pe Dumnezeu?
- Se poate spune.
- Cred că ai dreptate.
- Evident.
- Dar ne sunt folositoare icoanele în viaţa duhovnicească?
- Da.
- Cum?
- Diavolii nu iubesc icoanele.
- Nu?
- Nu.
- Cum aşa?
- Uite aşa.
- De unde ştim acest lucru.
- Este o întâmplare din istoria ortodoxiei.
- Nu mi-o spuneţi şi mie?
- De ce nu?
- Vă ascult.
- Bine îţi voi spune.
- Vă rog.
- Se spune că în vechime era un călugăr pustnic pe Muntele Eleonului.

---

[8] A se vedea Alexandru Paleologu, *Despre lucrurile cu adevărat importante* (Bucureşti, 1997).

- Şi?
- Acest călugăr avea în chilia lui o icoană cu Maica Domnului la care avea multă evlavie.
- Frumos.
- Dar acest călugăr era luptat cu duhul desfrânării.
- Ce urât.
- În fiecare zi se ruga la icoana din chilia cu Maica Domnului să îl izbăvească de acest demon.
- Şi l-a izbăvit?
- Da.
- Cum?
- Într-o zi din nou a fost cuprins de gândurile desfrânării.
- Şi?
- Pustnicul a dat să meargă să se roage la icoană.
- Şi ce a urmat?
- Dintr-o dată în fața lui i s-a arătat demonul care îl muncea.
- Cumplit.
- Până când, vrăjmașule al adevărului, vrei să mă ispitești? Nu ai cunoscut socoteala mea, cum că nu mă supun? Pentru ce în zadar mă muncești? I-a spus pustincul.
- Și a răspuns lui diavolul:
- Eu pe mulți alții mai îmbunătățiți decât tine am biruit și voiesc să te fac și pe tine să te biruiești mai pe urmă, căci nu mă lenevesc, nici altă slujbă decât aceasta nu am. Însă, dacă vei face ceea ce îți voi zice ție, voi înceta să te mai supăr.
- Iar acela a zis: ce voiești să fac?
- Răspuns-a lui dracul: cu înlesnire și puțin lucru este ceea ce îți cer ție. Dar fă jurământ cum că nu vei mărturisi altcuiva și îți voi spune.
- Iar pustnicul, ca un om neînvățat și fără de răutate ce era, pentru dorul ca să se izbăvească de acest fel de război, s-a jurat să nu spună altcuiva.
- I-a zis lui vicleanul șarpe: să nu te mai închini de acum icoanei ce o ai în chilia ta; scoate-o pe dânsa afară din chilie și eu, de acum, nu te voi mai supăra.
- Iar monahul a zis: mâine îți voi da răspuns pentru aceasta.
- În ziua acea Ava Teodor Eliotul a avenit în acea regiune şi pustnicul s-a dus şi i-a spus:
- Părinte Teodor mă munceşte duhul desfrânării. Azi mi s-a arătat în chilie şi mi-a spus că mă lasă în pace dacă nu mă m-ai închin la icoana Maicii Domnului din chilia mea.
- Să nu faci asta.
- De ce?
- Nu știi cum că vrăjmașul nu scoate vreodată pe cineva din păcat mare, ca să-l arunce în cel mic, ci totdeauna în mai mare primejdie îl prăpăstuiește? Care mai mare fărădelege este decât ca să nu te închini Stăpânei celei Prealăudate? Mai mic păcat este să curvești de mii de ori, decât să te lepezi de Născătoarea de Dumnezeu cea pururea Fecioară. Și să nu asculți de acum mai mult pe vicleanul diavol, ci o roagă pe dânsa și ea îți va ajuta, ca să-l rușinezi pe el.
- Bine aşa voi face.
- Când s-a întors la chilia s-a întâlnit din nou cu acel diavol.
- Vrăjmaşule al binelui şi preaînrăutățitule, ori curvar de voi fi, ori jurător strâmb, nu mă vei judeca tu, ci numai Dumnezeu și Stăpânul, Fiul pururea Fecioarei, de care zici să mă lepăd. Însă eu nu te voi asculta. Și acum poți să faci cu mine ce vrei: dar El îmi va ajuta și mă va izbăvi de ispitele și cursele tale, i-a spus pustnicul.
- Atunci dracul s-a făcut nevăzut, iar monahul, făcând o iconiță mică, după chipul icoanei Preasfintei Născătoarei de Dumnezeu pe care o avea în chilie, o purta cu el totdeauna.
- Și ce a urmat?
- Și, de atunci, n-a mai putut să-l supere vicleanul, ci a petrecut toată viața lui cu fapte bune și s-a învrednicit fericirii celei cerești.
- Foarte frumos.[9]

[9] Protos. Nicodim Măndiță, *Minunile Maicii Domnului, (*Editura Agapis, 2000), pp. 98-100.

Avem mai sus o întâmplare care ne spune foarte clar că diavolii nu iubesc icoanele creştin ortodoxe. Aceasta fiindcă ele le amintesc de Iisus, de Maica Domnului şi de sfinţii creştin ortodocşi. Prin urmare atunci când cinstim o icoană cu sărutul nostru evident că facem un lucru care îi are pe draci fiindcă ei vor să fim departe de Dumnezeu şi să încetăm să Îl cinstim şi să Îl iubim.

Sobrietatea icoanelor creştin ortodoxe este una care ne face şi să noi să fim mai sobrii şi mai serioşi fiindcă ştim că trăim într-o epocă în care impactul imaginilor este foarte mare. La fel de bine dintre toate Bisericile creştine ştim că Biserica Ortodoxă excelează în cultul icoanelor. Icoanele sunt sfinte fiindcă îl reprezintă pe Dumnezeu şi pe sfinţii plăcuţi Lui. O cale spre Dumnezeu este şi sobrietatea fiindcă în relaţia noastre cu El trebuie să fim sobrii. Sobrietatea este cea care în cele din urmă ne va duce la dobândirea bunului simţ după cum spunea Moliere: „bunul simţ perfect se fereşte de toate extremele, mulţumit să cupleze înţelepciunea cu sobrietatea."[10]

CAPITOLUL 1

SOBRIETATEA NU ÎNSEAMNĂ SĂ FI POSAC ŞI TRIST SAU DESPRE PSIHOLOGIA SOBRIETĂŢII

După cum am spus când intrăm într-o biserică creştin ortodoxă intrăm într-un spaţiu al sobrietăţii. Aceasta fiindcă este bine să ştim că acest lucru este un îndemn pentru toţi cei care trec pragul bisericii. Acest lucru evident că a ajuns să fie confuz şi să fie interpretat greşit de mai multă lume. În acest sens sunt unii care fiindcă stăpâniţi de un duh deplin lumesc ajung să vadă în atmosfera din bisericile creştin ortodox un spaţiu:

- trist,
- deprimant,
- necăjit
- şi posac.

Aceasta fiindcă în icoane nimeni nu râde. Sunt mulţi care cred că a fi fericit înseamnă să râzi în continuu. Adevărul este că fericirea pe care o oferă Hristos nu este una în care ne hlizim cu gura până la urechi. Fericirea lui Hristos este sobră şi se trăieşte mai mult interiorizat. Ca să ajungem la fericirea creştin ortodoxă trebuie să fim unii care să fim cât se poate de liniştiţi: „toți cei care doresc să se inițieze în rugăciune trebuie să treacă prin **proba liniștii**. Pentru a o găsi, nu e nevoie să mergem în pustie, ci este necesar să ne consacrăm câteva minute în fiecare zi, întrerupându-ne toate activitățile, pentru a intra în cămara noastră și „închizând ușa, **să ne rugăm** Tatălui nostru Care este în ascuns". În viața noastră de toate zilele, suntem ispitiți să credem că trebuie să fim tot timpul ocupați, mereu avem ceva important de terminat și ni se pare că timpul petrecut la rugăciune ne împiedică să terminăm lucrul respectiv.

Însă experiența dovedește că o jumătate de oră sau o oră „irosită" în rugăciune nu împiedică deloc, în mod catastrofal, bunul mers al activităților noastre zilnice, așa cum ne închipuim atunci când am vrea să ne rugăm. Dimpotrivă, obiceiul de a ne ruga ne învață să ne concentrăm rapid, înlătură orice neatenție, disciplinează mintea și, în cele din urmă, ne face să câștigăm timp."[11]

Ei bine cei care cred că icoanele ajung să imprime în noi un duh

- posac,
- trist,
- deprimant
- şi melancolic

le spunem că se înşeală şi că nu au dreptate.

A fi creştin ortodox în nici un fel nu înseamnă să fie trist şi posac. Aceasta fiindcă viaţa în Hristos este o viaţă în fericire şi bucurie.[12] Este vorba de o bucurie sobră care nu se manifestă printr-un râs externe ci mai mult se simte cu sufletul.

Când auzim o melodie bisericească ce ne place nu ajungem să râdem în hohote ci mai mult simţim că sufletul nostru se bucură şi jubilează. Ei bine aceasta este ceea ce am putea denumii ca fiind o *fericire sobră.*

---

[10] Moliere http://www.citatepedia.ro/index.php?id=57642 (accesat pe 20.04.2023).

[11] Ilarion Alfeyev, Mitropolit de Volokolamsk**,** *Taina credinței. Introducere în teologia dogmatică ortodoxă*, Editura Doxologia, pp. 273-275 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/viata-noastra-suntem-ispititi-sa-credem-ca-trebuie-sa-fim-tot-timpul-ocupati (accesat pe 20.04.2023).

[12] A se vedea Radu Teodorescu, *Bucuria de a fi în comuniunea duhovnicească* (Cugir, 2016).

Fericirea sobră sau *bucuria sobră* este una pe care o putem vedea pe icoanele din bisericile noastre creştin ortodoxe. Ştim astfel că în ortodoxie se cunosc mai mulţi sfinţi iconari:

- Sfântul evanghelist Luca despre care se ştie că a fost primul care a pictat o icoană a Maicii Domnului,
- Sfântul Andrei Rubliov,
- Sfântul Alipie al Pecerskăi
- Şi ucenicul Sfântului Alipie, Sfântul Grigorie.[13]

Iată prin urmare că arta icoanei a ajuns să facă din unii iconari sfinţi. Acest lucru evident că nu trebuie să ne lasă fără de nici o replică ci trebuie să ne conştientizeze că a reprezenta sfinţenia lui Dumnezeu în manifestările ei în cele din urmă poate duce la propria sfinţire. Nu înseamnă că toţi trebuie să ne apucăm de pictat icoane care să ajungem sfinţi ci mai mult că trebuie să ştim că pictarea de icoane este un lucru binecuvântat de Hristos în Biserica Ortodoxă.

Cu privire la faptul că oamenii cred că sobrietatea din bisericile ortodoxe duce la nefericire filosoful Pascal spunea: „nefericirea oamenilor provine dintr-un singur lucru: că nu ştiu să rămână liniştiţi, într-o cameră."[14] Aceasta fiindcă omul de azi este unul care consideră că fericirea este un lucru

- extern,
- din afară,
- al alter egoului
- şi ceva ce trebuie să fie adăugat de la alţii.

Trebuie să ştim că nu avem cum să ajungem la fericire dacă nu suntem sobrii. Aceasta fiindcă este sobrietatea cea care ajunge să ne facă să simţim şi să trăim lucrurile cât se poate de

- corect,
- ortodox,
- deplin,
- profund
- şi efectiv.

Nu suntem fericiţi cu adevărat fiindcă nu ajungem să ne cunoaştem pe noi înşine – după cum ne îndemna Socrate în antichitate – şi pentru acest lucru avem o imagine superficială despre cine suntem cu adevărat. „Lipsa gustului pentru singurătate și liniște – aceasta este boala omului contemporan. Foarte multă lume evită liniștea, singurătatea, timpul liber, fiindcă nu are nimic altceva cu care să-și umple acest gol: oamenii aceștia au nevoie să audă vorbindu-se, să aibă păreri, să fie mereu pe baricade pentru a-și crea iluzia unei vieți efervescente și foarte pline. Însă **viața cu Dumnezeu** începe atunci când **cuvintele și gândurile se liniștesc**, când **problemele vieții pământești trec pe planul doi, iar în sufletul omului se deschide larg un loc pe care Dumnezeu vine să Îl umple cu prezența Sa**.

Sfinții Părinți spun adesea că **rugăciunea născută din liniște trebuie să fie simplă și sobră, fără multe cuvinte**. Starea celui care se roagă este asemănătoare aceleia a unei legături dintre tată și fiu."[15]

Se poate vedea aici că dacă voim să facem o rugăciune care să ajungă la Dumnezeu Tatăl ea trebuie să fie sobră. Se ştie că sunt mai mulţi aşa zişi creştini care nu sunt de acord cu sobrietatea din spaţiul creştin ortodoxe. Aşa se face că mai ales în occident în mai multe biserici neoprotestante se dansează la slujbe şi se cântă aşa numita muzică gospel (evanghelie) care se vrea una incendiară după cum incendiară este şi relaţia celor în cauză cu Dumnezeu.

De ce mai toate bisericile neortodoxe au eliminat din cultul şi din practica lor icoanele? Fiindcă după cum am spus aceste icoane sunt sobre şi îndeamnă la sobrietate. Este această sobrietate care i-a deranjat pe mai mulţi aşa zişi creştini care au ajuns să terfelească învăţăturile şi poveţele sfinţilor creştin ortodocşi cu privire la icoane şi să le scoată din biserică.

Istoria bisericii ne spune că mai ales în secolul al VIIII-lea au fost mai mulţi care au ajuns să lupte împotriva icoanelor. Ei au primit numele de iconoclaşti. Ei bine şi în zilele noastre sunt mai mulţi iconoclaşti care găsesc sobrietatea icoanelor creştin ortodoxe care fiind

- posacă,
- tristă,

[13] http://aghiograf.blogspot.com/p/sfinti-iconari.html (accesat pe 01.06.2023).

[14] Blaise Pascal apud Ilarion Alfeyev, Mitropolit de Volokolamsk**,** *Taina credinței. Introducere în teologia dogmatică ortodoxă*, Editura Doxologia, pp. 273-275 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/viata-noastra-suntem-ispititi-sa-credem-ca-trebuie-sa-fim-tot-timpul-ocupati (accesat pe 20.04.2023).

[15] Idem.

- deprimantă,
- lividă
- şi obscurantistă.

Când intrăm într-o biserică gotică din apus – sau chiar la o casă de rugăciune sectară – se poate simţii un duh rece, o atmosferă întunecată şi crispată. Să fie aceasta răspunsul la sobrietatea icoanelor creştin ortodoxe din Bisericile Ortodoxe? Fără doar şi poate că nu. Deşi icoanele creştin ortodoxe sunt sobre ele sunt calde. Sunt calde fiindcă sfinţii pe care îi reprezintă au fost calzi. Ori într-o biserică gotică de multe ori intri la fel ca într-un cavou. Iată cum lupta împotriva sobrietăţii icoanelor creştin ortodoxe a dus la apariţia

- răcelii,
- a glaciarului
- şi a îngheţatului

în atmosfera ambientală din Biserică.[16]

După cum am spus nici o icoană nu râde. Mai mult, în ortodoxie au fost mai multe icoane care au ajuns să verse lacrimi ceea ce este deja un miracol. Faptul că icoanele nu râd nu este numai o normă din erminia picturii bisericeşti[17] ci mai mult un îndemn la cum trebuie să fie relaţia noastră cu Dumnezeu.

Evident că sunt mai mulţi care consideră că de fapt icoanele sunt mai mult un fel de *brand* al Bisericii Creştin Ortodoxe. Aceasta fiindcă ştim că acolo unde este o biserică ortodoxă vom găsii şi icoane. Ceea ce trebuie să ştim este că icoana nu este numai o valoare creştin ortodoxă ci mai mult una universală. Aceasta fiindcă ea este un care reprezintă modul în care ne raportăm la Hristos.

Sobrietatea spaţiului liturgic ortodox ne spune că trebuie să fim unii care să ajungem să ne dăm seama că acolo suntem în prezenţa lui Dumnezeu. În faţa lui Dumnezeu nu ne prezentăm:

- hliziţi,
- rânjind,
- în hohote
- sau în nervozitate.

Cea mai bună atitudine pe care o putem avea în faţa lui Dumnezeu este de sobrietate. Aceasta fiindcă la fel de bine se poate spune că şi *Dumnezeu este sobru cu noi.* Dumnezeu ne ia în serios pe noi oamenii şi pentru aceasta şi noi trebuie să îi răspundem cu aceeaşi măsură. „Nu face pe deșteptul în cuvintele rugăciunii tale! Căci gânguritul simplu și nemeșteșugit al copiilor a înduioșat pe Tatăl lor cel din Ceruri. Nu te porni la vorbărie, ca nu cumva prin căutarea cuvintelor să ți se împrăștie mintea. Un cuvânt al vameșului L-a făcut pe Dumnezeu îndurător și un cuvânt spus cu credință l-a mântuit pe tâlhar. Multa vorbire în rugăciune pricinuiește minții năluciri și împrăștiere. Iar un singur cuvânt o adună."[18]

Evident că sunt muşi care găsesc sobrietatea icoanelor din Bisericile Creştin Ortodox ca fiind inconveniente fiindcă ei pot vedea în jurul lor

- tristeţe,
- necaz,
- durere,
- suferinţă,
- boală
- şi jale.

De ce nu este cumva diferit în Bisericile Ortodoxe? Ei bine răspunsul la aceste probleme ale lumii noastre nu este în nici un caz hohotul de râs ci mai mult

- sobrietatea
- şi seriozitatea.

Vom ajunge să găsim un răspuns la problemele lumii noastre prin sobrietate fiindcă ea ne duce spre ceea ce este esenţial şi ne face să evităm aparenţele.

Sobrietatea este un lucru cu care nu ne naştem ci pe care ajungem să o dobândim şi trebuie să ştim că nu avem nimic de pierdut din toată acesta poveste. Nu se ştie de un om care a avut de pierdut de pe urma sobrietăţii. Sfinţii au ajuns la sfinţenie tot prin sobrietate.

[16] A se vedea Alexandru Horia, *Vorbirea în şoaptă* (Bucureşti, 1995).
[17] A se vedea Dionisie din Furna, *Eminia picturii bizantine* (Bucureşti, 2000).
[18] Ilarion Alfeyev, Mitropolit de Volokolamsk, *Taina credinței. Introducere în teologia dogmatică ortodoxă*, Editura Doxologia, pp. 273-275 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/viata-noastra-suntem-ispititi-sa-credem-ca-trebuie-sa-fim-tot-timpul-ocupati (accesat pe 20.04.2023).

Sfântul Isaac Sirul spunea în acest sens: „umblă cu simplitate și nu întru cunoștință înaintea lui Dumnezeu. Căci simplității îi urmează credința, iar subțirimii și disputei gândurilor, părerea de sine. Și acesteia îi urmează depărtarea de Dumnezeu. Când vei veni înaintea lui Dumnezeu prin rugăciune, fă-te în gândirea ta ca o furnică și ca cele ce se târăsc pe pământ și ca un vierme, și ca un prunc care se bâlbâie. Și nu spune înaintea Lui ceva bizuit pe cunoștință, ci apropie-te de Dumnezeu și umblă înaintea Lui cu cuget de prunc, ca să te învrednicești de părinteasca purtare de grijă, ce se îndreaptă de la părinți spre fiii lor încă prunci.”[19]

Doi pictori discutau într-o zi.

- Ştii că nu pot să îmi dau eu seama?
- Ce?
- De ce se spune că icoanele nu sunt idoli?
- Adică?
- Am citit Vechiul Testament.
- Şi?
- Acolo am găsit aşa.
- Ce?
- „Să nu-ţi faci chip cioplit şi nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer, sus, şi din câte sunt pe pământ, jos, şi din câte sunt în apele de sub pământ! Să nu te închini lor, nici să le slujeşti, că Eu, Domnul Dumnezeul tău, sunt un Dumnezeu zelos, care pedepsesc pe copii pentru vina părinţilor ce Mă urăsc pe Mine, până la al treilea şi al patrulea neam, Şi Mă milostivesc până la al miilea neam către cei ce Mă iubesc şi păzesc poruncile Mele” (Ieşire 20, 4-6).
- Da, este Decalogul.
- Aşa este.
- Şi?
- Aici se spune cât se poate de clar să nu te închini la chip cioplit.
- Este o problemă de detaliu aici.
- Adică?
- Icoana nu este chip cioplit.
- Aşa este.
- Decalogul a fost dat înainte de Hristos.
- Şi?
- Hristos a fost Dumnezeu întrupat.
- Tot nu înțeleg.
- Noi nu ne închinăm la materia din icoană.
- Nu?
- Nu.
- Dar la ce?
- La cel pe care îl reprezintă icoana.
- Cum este posibil acest lucru.
- Sfinții deşi nu mai sunt între noi pe pământ ei trăiesc sus în cer.
- Asta am auzit-o.
- Și se mai spune în Biblie că Dumnezeu nu este un Dumnezeu al morților ci al viilor.
- Înțeleg.
- Deci materia icoanei nu este subiectul adorației şi cinstirii noastre.
- Nu era conştient de asta.
- Și mai este ceva.
- Ce?
- Sunt mai multe mărturii de minuni cu icoanele.
- Da?
- Da.
- Poți să îmi spui și mie una.
- Cum să nu.

[19] Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte despre sfintele nevoințe apud* Ilarion Alfeyev, Mitropolit de Volokolamsk, *Taina credinței. Introducere în teologia dogmatică ortodoxă*, Editura Doxologia, pp. 273-275 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/viata-noastra-suntem-ispititi-sa-credem-ca-trebuie-sa-fim-tot-timpul-ocupati (accesat pe 20.04.2023).

- Te ascult.
- Este vorba de o minune care a avut loc în pe 29 iunie 1863.
- Acum mulți ani.
- Da.
- Și ce spune această minune?
- Este mărturisită de iconarul Nicolau Iordache.
- Nu am auzit de el.
- El a început să picteze într-o zi o icoană care este cunoscută azi cu numele de Prodomița.
- Înțeleg.
- Această icoană se află azi la Muntele Athos la Schitul românesc Prodromu.
- Am auzit de acest schit.
- Ei bine acest pictor Nicolau Iordache s-a spus să picteze icoana Prodromița care o reprezintă pe Sfânta Maria cu pruncul Iisus.
- Frumos.
- El a pictat veşmintele Maicii Domnului şi a pruncului Iisus.
- După erminie?
- Da.
- Şi?
- Şi-a spus.
- Ce?
- Mâine voi termina fețele Sfintei Maria şi a pruncului Iisus.
- Şi le-a terminat?
- A încercat dar nu a reuşit.
- De ce?
- Parcă îşi ieşise din mână.
- Şi?
- A doua zi a venit în fața icoanei şi a făcut 3 metanii mai înainte de a se apuca de lucru.
- Înțeleg.
- Și atunci minune.
- Ce?
- A putut vedea că aceste chipuri erau deja pictate.
- Cum?
- Exact cum sunt azi pictate pe icoana Prodomița.
- Minunat.
- Şi cine le-a pictat?
- Cel mai probabil un înger.
- Crezi?
- Da.
- Nu ştiam de această minune.
- Este cunoscută de Muntele Athos.
- Şi nu numai.
- Aşa este.
- Fiindcă o ştii şi tu.
- Da.
- Deci icoanele şi cultul lor sunt pe placul lui Hristos?
- Putem spune cu certitudine că da.
- Bine de ştiu.
- Acum mai ai îndoieli?
- Nu.
- Mă bucur.
- Tot îmi venea gândul acesta că icoanele sunt idoli.
- Nu sunt idoli sunt o metodă de la Îl cinstii pe Dumnezeu.
- Aşa este.[20]

[20] https://ro.wikipedia.org/wiki/Prodromi%C8%9Ba (accesat pe 07.08.2022).

Avem mai sus o mărturie a unei minuni care a fost cercetată şi ştiinţific fiindcă au fost oameni de ştiinţă care au cercetat icoana Prodomiţa şi au putut vedea că pe feţe din ea nu se vede nici o urmă de pensulă. Prin urmare trebuie să ne dăm seama că o astfel de mărturie este una are ne spune că Dumnezeu nu este împotriva cultului icoanelor din Biserica Creştin Ortodoxă.

Atmosfera sobră a bisericilor creştin ortodoxe este una care ne face să ne dăm seama că este nevoie de sobrietate în societatea noastră. De mult prea multe ori ajungem să tratăm lumea din jurul nostru cu neseriozitate. „în cultul Bisericii ortodoxe ruse, în timpul rugăciunilor care preced începerea Sfintei Liturghii euharistice, uşile centrale ale iconostasului (uşile împărăteşti) rămân închise. Când începe propriu-zis Sfânta Liturghie, uşile se deschid lăsând să se vadă Sfântul Altar, iar preotul oficiant psalmodiază binecuvântarea. Acest moment esenţial este evocat de prinţul Eugen Trubeţkoi (1863-1920) – filosof religios rus –, în ultimele cuvinte pe care le-a rostit pe patul de moarte: **„Se deschid Porţile împărăteşti! Începe marea Liturghie!”**. Pentru el, moartea nu era o uşă care se închide, ci una care se deschide; nu un sfârşit, ci un început. Ca şi pentru primii creştini, ziua morţii a fost pentru el ziua sa de naştere.

Existenţa noastră omenească poate fi comparată cu o carte. Majoritatea oamenilor consideră că textul real, istorisirea principală este viaţa pământească, iar viaţa viitoare – când se crede în existenţa ei, bineînţeles – este privită ca o simplă anexă. Atitudinea autentic creştină este exact inversă: **viaţa de aici este doar prefaţa, introducerea cărţii, iar viaţa viitoare este principalul ei conţinut**. Momentul morţii nu este concluzia cărţii, ci începutul primului capitol.

Despre acest punct final care, de fapt, este punctul de plecare, trebuie să amintim două lucruri atât de evidente încât sunt uitate cu mare uşurinţă. Mai întâi, **moartea este un fapt inevitabil şi cert**. Apoi, **moartea este o taină**. Trebuie s-o privim cu aceste sentimente opuse: cu sobrietate şi realism pe de o parte, cu teamă şi uimire pe de altă parte.”[21]

A fi în relaţie cu Dumnezeu este un lucru care evident că impune sobrietate. Aceasta fiindcă Dumnezeu este sobru şi ne tratează cu sobrietate. Nu trebuie să uităm acest lucru în zilele noastre când sunt destui de mulţi care contestă că

- sobrietatea
- şi seriozitatea

definesc relaţia şi raportul nostru cu Dumnezeu Tatăl.[22]

Există o psihologia a sobrietăţii care ne spune că ea este de folos şi trebuie să fie cultivată sistematic acolo unde nu există. Sobrietatea prin urmare poate să fie deprinsă şi acest lucru trebuie să ne pună pe muncă fiindcă acolo unde lipseşte ea trebuie să fie adusă şi întreţinută.

Ştim că în Biserica Anglicană problema sobrietăţii este una care a fost puternic contestată. Aceasta fiindcă anglicanii au împărţit biserica în trei categorii:

- high church sau biserica de sus,
- middle church sau biserica de mijloc
- şi low church sau biserica de jos.

Dacă în biserica de sus există un adevărat spirit al sobrietăţii ei bine în biserica de jos totul este mai mult un fel de

- parodie
- şi caricatură

a relaţiei şi legăturii cu Dumnezeu.

Este evident că trăim vremuri de criză: „ce mai este, astăzi, ***adevărat*** şi ***natural*** în noi, in ce facem, în ce spunem, în cum ne exprimăm credinţa, în cum ne trăim viaţa? Unde să mai găseşti *ADEVĂRUL şi DUHUL* în atâta ocean de SCLIPICI, de IMAGINE, de ARTIFICIU, de PRETENTIE, de goană disperată după SUCCES? Astăzi nu ne mai place simplitatea, nu mai suportam modestia, naturaleţea şi discreţia. Ne etalăm patimile ca la tarabă, fără jenă, înşelaţi fiind să credem că ele sunt virtuţi şi că suntem în stare să mărturisim în faţa oamenilor tot cu omul vechi, sulemenit şi împopoţonat care am rămas. Nu ne mărturisim nici pe noi înşine măcar, ci mărturisim alte ***duhuri*** care ne locuiesc şi cărora le dăm numele de… ***“eu sunt acesta”***.
”[23]

---

[21] Episcopul Kallistos Ware, *Împărăţia lăuntrică,* Editura Christiana, 1996, pp. 19-20 apud https://doxologia.ro/cuvant-de-folos/moartea-nu-e-un-sfarsit-ci-un-nou-inceput (accesat pe 20.04.2023).

[22] A se vedea Radu Teodorescu, *Dumnezeu Tatăl pe înţelesul tuturor* (Cugir, 2019).

Sobrietatea prin urmare nu trebuie să fie una falsă ci din contră trebuie să fie autentică şi genuină. Aceasta fiindcă autentică şi genuină este şi relaţia noastră cu Dumnezeu Tatăl. Nu trebuie să uităm acest lucru când sunt mai mulţi care ne spun că de fapt sobrietatea nu ajută la nimic fiindcă omul este menit în această lume numai pentru:

- distracţii,
- petreceri,
- chefuri
- şi dezmăţ.

Despre sobrietate părintele Efrem Filotheitul spunea destul de inspirat: „întunericul în care te afli, copilul meu, vine atât de la tine, cât şi de la ispititorul. Amândouă sunt vindecate prin venirea harului dumnezeiesc.

Din acest motiv, roagă-L pe Dumnezeu să-ţi dăruiască sobrietate şi capacitatea de a-ţi aminti lucrurile cele bune şi a le uita pe cele rele. Când te străduieşti şi perseverezi, încetul cu încetul harul lui Dumnezeu te va ajuta.

Binecuvântatul meu copil, mă rog ca Domnul slavei să-ţi dea cel mai minunat dar duhovnicesc pentru sufletul tău, aşa încât inima să-ţi tresalte de bucurie şi pace divină. Cât despre ispite, ele sunt inevitabile, iar noi trebuie să înţelegem că ele nu vor înceta, deci, trebuie să fim gata să ne dovedim răbdarea. În orice caz, răsplata celui care poartă cu răbdare neputinţele celor slabi va fi mare, pentru că unul ca acesta va fi pătimit mult şi pe bună dreptate că acesta trebuie răsplătit pe măsură.

Fii răbdător, copilul meu, fii răbdător. Ni se îngăduie să fim ispitiţi pentru a dobândi smerenia. Ispitele sunt medicamente care vindecă sufletele noastre bolnave. Bucură-te că Dumnezeu se îngrijeşte de rănile tale. Binecuvântează-L pentru faptul că el te consideră copilul său şi te educă pentru a te învăţa înţelepciunea din Legea Sa. "F*ericit este cel pe care Tu îl cerți și îl înveți*" şi "*căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepsește? Iar dacă sunteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sunteți fii nelegitimi și nu fii adevărați*" (Evrei 12, 7-8).

Dar ispitele noastre certifică faptul că noi suntem copii ai lui Dumnezeu, iar acesta este un motiv de mare bucurie şi cinste."[24]

Este un mare lucru să ajungem la conştiinţa că suntem fii lui Dumnezeu dar la fel de bine trebuie să ne păstrăm sobrietatea fiindcă numai aşa în cele din urmă vom reuşii să ne dăm seama şi de responsabilităţile care ne revin din acest statut.

Sobrietatea este o atitudine cât se poate de

- firească
- şi naturală

atunci când vine vorba de legătura noastră cu Dumnezeu Tatăl.[25]

Sobrietatea este una care după cum am spus este desconsiderată în lumea noastră care de cele mai multe ori este

- uşuratică,
- promiscuă,
- superficială
- şi simplistă.

Sunt şi situaţii în care sobrietatea ajunge să fie deprinsă în împrejurări extreme. Acesta a fost cazul părintelui Nicolae Steinhardt care a fost încarcerat de comunişti: **"N-am ştiut.** Trăisem ca un dobitoc, ca o vită, ca un orb. La închisoare, înspre amurg, am aflat ce-i aia ***bunătate, bună cuviinţă, eroism, demnitate.*** Vorbe mari! Vorbe goale! Vorbe mari şi goale ***pentru şmecheri şi pentru turnători***; vorbe mari şi de mare folos şi pline de înţeles când le simţi răcoarea în iezerul de foc şi le poţi gusta farmecul experimental. **Creadă fiecare ce vrea, de valoare absolută nu am căderea să vorbesc, una ştiu: că** vorbele acestea mari şi însuşirile pe care le semnifică erau acolo mai de preţ decât un şiret, o aţă, un cui (cuiul pe care a învăţat să-l respecte şi Geo Bogza în puşcăria de drept comun), o hârtie sau alt obiect interzis, de natură să-şi fericească posesorul".[26]

---

[23] http://www.cuvantul-ortodox.ro/unde-ne-e-stralucirea-desfatarea-bogatia-si-numele-slavit-cugetari-duhovnicesti-actuale-la-bogatul-nemilostiv-si-saracul-lazar/ (accesat pe 20.04.2023).

[24] *Comori duhovnicești din Sfântul Munte Athos – Culese din scrisorile și omiliile Avvei Efrem*, Editura Bunavestire, 2001, p. 237 apud https://doxologia.ro/cuvinte-duhovnicesti/ispitele-sunt-medicamente-care-vindeca-sufletele-nostre-bolnave (accesat pe 20.04.2023).

[25] A se vedea Radu Teodorescu, *Dumnezeu Tatăl în patrologia creștin ortodoxă* (Cugir, 2014).

[26] Nicolae Steinhardt http://www.cuvantul-ortodox.ro/parintele-nicolae-steinhardt-22-de-ani-de-cand-s-a-mutat-la-cele-vesnice-cuvintele-unui-om-nobil-intr-o-lume-a-celor-smecheri-turnatori-nemilosi/ (accesat pe 20.04.2023).

Este evident că de multe ori când nu voim să învăţăm şi să deprindem sobrietatea duhovnicească creştin ortodoxă Dumnezeu pe o cale sau alta, direct sau indirect ajunge să ne înveţe şi pe noi cum să fim sobrii şi cum să ne mântuim sufletele.

Aceasta fiindcă trebuie să ştim că lucrarea la mântuirea sufletelor noastre este un lucru ce implică şi trage cu sine sobrietatea creştin ortodoxă.

"O fi hulă curată, dar am o teorie a mea, după care Hristos nu ne apare din *Evanghelii* numai ca blând, bun, drept, iară de păcat, îndurător, puternic ş.a.m.d. Din relatările *Evangheliilor* – fără excepţie – ne apare şi înzestrat cu toate însuşirile minunate ale unui **gentleman** şi **cavaler.**

Mai întâi că stă la uşă şi bate; e discret. Apoi că are încredere în oameni, nu-i bănuitor. Şi încrederea e prima calitate a boierului şi cavalerului, **bănuiala fiind, dimpotrivă, trăsătura fundamentală a *şmecherului.* Gentlemanul e cel care – până la dirimanta probă contrară – are încredere în oricine şi nici nu se grăbeşte, avid, să dea crezare defăimărilor strecurate pe seama unui prieten al său. La *şmecheri* şi la *jigodii* reacţia numărul unu e întotdeauna *bănuiala*, iar neasemuita satisfacţie – *putinţa de a şti că semenul lor e tot atât de întinat ca şi ei.***

Mai departe. **Hristos iartă uşor şi pe deplin. Şmecherul nu iartă niciodată, ori dacă se înduplecă (iară ca să ierte), o face greu, în silă, cu ţârâita.** Pe când Domnul: „*Nici eu nu te osândesc. Mergi şi nu mai păcătui*". ***Nici eu nu te osândesc…***

E oricând gata să vină în ajutor, atâta aşteaptă. Îi e milă. Pe văduva din Nain, pe orbi, pe femeia gârbovă, îi milostiveşte tară ca ei să fi cerut ceva. Ştie să-şi gradeze aprecierea, dă fiecăruia ce-i al său. Cananeancei, care a dat dovadă de stăruinţă şi *curaj,* îi spune mai mult decât altora pe care-i izbăveşte, întrebuinţează o formulă complementară: *O***,** *femeie! mare îţi este credinţa.* (Numai ei; numai ei şi exclamativul *O!* şi calificativul *mare!)*"[27]

Cu adevărat se poate spune că Hristos este un *gentleman şi un cavaler* dar trebuie să ştim că Hristos este şi extrem de sobru. Icoanele creştin ortodox nu greşesc când ni-L pun pe Hristos în faţă ca fiind cât se poate de sobru şi de serios. Dacă este să învăţăm de unde va sobrietatea şi seriozitatea este de la Hristos.[28]

Sunt mulţi care nu ştiu cum este Hristos în realitate fiindcă ei consideră că reprezentările Lui în icoane sunt numai simbolice şi nu sunt de fapt realitatea. Ei bine Hristos şi reprezentările lui din icoană au un numitor comun: Hristos este sobru şi în realitate. Se ştie de Hristos că nu a fost văzut în timpul vieţii Sale pământeşti să fi râs. Probabil că Iisus a zâmbit de mai multe ori dar evident că nu a râs. Despre această atitudine sobră a lui Hristos tot părintele Nicolae Steinhardt spunea: „E mereu – şi cu osebire de grijuliu asupra acestui punct – atent şi politicos; *prietene* îi spune lui Iuda. Niciodată o insultă ori o vorbă dispreţuitoare faţă de păcătos. **Nu se vede din nici un text vreun moralism înţepat, vreo pudoare de comandă.** Şi nici o condiţie prealabilă pusă păcătoşilor, nici o discriminare: *Pe cel ce vine la mine nu-l voi scoate afară.* Fiului risipitor îi iese în cale *(şi încă departe fiind…*). **Iar ori de câte ori dă, dă, din belşug, mai mult decât s-ar cuveni, boiereşte. (Ce poate fi mai străin de contabila meschinărie şi fariseic drămuita socoteală, şi mai bună dovadă de mărinimie, decât aceste cuvinte de la *Ioan* 3, 34: „*Căci Dumnezeu nu dă duhul cu măsură*"?**) Gospodăreasca, nu, cuvântul e prea frumos, *administrativa* îngrijorare a lui Iuda pentru banii cheltuiţi pe mir arată, pe de o parte, că **vânzătorul era lipsit de simţul dărniciei, iar pe de alta că Domnul de la sine trecea – boiereşte – peste orice calcul şi avariţie (fie ele sulemenite în opere de binefacere şi patronaj) pentru a gusta bucuria de a *risipi* (care-i tot una cu a jertfi) în clipe de înălţare sufletească.** Şi acesta este un gest de nobil, nobilul fiind oricând în stare să-şi sacrifice viaţa sau să-şi spulbere averea. (Nobilul îşi va da uneori viaţa în duel pentru motive mundane ori îşi va pierde averea la cărţi – dar purtările lui, ca tot ce-i pământesc, nu-s decât stângace imitaţie a virtuţilor mărinimoase; dragostea trupească nu-i oare şi ea biată contrafacere a dragostei divine?)"[29]

Prin urmare este bine să ştim că sobrietatea este o trăsătură hristică în cele din urmă şi acest lucru trebuie să fie pentru noi un

- exemplu,
- model
- şi reper.

[27] Nicolae Steinhardt http://www.cuvantul-ortodox.ro/parintele-nicolae-steinhardt-22-de-ani-de-cand-s-a-mutat-la-cele-vesnice-cuvintele-unui-om-nobil-intr-o-lume-a-celor-smecheri-turnatori-nemilosi/ (accesat pe 20.04.2023).

[28] A se vedea Radu Teodorescu, *Seriozitatea în sens laic, moral şi ecclesial* (Cugir, 2018).

[29] Nicolae Steinhardt http://www.cuvantul-ortodox.ro/parintele-nicolae-steinhardt-22-de-ani-de-cand-s-a-mutat-la-cele-vesnice-cuvintele-unui-om-nobil-intr-o-lume-a-celor-smecheri-turnatori-nemilosi/ (accesat pe 20.04.2023).

Este această sobrietate care dacă ajunge să fie practicată poate să dea roade duhovniceşti extraordinare. Aceasta fiindcă ea ne ţine centraţi numai pe esenţial şi pe ceea ce este profund. Aflat în detenţie pe nedrept părintele Stăniloae avea să mărturisească cât se poate de frumos: „În noaptea următoare adorm frânt. **Şi atunci, în noaptea aceea chiar, sunt dăruit cu un vis miraculos, o vedenie. Nu-L văd pe Domnul Hristos întrupat, ci numai o lumină uriaşă — albă şi strălucitoare — şi mă simt nespus de fericit. Lumina mă înconjoară d in toate părțile, e o fericire totală, şi înlătură totul; sunt scăldat în lumina orbitoare, plutesc în lumină, *sunt* în lumină şi exult.** Ştiu că va dura veşnic, e un *perpetuum immobile.* ***Eu sunt*** **îmi vorbeşte lumi na, dar nu prin cuvinte, prin transmisiunea ghidului.** ***Eu sunt:*** **şi înţeleg prin intelect şi pe calea simţirii – înțeleg că e Domnul şi că sunt înlăuntrul luminii Taborului, că nu numai o văd, ci şi vieţuiesc în mijlocul ei.**

Mai presus de orice sunt fericit, fericit, fericit. Sunt şi pricep că sunt şi mi-o şi spun. Şi lumina parcă e mai luminoasă decât lumina şi parcă *ea* vorbeşte şi-mi spune *cine* e. Visul mi se pare a dura mult, mult de tot. Fericirea nu numai că durează încontinuu, dar şi creşte mereu ; dacă răul n-are fund, apoi nici binele n-are plafon, cercul de lumină se lăţeşte din ce în ce, iar fericirea după ce m-a învăluit mătăsos, deodată schimbă tactica, devine dură, se aruncă, se prăvăleşte asupră-mi ca nişte avalanşe care – antigravitaţional – mă înalţă; apoi, iar, procedează în alt fel: duios; mă leagănă — şi-n cele din urmă, fără menajamente, *mă înlocuieşte.* Nu mai sunt. Ba sunt, dar atât de puternic încât nu mă recunosc."[30]

Un călugăr mai tânăr a venit la părintele lui duhovnicesc.

- Binecuvântați părinte.
- Domnul fiul meu.
- Părinte aş vrea să discut ceva cu sfinția ta.
- Ce fiul meu?
- Cum este cu icoanele?
- Sunt de mare folos.
- De ce?
- Fiindcă ele ne ajută să ne concentrăm mai bine în rugăciune.
- Oare?
- Da.
- De multe ori am îndoieli.
- De ce?
- Fiindcă trebuie să ne rugăm la ele.
- Noi nu ne rugăm la materia din icoane.
- Dar la cine?
- La persoanele pe care le reprezintă icoanele.
- Înțeleg.
- Una este icoana…
- Și alta este ceea ce reprezintă ea?
- Da.
- Înțeleg.
- Mă bucur.
- Am auzit că sunt şi icoane făcătoare de minuni.
- Așa este.
- Că multe icoane ale Macii Domnului au vărsat lacrimi.
- Așa este.
- Și dacă sunt niște înșelătorii?
- Cine are avea un interes să discrediteze cultul icoanelor?
- Necredincioşii.
- Asta aşa este.
- Păi vedeți?
- Uite ca să te încredinţez că icoanele sunt cu adevărat purtătoare de har îşi voi spune o întâmplare.
- Vă ascult.

[30] Nicolae Steinhardt http://www.cuvantul-ortodox.ro/parintele-nicolae-steinhardt-22-de-ani-de-cand-s-a-mutat-la-cele-vesnice-cuvintele-unui-om-nobil-intr-o-lume-a-celor-smecheri-turnatori-nemilosi/ (accesat pe 20.04.2023).

- Este de pe vremea imperiului bizantin.
- Înțeleg.
- Ştii că aici în Bizanţ în secolul al VIII-lea au apărut iconoclaştii.
- Cine erau eu?
- Erau cei care respingeau cultul icoanelor.
- Continuaţi.
- Ei bine mai mulţi iconoclaşti au luat o icoană cu Maica Domnului şi s-au dus cu ea la iezerul Azurului.
- Şi?
- Vom arunca această icoană în acest iezer.
- Da foarte bine.
- Icoanele sunt idoli.
- Da trebuie să fie stârpite din biserici.
- Şi?
- Au aruncat icoana în iezer.
- Şi ce a urmat?
- Deşi era uşoară icoana s-a dus la fund.
- Şi iconoclaştii nu au remarcat?
- Nu.
- Cum aşa?
- Erau mult prea înrăiţi să mai remarce ceva.
- Înțeleg.
- Mai mulţi creştini ortodocşi iconoduli au văzut acest lucru.
- Şi ce au făcut?
- Nimic. Le-a părut rău.
- Înțeleg.
- Dar după o perioadă mai lungă de timp minune.
- Ce?
- Dintr-o dată icoana a ieşit la suprafaţă singură.
- Cum?
- Aşa cum îţi spun.
- Dar nu s-a deteriorat pictura de pe ea?
- Nu.
- Asta este o minune.
- Aşa este. O icoană pictată aruncată în apă se decolorează.
- Dar această icoană nu s-a decolorat?
- Nu.
- Şi ce a urmat?
- Creştinii ortodocşi au luat icoana şi au dus-o la Mănăstirea Amasiei.
- Frumoasă povestea.
- Deci vezi că s-au făcut minuni şi cu icoanele.
- Acum ştiu acest lucru.
- Aceste minuni s-au făcut pentru ca să ne încredinţeze că cultul icoanelor este pe placul lui Dumnezeu.
- În acest moment îndoielile mele cu privire la icoane s-au evaporat.
- Mă bucur.
- Am fost inspirat că am venit să vorbesc cu sfinția ta.
- Sunt un mare păcătos fiul meu.
- Să te rogi pentru mine.
- Mă voi ruga pentru sfințita ta.
- Amin.
- Cei doi s-au despărţit mulţumiţi de conversaţia lor.[31]

---

[31] Minunile Maicii Domnului 400, de profesor Dumitru Stănescu, ediția 1925) apud *Protos. Nicodim Măndiță, Minunile Maicii Domnului, (Editura Agapis, 2000),* p. 445.

Avem mai sus o întâmplare care ne spune că Dumnezeu de mai multe ori a intervenit în favoarea cultului icoanelor. Sunt mai mulţi care se întreabă de ce ortodoxia nu foloseşte în cultul ei statuile care ştim că sunt folosite de catolici. Ei bine sfinţii părinţi au considerat că statuile sunt mult prea legate de păgânism care ştim că a ridicat statui la zei. Chiar şi Colosul din Rhodos – una dintre minunile lumii antice – fost de fost o statuie închinată zeului soare Helios. Fiindcă povara statuilor păgâne a fost mult prea mare în cele din urmă în cultul ortodox au fost acceptate numai icoanele care nu mai aminteau deloc de povara grea a păgânismului.[32]

CAPITOLUL 2

SOBRIETATEA CREŞTIN ORTODOXĂ: CALEA PENTRU A AVEA SUCCES ÎN VIAŢĂ

Din cele mi vechi timpuri oamenii au voit să fie unii care să aibă succes. În acest sens în
- economie,
- afaceri,
- politică,
- cultură,
- artă
- sau ştiinţe

oamenii au căutat succesul. Este şi firesc să fie aşa. Numai că mai este ceva. Succesul pentru a ajunge să fie obţinut trebuie să fie însoţit de o anumită:
- atitudine
- şi stare de spirit.

Această stare de spirit a succesului nu este alta decât sobrietatea. Pentru a avea succes în viaţă trebuie să fim unii care să cultivăm sistematic sobrietatea.[33]

Sunt mai mulţi care cred că de fapt succesul în viaţă este o problemă de noroc. Dacă ai noroc ai şi dacă nu au nu ai noroc şi problema se încheie.

Dacă Dumnezeu nu are exista evident că totul în această lume ar fi o problemă de noroc. Ei bine adevărul este că fiindcă ştim că Dumnezeu este sus şi ne vede ei bine norocul nu este unul
- definitoriu,
- total,
- deplin
- şi final

pentru lumea noastră. Când omul devine sobru şi serios el va ajunge să reuşească în viaţă într-o măsură mai mare sau mai mică.

La fel de bine trebuie să ştim că există şi o sobrietate necreştină de care dau dovadă mai mulţi oameni răi. Iată ce spunea în acest sens părintele Nicolae Steinhardt: **„pilda lui *Iulian Apostatul* ar trebui să ne pună pe gânduri.** Citirea tratatelor consacrate epocii şi a monografiilor (Bidez, Allard…) arată că f**igura împăratului socotit drept cel mai aprig vrăjmaş al creştinismului este incomparabil mai complexă decât pare,** iar un studiu mai atent ni-l revelează ca pe un creştin fără voie.

"*Ai învins, Galileene!"* ar fi putut spune mult înainte de a fi rănit mortal pe câmpul de luptă cu Perşii. Acest admirator al Vechii Rome şi închinător al vechilor zei, care vorbea destul de prost latineşte, scria în elină şi n-a fost în toată viaţa lui la Roma, **era un intelectual cu mâinile veşnic pătate de cerneală, cu barba neîngrijită (ca şi Părinţii deşertului), mic de stat, slăbit de posturi şi asceză. Moralist fără prihană şi om fără scăderi, luase atitudine împotriva filosofilor atei din şcoala cinică, mitologia o admitea numai ca alegorie şi pentru valoarea ei simbolică. Credea în providenţă, în nemurirea sufletului, în necesitatea mântuirii, în nimicnicia materiei, în viaţa de apoi (cu pedepse şi răsplăţi), în eficacitatea rugăciunii, în castitate şi virtuţi.**

Acest creştin fără voie a dorit să reorganizeze politeismul după tiparele cele mai creştine şi călăuzindu-se întocmai după modelul bisericii noi. In planurile lui de reformă, biserica politeistă avea să fie şi ea unitară, ierarhizată (având în frunte un pontifex-maximus, împăratul-teocrat), împărțită pe circumscripţii teritoriale (ca diocezele); în templele reconstruite şi renovate aveau să aibă loc slujbe imitate după cele creştine (coruri, predici); preoţii politeişti trebuiau să devină pilde vii de viaţă morală, încetând de a mai fi simpli oficianţi ai unor sacrificii.

[32] A se vedea Leonid Uspensky, *Teologia icoanei* (Bucureşti, 1994).

[33] A a se vedea Guy Hettlehack, *First year sobriety: when all that changes is everything* (Hazelden Publishing, 1998).

Homer devenea o carte sfântă, ca şi Biblia; mirurile urmau să fie interpretate poetic, **un misionarism politeist era menit sa ia locul celui creştin. Figura noului preot păgân era concepută după a rivalului: nu mai e un civil care slujeşte ocazional, ci un preot de profesie curat şi pios, exemplar.**

În acest păgânism (ori politeism, cum îi plăcea să spună) Iulian introducea noţiunile specific creştine de milă şi caritate şi instituţiile proprii creştinismului: ajutorarea săracilor, spitalele, asociaţiile în scop de binefacere. Iulian este omul moralizării politeismului, al unui Olimp purificat unde Venus este zeiţa matrimoniilor şi Bachus tatăl bucuriilor cinstite.

Iulian renegă şi refuză o religie pe care de fapt o admiră şi o doreşte, pe care o imită pas cu pas."[34]

Se poate vedea că există o sobrietate rea şi care face mult rău. Această sobrietate este una care la origini se inspiră din Hristos dar nu este după Hristos. De ce? Fiindcă sunt mulți care sunt sobrii în religiile lor:

- yoghinii sunt sobrii când fac exerciții,
- călugării budişti sunt sobrii când meditează la Buda,
- rabinii sunt sobrii în sinagogă,
- imanii sunt sobrii la moschee etc.

Prin urmare se poate vedea că există o sobrietate cât se poate de necreştină pe care o întâlnim la mai multe religii. Ei bine se poate spune că toate aceste sobrietăți sunt mai mult aparente fiindcă ele nu sunt unele care sunt centrate pe Hristos care ştim că este Logosul, adică Cuvântul şi Rațiunea lui Dumnezeu.[35]

Sobrietatea lui Hristos trebuie să ştim că nu este tot una cu sobrietatea lui:

- Pantajali,
- Buddha,
- Mahomed,
- Confucius,
- Lao-Tze
- sau Zoroastru.

Aceasta fiindcă sobrietatea lui Hristos este una care este plină de speranță. De ce fel de speranță este vorba? De speranța mântuirii.[36]

Ceea ce este mai tragic este că toți oamenii vor să reuşească în viață însă sunt mai puțini cei care ajung să îşi asume sobrietatea necesară acestei reuşite. Este bine să ne dăm seama că nu avem cum să avem succes în viață dacă nu punem accent pe sobrietate. De ce? Fiindcă viața în ansamblul ei trebuie să fie tratată cu sobrietate.

A fi sobru la locul de muncă sau în afaceri este pentru mulți o imposibilitate. Aşa se face că de multe ori aceste persoane ajung să eşueze şi să nu mai găsească calea dreaptă în viață.[37]

Ajungem să ne dăm seama că un om este sobru dacă este:

- manierat,
- politicos,
- cult,
- bun,
- gentleman,
- cavaler
- şi educat.

Toate aceste lucruri şi trăsături trebuie să ştim că sunt unele care merg mână în mână cu sobrietatea. Aceasta fiindcă sobrietatea este o virtute care ajunge să se instaleze în om prin mai multe lucruri care sunt înrudite cu ea.

Este greu să spunem despre cineva că este sobru dacă este

- vulgar,
- obscen,
- mojic,
- hain
- şi haimana.

---

34 Nicolae Steinhardt http://www.cuvantul-ortodox.ro/parintele-nicolae-steinhardt-22-de-ani-de-cand-s-a-mutat-la-cele-vesnice-cuvintele-unui-om-nobil-intr-o-lume-a-celor-smecheri-turnatori-nemilosi/ (accesat pe 20.04.2023).

35 A se vede Irineu Pop, *Chipul lui Hristos în viața morală a creştinului* (Cluj-Napoca, 2001).

36 A se vedea Radu Teodorescu, *Mântuirea ca ortodoxie în religia comparată* (Cugir, 2014).

37 Guz Hettelhack, *Second year sobriety: getting confortable now that everyting is different* (Hezeldel Publisiing, 1998).

Aceasta fiindcă pur şi simplu sunt mai mulţi paşi morali şi comportamentali pe care trebuie să îi facem pentru a ajunge la sobrietate. Tot părintele Nicolae Steinhardt spunea despre sobrietate ca seriozitate: **„Seriozitate. Bună-credinţă. Iată dubla impresie pe care o face relatarea Sfântului apostol Pavel cu privire la răpirea lui în rai în timpul vedeniei de pe drumul Damascului. Pavel nu poate da nici un fel de amănunt; ce a văzut şi auzit nu se poate spune în cuvinte.**

Rudolf Steiner, în schimb, descrie meticulos universul care i-a fost arătat în cursul călătoriei sale suprafireşti. Detaliile lui Steiner le evocă pe ale unui inventar sau ale unei cărţi de geografie.

Teosofii şi spiritiştii suferă de aceeaşi slăbiciune; taxonomia lor e prea meticuloasă: dau cifrele cele mai exacte pentru durata perioadei dintre două încarnări, pentru nivelurile spirituale, pentru numărul spiritelor din fiecare categorie…

Deosebirea mi se pare hotărâtoare. Se simte autenticitatea vedeniei Simţului Pavel, la ceilalţi imposibilitatea de a rezista ispitei cifrelor şi sistematizării. Cifrele acestea atât de precise ale antroposofilor şi teosofilor ating o dublă coardă sensibilă a maselor: ***rigurozitatea numerică şi nevoia de senzaţional (sperie-mă!).***

Nebunia ***Evangheliei*** e o nebunie calmă şi modestă. Creştinismul recunoaşte existenţa unor taine şi nu se străduieşte să le rezolve cu cifre a căror valabilitate nu poate stârni unei minţi câtuşi de puţin raţionale decât nevoia să ordone muşchilor motori schiţarea unui zâmbet.

— Cifrele şi amănuntele teosofilor şi antroposofilor — contrastând cu discreţia Sf. Pavel – dovedesc o naivitate dezarmantă, dacă nu şi o lipsă de simţ critic.

Mania sectanţilor de a fixa anul armagedonului, data sfârşitului lumii etc. contravine textului categoric în care Domnul exclude aflarea unei date precise. **Există o pornire de a cuceri oamenii spăimântându-i şi totodată măgulindu-i prin vestirea unor evenimente catastrofale şi grandioase la care li se făgăduieşte că vor participa. Inconştientă abilitate'? Mondanitate? Fantezie?**

Posibilitatea de a cunoaşte data precisă a sfârşitului ar veni în contradicţie cu principiile de bază ale lumii care sunt: incertitudinea, libertatea credinţei, **retragerea lui Dumnezeu în taine inaccesibile probelor categorice".**"[38]

Este evident la fel cum ne apropiem de lumea credinţei cu sobrietate la fel de bine ne apropiem de viaţă în ansamblul ei cu sobrietate fiindcă numai aşa vom avea un succes garantat.

- Școala,
- căsătoria,
- naşterea de copii,
- serviciul
- sau vocaţia

cu toate trebuie să fie unele care să fie tratate cu sobrietate. Numai aşa se poate spune că vom avea cu adevărat succes în viaţă. Sunt mulţi care din întâmplare sau din noroc au succes în viaţă – sau unii fiindcă au moştenit mari averi – însă acces lucru nu le aduce ceea ce denumeşte românul ca hazná.[39]

Evident că sunt unii care se miră de ce nu au succes în viaţă şi aceasta fiindcă trebuie să ştim că ei sunt unii care niciodată nu au ajuns

- să ştie
- şi să experimenteze

sobrietatea creştin ortodoxă.

Sobrietatea este una care ne ajută foarte multă să ne concentrăm pe lucrurile care sunt cu adevărat de folos şi de nevoie în viaţa noastră. Dacă nu vom face acest exerciţiu al sobrietăţii ei bine trebuie să ştim că vom ajunge să fim unii care să ne umplem viaţa de mai multe

- banalităţi,
- monotonii
- şi lucruri neesenţiale.[40]

Succesul în viaţă este un lucru care ajungem să îl trăim în funcţie de ce grad de sobrietate am ajuns să atingem. Aceasta fiindcă succesul ca să fie

---

[38] Nicolae Steinhardt http://www.cuvantul-ortodox.ro/parintele-nicolae-steinhardt-22-de-ani-de-cand-s-a-mutat-la-cele-vesnice-cuvintele-unui-om-nobil-intr-o-lume-a-celor-smecheri-turnatori-nemilosi/ (accesat pe 20.04.2023).

[39] Cel mai bine cuvântul românesc de hanză înseamnă satisfacţie, mulţumire. Sunt și alte înţelesuri acel acestui termen: profit, câştig sau folos. (După Dicţionarul eplicativ).

[40] A se vedea Ernest Bernea, *Îndemn la simplitate* (Bucureşti, 1995).

- trainic
- şi de durată

trebuie să fie unul care să fie muncit şi câştigat.

Pentru acest succes în viaţă trebuie să ştim că ajungem să ne pregătească şi atmosfera liturgică a Bisericii Creştin Ortodoxe. Aceasta fiindcă după cum am spus trebuie să ştim că sobrietatea deşi este mai dificil de deprins ajunge în cele din urmă să ne umple de bine şi de dreptate. Avem nevoie de bine şi de dreptate fiindcă numai în acest mod vom ajunge să reuşim în ansamblul vieţii noastre.[41]

Doi pictori discutau într-o zi.

- Ştii ce?
- Ce?
- De ce pictăm noi?
- Ce întrebare este aceasta?
- Păi da.
- Ce?
- De ce pictăm noi?
- Nu ştii?
- În acest moment nu.
- De ce?
- Fiindcă pur şi simplu an pierdut sensul picturii.
- Noi pictăm fiindcă voim să exprimăm frumosul.
- A da frumosul.
- Ce este cu el?
- Acum mi-am adus aminte.
- De ce?
- Când am intrat pentru prima dată în contact cu frumosul am voit să îl slujesc.
- Foarte bine.
- Există atât de mult frumos în jurul nostru.
- Ştiu asta.
- Dar mai este ceva.
- Ce?
- Ce părere are Dumnezeu despre picturile noastre?
- Ce părere?
- Da.
- Una bună.
- De unde ştim?
- Tu nu prea eşti dus la biserică.
- Ba sunt.
- Şi nu sunt la biserică mai multe icoane?
- Ba da.
- Dacă Dumnezeu acceptă icoanele din biserică înseamnă să meseria de pictor şi iconar este una binecuvântată.
- Oare?
- Da.
- Cum putem fi siguri?
- Sunt mai multe dovezi.
- Da?
- Da.
- Păi de ce nu îmi spui şi mie una?
- Îţi voi spune.
- Chiar te rog.
- Este o mărturie din vechime.
- Nu este nici o problemă.
- Întâmplarea a avut loc în regiunea Savavdia în cetatea Montani.

---

41 A se vedea Radu Teodorescu, *Dreptatea între speculaţie religioasă şi relativism moral* (Cugir, 2023).

- Te ascult.
- În această cetate era o biserică ce avea o icoană făcătoare de minuni.
- Cu cine?
- Cu Maica Domnului.
- Și?
- Într-o zi prin acea cetate a trecut un tâlhar vestit.
- Înțeleg.
- Căutând să jefuiască și să fure a ajuns din întâmplare și în biserică.
- Și ce a făcut?
- A putut să vadă icoana făcătoare de minuni a Maicii Domnului.
- Ei lasă că îți vin eu de hac, a spus tâlharul către icoană.
- Adică?
- Ce a făcut el?
- Ce?
- A scos sabia.
- Și?
- A lovit cu ea icoana Maicii Domnului.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Și ce a urmat?
- O minune.
- Adică?
- Din icoană a început să curgă sânge.
- Chiar este o minune.
- Tâlharul a rămas ca străfulgerat.
- Îmi dau seama.
- Nu i-a venit să creadă.
- Păi da.
- A pus mâne pe sânge.
- Să se convingă că este sânge?
- Da.
- Și?
- Mai apoi a luat-o la fugă.
- Mare minune mi-ai spus.
- Deci vezi, o minune cu o icoană.
- Așa este.
- Acum nu înseamnă că toate icoanele sunt făcătoare de minuni.
- Dar unele sunt.
- Așa este.
- Nu am văzut niciodată o corelație dintre icoane și pictură.
- Icoanele sunt pictate.
- Dar ele nu sunt simple tablouri nu?
- Nu.
- Dar ce sunt?
- Sunt obiecte de cult.
- Așa este.
- Evident.
- Mă bucur că mi-ai spus aceste lucruri.
- Nu ești tu prietenul meu?
- Ba da.
- Păi vezi?
- Te salut.[42]

[42] Minunile Maicii Domnului 400, de profesor Dumitru Stănescu, ediția 1925 apud *Protos. Nicodim Măndiță, Minunile Maicii Domnului,* (Editura Agapis, 2000), p. 446.

Avem mai sus una dintre multele minuni care au avut loc cu icoanele creştin ortodoxe. Se poate vedea aici că lovită cu sabia icoana cu Maica Domnului a sângerat. Acest lucru evident că trebuie să ne facă să vedem cultul icoanelor creştin ortodoxe diferit de cum l-am văzut până acum.

După cum am spus icoanele creştin ortodoxe sunt unele care pe tot timpul cât stăm şi ne rugăm în biserică ne introduc într-o atmosferă sobră şi serioasă. De ce? Fiindcă avem nevoie de aceste două lucruri în viaţa noastră de zi cu zi. **„Suntem grav bolnavi, dar tot ne place să ne socotim doctorii altora.** Detestăm gândul că ar trebui să ne "subțiem" drastic ca să încăpem prin urechile acului, *prin poarta cea strâmtă,* că ar trebui… chiar să ne simplificam. Nu *doar* viața exterioară, materială, ci și pe cea sufletească. Să renunțăm cât mai mult la plăceri, la pretenții, la "accesorii" și farduri (la propriu sau la figurat) și **la rafinamentul lumesc, la prețiozitate, la "randament"', "eficiență", "dezvoltare personală" și "performanță"** (opuse dorinței evanghelice de desăvârșire în duh prin coborârea în adâncul smereniei), la **dorința de a plăcea și la dorința – oricât de subtilă – *de putere, de triumf, de admirație și de loc fruntaș, de a ieși câtuși de puțin în evidență, de a ne etala, mai direct sau mai subtil, mai grosolan sau mai cu dichis, "talentul", "meritele", "deșteptăciunea", "frumusețea" și "valoarea"*. Mai ales că lumea chiar asta așteaptă de la noi și, *nu-i așa,* cum am putea să o dezamăgim?!"**[43]

Cei mai mulţi dintre oameni vor să aibă succes în viaţă dar nu vor să trateze viaţa cu sobrietate. De ce? Fiindcă sobrietatea cere:

- concentrare,
- seriozitate,
- angajament pe termen lung
- sau dedicare.

Aşa se face că în ceea ce priveşte succesul în viaţă la polul opus al sobrietăţii stă superficialitatea. Sunt mai multe concepţii superficiale ale vieţii în zilele noastre care ne spun că nu trebuie *să ne consumăm* prea mult cu privire la viaţa noastră. Ei bine se poate vedea că concepţia creştin ortodoxă a sobrietăţii în viaţă stă la polul opus acestei superficialităţi moderne a vieţii. Cu privire la viaţă trebuie să fim sobrii şi permanent în stare de trezvie.[44]

Este adevărat că sunt mulţi care asociază concepţia sobrietăţii în viaţă ca fiind una care este prea mult fiindcă în viaţă dăm de mai multe lucruri neplăcute:

- necazuri,
- suferinţă,
- durere,
- neîmpliniri
- sau boli.

Părintele Constantin Ghiţă spunea în acest sens: „teologia necazurilor îmbracă două aspecte: ispitele din partea poftelor şi încercările prin dureri şi necazuri. Ambele noţiuni, de "ispită" şi "încercare", sunt redate prin grecescul "peirasmós". Asociem necazul cu întristarea, cu judecata divină, cu părăsirea (pedagogică sau lepădarea) omului de către Dumnezeu, dar, poate, niciodată cu "darul". Or, teologia necazurilor, fără o teologie a darului şi a harului primit sau refuzat, a recunoştinţei sau nemulţumirii şi uitării ce le acompaniază, nu poate fi înţeleasă."[45]

Este adevărat că în viaţă dăm de mai multe necazuri şi neplăceri dar acest lucru nu înseamnă că trebuie să renunţăm la sobrietatea cu care tratăm viaţa. De ce? Fiindcă în viaţă sunt mai multe lucruri bune care merită

- atenţia
- şi sobrietatea noastră.

Evident că sunt mulţi fatalist care tot ceea ce vor să vadă este partea întunecată a vieţii. Nu trebuie să fim prinşi în capcana de a avea o

- concepţie
- şi o viziune

negativă a supra vieţii.

---

[43] http://www.cuvantul-ortodox.ro/unde-ne-e-stralucirea-desfatarea-bogatia-si-numele-slavit-cugetari-duhovnicesti-actuale-la-bogatul-nemilostiv-si-saracul-lazar/ (accesat pe 20.04.2023).

[44] A se vedea Radu Teodorescu, *Trezvia duhovnicească în viaţa de zi cu zi* (Cugir, 2017).

[45] Preot Constantin Ghiţă https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/teologia-necazurilor-la-sfintii-parinti-20030.html (accesat pe 20.04.2023).

După cum am spus sobrietatea deşi implică un fel de *încordare* a fiinţei umane totuşi nu ajunge să ne facă să nu mai vedem lucrurile bune şi frumoase din viaţa noastră.

De fapte ceea ce trebuie să ştim este că înseşi sobrietatea este un lucru frumos din viaţa noastră care ne aduce mai multe beneficii pe termen lung. Aceasta fiindcă omul sobru este un om care ştie să aprecieze

- frumosul,
- adevărul,
- binele
- dreptatea
- sau libertatea.

Aceasta ca să enumerăm numai câteva dintre lucrurile frumoase ale vieţii pe care sobrietatea ne face conştienţi de ele mai mult şi mai bine. Este adevărat că sunt mai multe "probe de foc" în viaţa noastră. Tot părintele Constantin Ghiţă spunea: „nu poate fi alcătuit un inventar complet al ispitelor şi încercărilor care se abat asupra noastră. Sfântul Ioan Gură de Aur enumera în epistolele "Către Staghirie" câteva necazuri prin care suntem trecuţi de Dumnezeu: boală, sărăcie, nedreptăţi, decese repetate în familie, ne mor părinţii, ne mor copiii, suntem aruncaţi de colo-colo fără a ni se da nici o importanţă, suntem acuzaţi de fapte rele de care nu avem ştiinţă şi "împovăraţi" cu faimă rea. Nenorociri sunt şi acelea când nu ne înţelegem cu soţul, când nora şi soacra se urăsc din suflet, când suntem bătrâni şi singuri sau când nu ne găsim de muncă, dar avem de întreţinut o familie, când soţul ne forţează să avortăm un prunc despre care doctorii ne-au informat că se va naşte cu handicap. Suferim când iubim şi suntem respinşi când nu ne putem hotărî dacă suntem pentru căsătorie sau monahism. Suferim în calitate de colecţionari fuduli de diplome, care credem că ni se cuvin anumite favoruri din partea celorlalţi, fără a trece şi pe la şcoala vieţii, a uceniciei şi a slujirii smerite pe lângă un mentor din domeniul de activitate în care ne pregătim.

Faţă de toate aceste evenimente, noi reacţionăm, în primă instanţă şi cel mai adesea, prin suferinţă, revoltă, întristare."[46]

Totuşi este bine să ştim că sobrietatea în faţa durerilor şi necazurilor nu este în nici un fel resemnare. Acesta fiindcă trebuie să ştim că sobrietatea este mai mult capacitatea de a aştepta rezultatul în aceste situaţii neplăcute. În ce sens să aşteptăm rezultatul?

De mai multe ori s-a putut vedea că în logica evenimentelor din viaţa şi din lumea noastră există o supra-logică ce aparţine lui Dumnezeu. Ştim că din punct de vedere uman a murii pe cruce este poate una dintre cele mai mari ruşini. Totuşi Iisus a asumat crucea şi i-a dat un alt sens şi o altă semnificaţie. Aceasta fiindcă Iisus a făcut voia lui Dumnezeu care de mai multe ori nu este văzută la prima vedere.

Tot părintele Constantin Ghiţă spunea că de fapt există şi o întristare care este pozitivă deşi la nimeni nu îi place să fie întristat. „Evagrie Ponticul afirma că, spre deosebire de celelalte duhuri care insuflă omului gustul spre plăcere, dracul întristării "usucă prin întristare orice plăcere a sufletului". Simbolul acestei patimi este năpârca, ce este prietenoasă din fire, însă înveninată până acolo unde poate muri ea însăşi din cauza prea marii cantităţi de venin ce o conţine. Pe de o parte, din lupta cu duhul întristării poţi învăţa înţelepciunea de a nu-ţi lipi inima de cele materiale. De aceea, Sfântul Ioan Botezătorul îi numea "pui de năpârci" pe cei "străpunşi" de întristarea lumească şi care au înţeles, pocăindu-se, că nereuşitele (sentimentale, familiare, profesionale ş.a.) şi durerile lor sunt urmarea păcatelor.

Sfântul Casian Romanul, în scrisoarea către episcopul Castor, din jurul anului 420, distinge două tipuri de întristare: una ce rodeşte roade ale Duhului Sfânt, alta, de la cel rău. Prima naşte bucurie, îndelungă răbdare, iubire, pace, bunătate, credinţă şi înfrânare. Ea este legată de pocăinţă şi înaripată de nădejde. Cea de-a doua întristare se caracterizează prin trândăvie, lipsa răbdării, evitarea întâlnirii cu oamenii, felul neprietenos şi tulburat de a fi, mânia, ura, contrazicerile, nepăsarea la rugăciune, indiferenţa, în general."[47]

Prin urmare sobrietatea este una care ne permite să vedem lucruri care la prima vedere ne scapă şi nu suntem conştienţi de ele. Acest lucru evident că trebuie să ne facă să apreciem mai mult sobrietatea chiar dacă ea nu este de mult o solemnitate. Sunt mulţi care cred că a fi sobru înseamnă a fi solemn. Ei bine acest lucru nu este adevărat.[48]

Sobrietatea este o virtute numai în măsura în care ea este asimilată cu facerea binelui. De ce? Fiindcă sunt mulţi oameni care fac răul cu mare sobrietate aproape ca un ritual religios.

---

[46] Preot Constantin Ghiţă https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/teologia-necazurilor-la-sfintii-parinti-20030.html (accesat pe 20.04.2023).
[47] Idem.
[48] Acest lucru a fost remarcat de gânditorul Robert Ryce.

Este evident că cei care fac răul de multe ori sunt sobrii dar sobrietatea lor este mai mult o pseudo-sobrietate fiindcă ei sunt unii care sub conduşi de mai mulţi demoni care ajung să îi inspire să fie serioşi şi concentraţi la răul pe care îl fac. Tot părintele Constantin Ghiţă spunea în acest sens: „pe de altă parte, în sferă duhovnicească, întrebări precum "de ce?" şi "cum?" ne trag înapoi, ne întunecă mintea, care, în acest întuneric, va dezvolta sentimente de revoltă şi deznădejde nefolositoare. Astfel, după ce a venit încercarea, ne povăţuia Sfântul Marcu Ascetul, "nu întreba de ce sau prin cine a venit, ci cum să o porţi cu mulţumire, fără întristare şi fără pomenirea răului".

Din cel puţin două motive nu are rost să ne rănim sufletul cu aceste întrebări, pe care, după efectul lor asupra noastră, de înveninare şi ură, cunoaştem că ne sunt insuflate de către demon.

În primul rând, adâncul purtării de grijă a lui Dumnezeu nu poate fi străbătut de nici o inteligenţă până la capăt. De aceea, Sfântul Ioan Gură de Aur îndemna "să nu căutăm să aflăm cauza lor (a necazurilor, n.n.) şi nici să ne supărăm sau să ne întristăm dacă n-o cunoaştem".

În al doilea rând, când ştim de ce suferim, mai avem parcă o mângâiere, dar când Dumnezeu tace suntem ispitiţi să ne luăm zilele sau să omorâm, sau să ne lepădăm cu totul de Dumnezeu şi să ne tăvălim în mocirla patimilor sau să ne izolăm în "celula" unei lacrimi nestinse. Dacă am şti aşadar precis cauzele fiecărui necaz din viaţa noastră, am suferi poate mai puţin, dar nici răsplată n-am mai avea şi nici nevoie de credinţă. Dar "foarte mare folos sufletesc avem când, fără să cunoaştem vreuna din pricinile necazurilor ce vin peste noi, ne dăm totuşi silinţa să ne supunem tuturor poruncilor Lui, să-L ascultăm cu adevărat şi să credem în El din toată inima".”[49]

Prin urmare ceea ce trebuie să ştim este că există două tipuri de sobrietate:

- o sobrietate adevărată ce este pe placul lui Dumnezeu
- şi o pseudo-sobrietate demonică ce este rea şi care duce la rău.

Aceasta fiindcă după cum am spus

- criminalii,
- infractorii,
- violatorii,
- sabotorii
- sau mincinoşii

şi ei dau dovadă de o anumită sobrietate. Totuşi este una falsă care mai de vreme sau mai târziu va ajunge să fie dată de gol.[50]

Omul sobru trebuie să ştim că nu este neapărat un om duhovnicesc. Aceasta fiindcă se poate să fi sobru

- la locul de muncă,
- în familie,
- cu prietenii
- în hobby-urile tale etc.

Totuşi sobrietatea este una care are o poartă deschisă spre viaţa duhovnicească. De ce? Fiindcă în cele din urmă originea sobrietăţii este una care vine din viaţa duhovnicească. Părintele Constantin Ghiţă spunea în acest sens: „cel alipit cu sufletul de Dumnezeu, care menţine o concentrare contemplativă asupra lui Dumnezeu, gustă o dulce linişte interioară, care nu mai este greutatea păcatului, ci greutatea de a păcătui. Însă cel atras de culorile, gustul, formele şi volumul celor pământeşti se va înfrupta din acestea uitând de Dumnezeu şi de originea sa spirituală. De aceea, Dumnezeu va lucra cu păcătosul împătimit nu doar prin milă, dându-i cadou bunurile acestei lumi pe care el şi le doreşte. Ci va trimite asupra lui şi pedepse, pentru ca acestea să "împrospăteze", cum spunea Marcu Ascetul, în sufletul lui, amintirea păcatului spre pocăinţă şi aflarea lui Hristos "ascuns" în poruncile împlinite.”[51]

Am spus că icoanele creştin ortodoxe sunt exemple şi viziuni ale sobrietăţii şi ele sunt menite să imprime în noi un

- sentiment
- şi o atitudine

a sobrietăţii.

---

[49]Preot Constantin Ghiţă https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/teologia-necazurilor-la-sfintii-parinti-20030.html (accesat pe 20.04.2023).

[50] A se vedea Gabriel Liiceanu, *Despre minciună* (Bucureşti, 2006).

[51] Preot Constantin Ghiţă https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/teologia-necazurilor-la-sfintii-parinti-20030.html (accesat pe 20.04.2023).

Aceasta fiindcă iconarul trebuie să respecte un anumit canon atunci când pictează icoane. În acest sens în canonul ortodox trebuie să ştim că există şi o rugăciunea a iconarului ce trebuie să fie rostită mai înainte de a se apuca de pictat: „Tu, Doamne Dumnezeule, Stăpâne a toate, luminează şi îndreptează sufletul, inima şi mintea robului Tău; călăuzeşte-mi mâinile, ca să pot înfăţişa cum se cuvine şi în mod desăvârşit Chipul Tău, al Sfintei Tale Maici şi pe cele ale tuturor sfinţilor, pentru slava, bucuria şi înfrumusețarea Sfintei Tale Biserici!"[52]

La un profesor de pictură a venit un elev de-al lui.

- Bună ziua domnule profesor.
- Bună ziua.
- Deranjez?
- Nu.
- Bine.
- Cu ce pot să îți fiu de folos?
- Este vorba de icoane.
- Ce este cu ele?
- De ce icoanele se folosesc în cultul bisericii?
- Fiindcă sunt imagini sfinte.
- Cum?
- Una este să pictezi un peisaj şi alta este să Îl pictezi pe Dumnezeu sau pe Maica Domnului.
- Oare?
- Da.
- Cum putem să ştim acest lucru?
- Este bunul simț care ne spune acest lucru.
- Dar pe Dumnezeu nu L-a văzut nimeni niciodată.
- Iisus L-a făcut cunoscut.
- Așa este.
- Vezi?
- Deci icoanele nu sunt nişte simple tablouri.
- Nu.
- Dar sunt mai multe tablouri religioase.
- Nu sunt icoane.
- De ce?
- Fiindcă icoanele trebuie să respecte ceea ce este scris în erminii.
- Erminii?
- Da.
- Ce sunt erminiile?
- Sunt îndrumări despre cum trebuie să fie pictate icoane.
- Știți ce?
- Ce?
- Am auzit mai de mai multe minuni făcute de icoane.
- Așa este.
- Cum este posibil?
- Cu Dumnezeu totul este posibil.
- Asta așa este.
- Vezi?
- Eu am îndoieli cu privire la aceste minuni ale icoanelor.
- De ce?
- Fiindcă nu pot fi verificate.
- Ba pot.
- Cum?
- O să îți spun o astfel de minune.
- Chiar sunt curios.
- În vechime era o cetate care se numea Hispal.
- Nu am auzit de ea.

[52] https://ziarullumina.ro/educatie-si-cultura/pagina-copiilor/rugaciunea-iconarului-38282.html (accesat pe 03.06.2023).

- Auzi cum.
- Bine.
- Aici în această cetate era o icoană a Maicii Domnului.
- Şi?
- Ei bine în această cetate era o mamă care avea un băiat.
- Înţeleg.
- Într-o zi acel băiat a căzut într-un cuptor înroşit în foc.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Şi?
- Mama a crezut că moare.
- Îmi dau seama.
- Atunci i-a venit un gând.
- Care?
- Ce ar fi să mă duc la biserică şi să mă rog la icoana Maicii Domnului.
- Şi?
- Şi s-a dus la biserică şi a început să se roage.
- Cum?
- Maica Domnului fiul meu este în primejdie de moarte. Ajută-l.
- Şi l-a ajutat?
- Da.
- Cum?
- Maica Domnului se spune că s-a rugat la Fiul ei.
- Cum?
- Iisuse lasă-mă să salvez fiul acestei mame.
- Bine mamă.
- Şi?
- Maica Domnului s-a dus şi a intrat în cuptorul înroşit.
- Şi nu a păţit nimic?
- Nu.
- Minunat.
- A făcut ca flăcările şi căldura să nu se apropie de el.
- Minune.
- Aşa este.
- Şi?
- Mai apoi l-a predat mamei sale.
- Ce frumos.
- Aşa este.
- Deci vezi că de multe ori rugăciunile la icoane nu sunt fără sens.
- Acum devin conştient de asta.
- Mă bucur.
- Ştiţi ce?
- Ce?
- După ce termin şcoala de pictură aş vrea să mă fac iconar.
- Bună alegere.
- Oare?
- Da.
- Sunteţi de acord cu decizia mea?
- Cum să nu.
- Nu ştiţi cât de mult mă bucur.
- Şi eu.[53]

[53] Minunile Maicii Domnului 400, de profesor Dumitru Stănescu, ediţia 1925 apud *Protos. Nicodim Măndiţă, Minunile Maicii Domnului,* (Editura Agapis, 2000), p. 447.

Avem mai sus o intervenţie a Maicii Domnului pentru o rugăciune care s-a făcut la icoana ei. Acest lucru ne spune că icoanele sunt un spaţiu al sobrietăţii diafan fiindcă ele sunt un fel de ferestre spre lumea nevăzută a lui Dumnezeu, a sfinţilor şi a îngerilor. Acest lucru de fapt a fost şi tema unei cărţi care a fost scrisă de un teolog creştin ortodox francez Michel Quenot, *Icoana fereastră spre absolut*.[54] Este aproape de neconceput ca noi oamenii să ajungem să fin orientaţi spre Absolut dacă nu suntem într-o stare de sobrietate. Acesta fiindcă Absolutul şi sobrietatea se presupun reciproc.

CAPITOLUL 3

SOBRIETATEA CREŞTIN ORTODOXĂ DIN CE ÎN CE MAI RAR ÎNTÂLNITĂ ÎN LUMEA ŞI ARTA MODERNĂ

Trăim într-o lume care este condusă de mai multe mode care sunt de cele mai multe ori la fel de trecătoare ca valurile mării. De multe ori ceea ce era valabil ieri nu mai este valabil azi şi ceea ce este valabil azi nu mai este valabil mâine. Pe acest fond instabil al lumii noastre se poate vedea că oamenii uită de sobrietate. De fapt la cei mai mulţi dintre noi sobrietatea nu le spune mai nimic. Sincer vorbind câţi dintre noi am fost tentaţi să analizăm sobrietatea? Adevărul este că mai nici unul.

Aşa se face că sobrietatea este destul de rar întâlnită în zilele noastre. Acesta este motivul pentru care am decis că este bine să scriem o carte despre sobrietate dar nu oricum ci dintr-o perspectivă creştin ortodoxă. Sobrietatea nu este una care apare pe nume în spiritualitatea părinţilor filocalici dar ea este presupusă. Iată ce spunea în acest sens părintele Constantin Ghiţă: „totodată, necazurile, prin suportarea lor, ne aduc putere şi înţelepciune, izbăvire de mânie şi întristare. Pot exista motive impure pentru care să practicăm răbdarea. Sfântul Maxim Mărturisitorul şi Cuviosul Nichita Stithatul numeau: slava deşartă, fălirea cu virtuţile, osândirea aproapelui, nevoia, plăcerea, câştigul material, frica de oameni, de pedeapsă, de iad, nădejdea că vom fi răsplătiţi. Sau putem răbda din iubire dezinteresată pentru Dumnezeu, piscul cel mai înalt al vieţii duhovniceşti, după ce am traversat apele învolburate ale patimilor.

Pe de altă parte, afirmă un fapt extraordinar Sfântul Isaac Sirul, putem schimba evenimentele exterioare prin lucrarea minţii. Nu este suficientă însă meditaţia în acest scop. Se cere credinţă dreaptă şi o vieţuire potrivită care, atunci când "e unită cu înfocarea rugăciunii, schimbă natura întâmplărilor" (...) sau, în alte cuvinte: "Rugăciunea însoțită de curăția vieții e în stare să schimbe sau să controleze întâmplările". Astfel, prin curăţie şi rugăciune putem împiedica înmulțirea răului în lume. De aceea, să răbdăm. Iar când acesta totuşi se întâmplă, în bună tradiţie filocalică şi patericală, să ne învinovățim pe noi înșine că n-am împlinit desăvârșit porunca iubirii. Să ne curățim cu mai multă acrivie, să ne rugăm mai atent. Să arătăm mai multă recunoştinţă Domnului şi aproapelui pentru darurile care ni le fac."[55]

Suntem sobrii când voim

- să realizăm ceva,
- să ducem o îndeplinire un ideal,[56]
- să excelăm,
- să fim buni
- să ne îmbunătățim pe noi ca persoane etc.

Se poate vedea că sobrietatea este de folos în mai multe situaţii dar adevărul este că omul modern influenţat de

- materialism,
- hedonism
- şi secularism

nu prea îi acordă importanţă.

Aşa se face că în zilele noastre în mediul public

- a vorbii
- şi a face recurs

la sobrietate este un lucru desuet şi superfluu.

---

[54] A se vedea Michel Quenot, *Icoana fereastră spre absolut* (Editura Enciclopedică, 1993).
[55] Preot Constantin Ghiță https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/teologia-necazurilor-la-sfintii-parinti-20030.html (accesat pe 20.04.2023).
[56] A se vedea Radu Teodorescu, *Libertatea: un vechi ideal creştin ortodox* (Cugir, 2019).

Sobrietatea este un lucru care poate să creeze multă neplăcere în mediul celor care o practică. Aceasta fiindcă în zilele noastre omul este mai mult obişnuit cu

- uşurătatea
- şi superficialul

după cum am spus mai sus.

Această carte se vrea mai mult decât orice un apel la sobrietate care să ne facă să fim unii care să ştim să o preţuim şi să punem valoare pe ea. În zilele noastre când spunem despre cineva că *este un om sobru* acest lucru nu mai spune nimic.[57]

De mai multe ori ni se spune că nu este timp să medităm la sobrietate şi evident că nimeni nu are timp pentru ea. Pentru ca afacerile să prospere ei bine oamenii au nevoie de muncă şi de concentrare şi nu să fie sobrii. Iată de ce omul de azi când intră într-o biserică creştin ortodoxă și vede acest *mediu sobru* al unor icoane ce pentru el sunt ancestrale, ei bine simte mai mult o stare de repugnare şi de respingere.

Fiindcă omul de azi nu este interesat să fie sobru ei bine pronia lui Dumnezeu la un moment dat îl va aduce la sobrietate deşi acest proces este de multe ori usturător. Când Dumnezeu lasă asupra noastră un necaz ei bine vom ajunge să fim sobrii fiindcă vom căuta toate metodele să ieşim din el.[58]

Cu privire la această confruntare a omului cu necazurile părintele Constantin Ghiţă spunea: „de altfel, necazurile, impasurile şi încurcăturile în care intrăm reflectă în exterior aceeaşi stare dezorganizată din interiorul nostru. "Întâmplările sensibile, afirma şi Sfântul Marcu Ascetul, sunt puii celor inteligibile". De aceea, Sfântul Isaac exclama: "Fericit omul care compară orice întâmplare care-i vine cu cele ascunse ale sale, care îi caută pricina şi priveşte la Cârmaciul ei!"

"Mare folos sufletesc avem când, fără să cunoaştem vreuna din pricinile necazurilor ce vin peste noi, ne dăm totuşi silinţa să ne supunem tuturor poruncilor lui Dumnezeu, să-L ascultăm cu adevărat şi să credem în El din toată inima".”[59]

Prin urmare este evident că mami de vreme sau mai târziu vom ajunge să deprindem sobrietatea. Aceasta fiindcă această viață este una care se bazează pe sobrietate mai mult decât am crede. Nu are cum să nu fie aşa din moment ce se poate spune că *tot etosul creştin ortodox este unul sobru.*[60]

Nu trebuie să credem că sobrietatea este impusă asupra noastră de Dumnezeu în mod forțat prin necazurile şi situaţiile dificile care vin asupra noastră. Mai mult trebuie să ştim că sobrietatea este existențială. Se poate vorbii de o *sobrietate existențială*? Fără doar şi poate că da. Aceasta fiindcă sobrietatea

- ajută,
- înalță,
- clădești
- și susține

existența noastră.

De multe ori uităm de Dumnezeu şi deşi avem un fel de sobrietate externă ajungem să credem că de fapt nici nu avem nevoie de Dumnezeu. Părintele Constantin Ghiță spunea: „în primul rând, prin necazuri ne înfrânează Dumnezeu de la păcate. În al doilea rând, necazurile sunt consecinţele păcatelor. Astfel, în lucrarea "Despre legea duhovnicească", Marcu Ascetul spunea: "De nu vrei să pătimeşti răul, să nu vrei nici să-l faci, pentru că lucrul dintâi urmează cu necesitate celui de al doilea, căci ce seamănă fiecare, aceea va şi secera (Gal. 6,8)". Chiar dacă ne spovedim păcatele şi suntem iertaţi, fără canonul îndreptării prin încercări nu vom dobândi şi tămăduirea sufletului. De exemplu, cineva decide în inima sa să se omoare, o femeie se blestemă, din varii motive, să moară la naştere, însă nu ajung să pună în faptă gândul sumbru, ci se mărturisesc. Ulterior, aceste persoane ar putea, prin Judecata dumnezeiască, să se accidenteze uşor sau să fie la un pas de un accident fatal, primind printr-o astfel de întâmplare înfricoşată povăţuirea de a nu comite păcatul.”[61]

Sobrietatea icoanelor este una care nu este numai un element artistic pentru a crea *impresie și efect* asupra celor care intră în biserică ci mai mult sunt un lucru care ajunge să ne facă să fim mult mai atenți cu ce fel de

- atitudine,
- dispoziție

[57] A se vedea Alphonse Allais, *Să fim sobrii* (Editura Minerva, 1971).

[58] A se vedea Radu Teodorescu, *Supraviețuirea duhovnicească în necazuri și întristări* (Cugir, 2018).

[59] Preot Constantin Ghiță https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/teologia-necazurilor-la-sfintii-parinti-20030.html (accesat pe 20.04.2023).

[60] A se vedea Philotheos Pharos, *Înstrăinarea ethosului creștin* (București, 2004).

[61] Preot Constantin Ghiță https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/teologia-necazurilor-la-sfintii-parinti-20030.html (accesat pe 20.04.2023).

- şi intenţii

avem în sufletul nostru.

Omul de azi este de cele mai multe ori nepăsător cu privire la ceea ce are loc în jurul lui fiindcă este educat să fie

- individualist
- şi egoist.

Ei bine este de multe ori necazul cel care ne aduce în legătură cu lumea reală aşa cum este ea. Trebuie să ne confruntăm cu această lume şi o putem face foarte bine dacă ajungem să fim sobrii. Tot părintele Constantin Ghiţă spunea: „Fiecare întâmplare, după Isaac Sirul, are un înger păzitor. Acesta ne călăuzeşte, prin întâmplările care ni le aduce în viaţă, spre îndemn, încercare, povăţuire sau răsplătire. Necazurile "micşorează mândria, îndepărtează trândăvia, ne fac mai înţelepţi, ne fac mai credincioşi". Cu toate acestea, remarca Sfântul Ioan Gură de Aur, necazurile nu îi înţelepţesc pe toţi, şi aceasta din cauza nepăsării lor."[62]

Dacă este să voim să ne vindecăm de toate

- uşurătăţile
- şi superficialităţile

veacului acestuia ei bine vom ajunge să facem acest lucru prin *terapia sobrotăţii.* Aceasta fiindcă în timp ce lumea de azi nu pune mare preţ pe sobrietate ei bine noi creştinii ortodocşi o facem. Ascetica şi mistica creştin ortodoxe sunt unele care ajung să ne îndrepte spre o *atitudine a sobrietăţii.* De ce? Fiindcă ea este una care este

- dorită,
- căutată
- şi preţuită

de adevăraţii creştin ortodocşi.

Cu privire la cum există o tendinţă generică a lui Dumnezeu de a ne duce prin drumul vieţii spre sobrietate părintele Constantin Ghiţă spunea: „necazurile vin pentru probare, pentru întărire şi "stingerea păcatelor trecute, sau spre îndreptarea neatenţiei prezente, sau spre ocolirea păcatelor viitoare" (Sfântul Maxim Mărturisitorul). De asemenea, ne pot lovi nenorocirile pentru păcatele altora, chiar dacă noi nu păcătuim. Marcu Ascetul dezvolta subiectul astfel: "Nu socoti că orice necaz vine peste oameni din pricina păcatelor. Pentru că sunt unii bineplăcuţi şi totuşi sunt ispitiţi. E drept că s-a scris: Nelegiuiţii şi necuvioşii vor fi prigoniţi. Dar tot aşa s-a scris: Cei ce voiesc să vieţuiască cucernic în Hristos, prigoniţi vor fi (I Tim. 3,12)". Chiar şi ascetul nepătimaş este dator să îşi asume necazuri pentru aproapele său. Acesta, completa Sfântul Isaac Sirul, este smerit la cuget şi primeşte defăimările care i se aduc, fără a se preocupa să demonstreze că este nedreptăţit. El îşi cere iertare cu lacrimi şi de bunăvoie îşi asumă ocara de preacurvar, fiind neprihănit, de trufaş, fiind smerit, sau de leneş, lucrând în toată vremea, chiar şi nopţile, şi altele asemenea. Aceşti oameni evlavioşi sunt încercaţi, după Sfântul Maxim Mărturisitorul, prin trei ispite: "sau li se dăruiesc cele plăcute, ca sănătate, frumuseţe, belşug de prunci, bogăţie, slavă şi cele asemenea; sau vin asupra lor pricini de întristare, ca lipsa de prunci, de avuţie şi de slavă; sau le vin pricini de dureri în trup, ca boli, chinuri şi cele asemenea. Către cei dintâi zice Domnul: "De nu se va lepăda cineva de toate câte le are, nu va putea să fie ucenicul Meu". Iar către cei de-al doilea şi de-al treilea: "întru răbdarea voastră veţi dobândi sufletele voastre"".[63]

Este evident că trebuie să dăm dovadă de răbdare atunci când voim să deprindem sobrietatea creştin ortodoxă. Acest lucru sfinţii creştin ortodocşi l-au făcut de sute de ani şi este bine să fim conştienţi că nimeni nu se naşte sobru. Devenim sobrii fiindcă se poate spune că *sobrietatea este şi o problemă de devenire.*[64]

Omul sobru se poate spune că este un om icoană fiindcă el a ajuns să prindă în el duhul icoanelor creştin ortodoxe care ştim că sunt cât se poate de sobre şi ne aduc în suflet sobrietatea.

Trebuie să ştim că dacă ne luăm credinţa creştin ortodoxă în serios ei bine sobrietatea este un lucru care ne face să fim unii care să îl facem o prioritate. Sunt mulţi care pun accent pe multe alte lucruri care nu au mai nimic în comun cu sobrietatea creştin ortodoxă:

- să fie seducători,
- să fie vicleni,
- să fie strălucitori,
- să fie cu priză la public

[62] Preot Constantin Ghiţă https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/teologia-necazurilor-la-sfintii-parinti-20030.html (accesat pe 20.04.2023).
[63] Idem.
[64] A se vedea Constantin Noica, *Devenirea întru fiinţă* (Bucureşti, 1981).

- sau să fie cât se poate de buni jongleri cu finanţele.

Toate aceste lucruri care sunt de mare preţ pentru omul de azi adevărul este că nu au mai nimic în cu sobrietatea creştin ortodox pe care o pune în faţa noastră icoana creştin ortodoxă.

De fapt ceea ce se poate vedea este că lumea de azi tratează icoana cu superficialitate şi în nici un fel nu găseşte icoanele ca fiind simpatice. Aceasta fiindcă ele au acea sobrietate ascetică ce le face incompatibile cu duhul lumii din jur. Iată de ce pentru foarte mulţi bisericile creştin ortodoxe cu icoanele lor sunt neavenite şi nepotrivite în spaţiul urban şi rural.[65]

La un părinte paroh dintr-un mare oraş a venit un enoriaş.

- Doamne ajută părinte.
- Doamne ajută fiul meu.
- Părinte mă bucur că vă găsesc.
- Şi eu.
- Aveţi câteva minune şi pentru mine?
- Da.
- Foarte bine.
- Ce este fiul meu?
- Cum este cu icoanele părinte?
- Cum să fie?
- De ce sunt aşa de încruntate?
- Nu sunt încruntate.
- Cum să nu.
- Icoanele sunt sobre.
- Sobre?
- Da.
- Adică?
- Una este să fi încruntat şi alta este să fi sobru.
- Nu era conştient de asta.
- Dar icoanele pot să fie şi încruntate.
- Cum?
- Îţi voi spune o poveste în acest sens.
- Vă ascult.
- Este de la Muntele Athos de la Schitul românesc Prodromu.
- Interesant.
- În anul 1821 a început revoluţia greacă şi mai mulţi turci au intrat în Muntele Athos ca să fure.
- Ce urât.
- Au intrat şi la Prodromu şi când au ajuns în paraclis să fure au putut vedea că Sfântul Ioan Botezătorul din icoană se încruntă la ei.
- Da?
- Da.
- O minune.
- Aşa este.
- Şi ce a urmat?
- Turcii au scos pistoalele şi au început să tragă spre icoană.
- Au nimerit-o?
- Nu.
- De ce?
- Fiindcă gloanţele ricoşau din icoană şi se întorceau spre ei.
- O altă minune.
- Aşa este.
- Nu ştiam de această întâmplare.
- În cele din urmă turcii s-au speriat şi au fugit.
- Păi da. Era de aşteptat.
- Deci vezi Dumnezeu susţine cultul icoanelor.

[65] A se vedea Sorin Dumitrescu, *Noi și icoana* (București, 2010).

- Nu eram conştient de acest lucru.
- Materia din care sunt făcute icoanele nu valorează mult.
- Dar ce valorează?
- Pe cine reprezintă icoanele.
- Cred că înțeleg ce voiți să îmi spuneți.
- Mă bucur.
- Dar mai sunt mărturii cu privire la icoane.
- Foarte multe.
- Da?
- Da.
- Păi mai spune-ţi una.
- Îți voi spune.
- Vă ascult.
- Este din cetatea antică a Smirnei.
- Din Asia Mică?
- Da.
- Şi?
- Ei bine în această cetate era un chiparos.
- Înțeleg.
- Din motive neştiute de nimeni cineva a ascuns în acest chiparos o icoană cu Maica Domnului.
- Interesant.
- Vremea a trecut şi mai nimeni nu mai ştia de acea icoană.
- Cred şi eu din moment ce a fost ascunsă.
- Anii au trecut şi ce să vezi?
- Ce?
- La un moment dat în faţa acelui chiparos erau mai mulţi oameni.
- Şi?
- Lângă ei a părut din senin chipul Maicii Domnului în aer făcut din mai multe lumini ca de lumânare.
- Minunat.
- Aşa este.
- Trebuie să fie ceva în acest chiparos, a spus un om de acolo.
- Ce să fie?
- Mă voi suii în chiparos şi voi vedea.
- Bine.
- Omul s-a suit în chiparos şi a aflat icoana Maicii Domnului.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Şi cum era icoana?
- Deşi au trecut mai mulţi ani era intactă.
- Nu s-a dus vopseaua de pe ea?
- Nu.
- Minune.
- Aşa este.
- Şi ce a urmat?
- Oamenii şi-au dat seama că descoperirea acelei icoane a Maicii Domnului nu a fost o pură întâmplare.
- Evident.
- Aşa că pe acel loc au construit o biserică în cinstea Maicii Domnului.
- Foarte frumos.
- Aşa este.
- Vă mulţumesc părinte.
- Pentru nimic.[66]

[66] Minunile Maicii Domnului de profesor Dumitru Stănescu, ediția 1925) apud Protos. Nicodim Măndiță, Minunile Maicii Domnului, (Editura Agapis, 2000), p. 448.

Avem mai sus o intervenţie Minunată a Maicii Domnului care se referă la o icoană a ei. Deşi mulţi nu pun mare preţ pe icoane ei bine se poate vedea că Maica Domnului pune mare preţ pe ele. Demonilor ştim că nu le place cultul icoanelor din creştinismul ortodox. Ştim asta din viaţa Sfântului Siluan Atonitul care la un moment dat fiind la Muntele Athos s-a dus să se închine la icoana de pe tetrapod din biserică şi imediat între el şi icoană s-a pus un demon pentru ca sfântul să se închine demonului şi nu icoanei.

Ceea ce ne spune ascetica creştin ortodoxă este că atunci când omul nu are harul lui Dumnezeu el ajunge să fie trist şi nemulţumit. De cele mai multe ori el caută o ieşire din această situaţie prin plăcerea efemeră şi aparentă a patimilor. Ei bine dacă omul devine sobru când nu mai simte în el harul lui Dumnezeu el poate să reprimească acest har. Părintele Constantin Ghiţă spunea: „în lucrarea "Cuvânt ascetic", Diadoh al Foticeii distingea două forme de părăsire a omului de către Dumnezeu. Una este părăsirea "povăţuitoare" ce "nu lipseşte nicidecum sufletul de lumina dumnezeiască, ci harul îşi ascunde numai (...) prezenţa din faţa minţii, ca să împingă oarecum sufletul înainte, prin răutatea dracilor, spre a căuta cu toată frica şi cu multă smerenie ajutorul lui Dumnezeu, cunoscând câte puţin răutatea vrăjmaşului său". Roadele acestei părăsiri sunt întristarea spre pocăinţă, smerirea şi o anume deznădejde "măsurată", cu privire la încrederea în forţele proprii, fără Dumnezeu. Dar părăsirea în sens de lepădare umple sufletul de o deznădejde nemăsurată, de necredinţă, mândrie şi mânie. Dacă ştim de un păcătos care nu se pocăieşte, ci persistă în răutăţi, dar nu primeşte nici o pedeapsă până la moarte, "socoteşte, spunea Marcu Ascetul, că judecata lui va fi fără milă acolo".[67]

A fi sobru în lumea de azi este fără doar şi poate un lucru ce trebuie să fie evitat. Aceasta fiindcă omul este mai mult centrat pe distracţie. Dacă vrei să te distrezi ei bine nu ai cum să fi sobru. Aşa se face că sunt mai mulţi care

- eşuează,
- se ratează
- şi ajung un eşec.

Sobrietatea nu are cum să fie un lucru pe placul lumii de azi fiindcă valorile lumii de azi sunt de cele mai multe ori efemere şi perisabile.[68]

Se vorbeşte în zilele noastre din ce în ce mai mult că duhul lumii este un duh antihristic. Aceasta fiindcă omul de azi este unul care de cele mai multe ori visează la o lume ce este cumva eliberată de Hristos.[69]

Se poate vedea că sunt mai mulţi în lumea de azi care nu vor să aibă mai de loc de a face cu Hristos. Aceasta fiindcă ei sunt în totalitate lumeşti şi nu vor să avanseze pe scara virtuţilor. Trebuie să ştim că sunt mai multe genuri şi feluri de a fi părăsit de Dumnezeu. Părintele Constantin Ghiţă spunea în acest sens: „lepădarea, după Sfântul Maxim Mărturisitorul, este doar una din cele patru moduri de părăsire a omului de către Dumnezeu, însă celelalte trei sunt doar aspecte ale părăsirii povăţuitoare. Acestea sunt: "Una din iconomie, cum este la Domnul, ca prin păruta părăsire cei părăsiţi să se mântuiască. Alta spre dovedire, cum este la Iov şi Iosif, ca să se arate unul stâlp al bărbăţiei, altul al neprihănirii. A treia spre povăţuire duhovnicească, cum este la Apostolul, ca, smerindu-se în cugetare, să păstreze covârşirea harului". Toate aceste feluri de părăsire, inclusiv lepădarea, sunt caracterizate ca "mântuitoare şi pline de bunătatea şi de iubirea de oameni a lui Dumnezeu".”[70]

Ceea ce trebuie să ştim este că în sine Dumnezeu nu a părăsit această lume fiindcă El aşteaptă ca oamenii să se întoarcă la El. Deşi sunt mai mulţi care teoretic îi spune da lui Dumnezeu adevărul este că în realitate sunt puţini cei care îi urmează

- sincer,
- dezinteresat
- şi onest

Lui.

Viaţa duhovnicească este una care se bazează în mod esenţial pe sobrietate şi pentru acest lucru se poate vedea că sunt puţini cei care vor să trăiască după legile ei. Este mult mai uşor să duci un mod de viaţă strict lumesc fiindcă în acest mod nu trebuie să îţi ridici problema de a fi sobru.

După cum am spus sobrietatea este una care nu este deloc populară în zilele noastre fiindcă ea este una care nu ne face

---

[67] Preot Constantin Ghiţă https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/teologia-necazurilor-la-sfintii-parinti-20030.html (accesat pe 20.04.2023).
[68] A se vedea Radu Teodorescu, *Lupta cu efemerul şi perisabilul* (Cugir, 2023).
[69] A se vedea Părintele Hristofor, *Duhul lumii: duh antihristic* (Editura Panaghia, 2004).
[70] Preot Constantin Ghiţă https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/teologia-necazurilor-la-sfintii-parinti-20030.html (accesat pe 20.04.2023).

- bogaţi,
- celebri,
- mari personalităţi
- şi mari vedete.

Toate aceste lucruri sunt unele care au mare valoare în lumea noastră.

De mai multe ori Dumnezeu ne încearcă şi vrea să ne ridice mai sus în viaţa duhovnicească. Pentru acest lucru trebuie să ştim că încercările sunt unele care ne duc la o anumită sobrietate în viaţa şi în modul nostru de a trăii. Părintele Constantin Ghiţă spunea în acest sens: „Sfântul Isaac enumera câteva semne prin care se cunoaşte că sunt încercaţi prietenii lui Dumnezeu, spre înaintarea lor duhovnicească, pe drumul smereniei şi al înfrânării: "pregetarea, îngreunarea trupului, moleşeala mădularelor, trândăvia, zăpăceala cugetării, închipuirea slăbiciunii trupului, încetarea nădejdii pentru o vreme, lipsa unui ajutor omenesc, lipsa celor trebuincioase trupului şi cele asemenea". În schimb, duşmanii lui Dumnezeu, care sunt cei mândri şi neruşinaţi, sunt lăsaţi în ispite "mai presus de hotarul puterii sufletului". Aceste ispite sunt: "simţirea năprasnică a nălucirii curviei", adică aprinderea bruscă de a săvârşi fapta necurată, frica fără obiect (angoasa), mânierea grabnică, voinţa de a impune voia lor, de a se certa prin cuvinte, de a certa", hulirea lui Dumnezeu, "proorocire mincinoasă", făgăduirea unor lucruri pe care nu le pot împlini, "pofta de a se amesteca şi petrece cu lumea, de a grăi şi vorbi aiurea totdeauna". De asemenea, acestor oameni li se întâmplă adeseori să se întâlnească cu oameni răi şi necredincioşi, care să îi "necăjească", "pătimesc de multe ori căderi mari de pe stânci şi de pe locuri înalte", adică se accidentează, îşi frâng trupul. Desigur, nu orice accident este lepădare din partea lui Dumnezeu, cel mai adesea fiind doar o părăsire povăţuitoare. Sfântul Isaac îndemna să ne cercetăm conştiinţa şi viaţa, căci, în măsura în care avem parte de aceste încercări, în aceeaşi măsură s-a cuibărit în noi mândria."[71]

Ceea ce este cât se poate de
- evident,
- clar
- şi de la sine înțeles

este că nu ai cum să fi un om duhovnicesc şi în acelaşi timp să nu fi sobru. Aceasta fiindcă sobrietatea şi viaţa duhovnicească se presupus una pe alta şi sunt cât se poate de legate.

După cum am spus sobrietatea nu este populară în lumea noastră fiindcă cei mai mulţi dintre noi adevărul este că suntem
- uşuratici,
- superficiali
- pătimaşi
- şi mai mult forme fără fond.

Pentru astfel de oameni evident că sobrietatea nu are cum să fie un lucru ce reprezintă o valoare şi este de interes. Iată de ce sunt mai mulţi care nu reuşesc în viaţă. Trebuie să fim realişti în acest sens. Sunt momente în viaţa noastră când trebuie să fim cât se poate de sobrii dacă voim să reuşim în ceea ce ne-am propus.[72]

Sunt mai mulţi care nu iubesc ortodoxia fiindcă ei spun că în bisericile creştin ortodoxe nu se râde deloc. Se ştie în acest sens că de exemplu în Biserica Anglicană se râde fiindcă acolo există ceea ce se cheamă ca *low church* în care slujbele sunt mai mult o parodie. Teologul Ioan Alexandru Tofan spunea în acest sens: „Multe dintre textele clasice ale creştinismului dovedesc o relație încordată pe care Sfinții Părinți o întrețineau cu râsul. Șueta, gluma, umorul de orice fel nu intrau în rândul semnalmentelor evidente ale vieții spirituale. Teodor Baconsky alcătuieşte, în *Râsul patriarhilor* (București, 2008), un dosar foarte amănunțit al situației în Bizanț și argumentează faptul că „civilizația bizantină a fost probabil ultima societate tradițională capabilă a dezamorsa, prin intermediul a ceea ce numim o *sacralitate deschisă*, conținuturile subversive ale deriziunii" (p. 321). Există un râs cu siguranță rău, urât și periculos, despre care Efrem Sirul spunea că „îl îndurerează pe Duhul Sfânt" (apud Baconsky, p. 131). Există însă și un „râs eschatologic", bun pentru că însoțește bucuria întâlnirii cu Domnul sau un râs ca instrument de luptă cu păcatul și cu răul, ca în momentul în care Avva Pambo (cunoscut prin seriozitatea lui) râdea de neputința dracilor care îl chinuiau."[73]

---

[71] Preot Constantin Ghiță https://ziarullumina.ro/teologie-si-spiritualitate/theologica/teologia-necazurilor-la-sfintii-parinti-20030.html (accesat pe 20.04.2023).

[72] A se vedea Epifanie Theodoropoulos, *Crâmpeie de viață* (București, 2002).

[73] Ioan Alexandru Tofan apud https://dilemaveche.ro/sectiune/societate/din-polul-plus/despre-crestinism-si-veselie-639501.html (accesat pe 20.04.2023).

Râsul ştim că este unul de mare importanţă pentru noi fiindcă la toţi ne place să râdem. Totuşi trebuie să ştim că sunt mai multe forme de râs care nu sunt bune şi care trebuie să fie evitate. În acest sens în lumea de azi există mai multe râsuri care sunt negative:

- râsul răzbunării,
- râsul de necazul altuia,
- râsul de nefericirea altuia,
- râsul de nereuşita celor din jur etc.

acest lucru ne spune că trebuie să fim mult mai atenţi cu nuanţele râsului fiindcă sunt mulţi care cred că râsul este bun şi este o valoare indiferent de situaţie şi de loc.[74]

Este adevărat că există un râs nebunesc de care trebuie să ne ferim fiindcă el nu are nimic bun în ea. Ştim în acest sens de râsul demonilor care după ce fac un râu cuiva ajung să râdă nebuneşte. Teologul Ioan Alexandru Teofan spunea: „Bizanțul cenzurează așadar râsul, dar încearcă în același timp și să îl transfigureze, să îl purifice moral și să îl integreze în viața spirituală, după principiul unei „sinteze” dialectice dintre sacru și profan. De aici și tensiunea din scrierile patristice referitoare la râs, care dublează diferența făcută în *Cartea înțelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah,* 21, 22: „Nebunul, când râde, își înalță glasul, iar omul cuminte abia va zâmbi”."[75]

Prin urmare a fi sobru în sens creştin ortodox trebuie să ştim că nu înseamnă să fim persoane care nu să nu mai râdem. Totuşi având în vedere că în această viaţă suntem unii care ne căutăm mântuirea trebuie să ştim că râsul nu este foarte important. Sau mai bine spus nu are atât de mult semnificaţie pentru noi.

Arta de azi trebuie să ştim că pictura se poate spune că nu are de mai multe ori nimic sobru:

- cubism,
- expresionism,
- abstractism,
- decadentism,
- neo-renascetism etc

sunt cu toate lucruri care trebuie să ştim că nu au mai nimic cu atitudinea de a fi sobru. O artă sobră este una care nu este pe placul la mai mulţi artişti fiindcă ea se crede că nu are

- sens,
- valoare,
- înţeles,
- rost
- şi semnificaţie.

Cu privire la râs teologul Ioan Alexandru Tofan spunea: „râsul este riscant pentru că umorul poate fi blasfemiator. Dar este, în același timp, esențial în viața creștinului. Creștinul se bucură, pentru că Învierea este prilej de bucurie. Și o face spontan, după cum îl duce sufletul, nu după cum „se cade” să o facă. Râsul este transfigurat spiritual abia după ce se produce, prin lămurirea sensului adânc pe care îl poate avea, nu prin cenzura a priori a manifestării, amplitudinii sau duratei lui. Cu riscul căderii în simpla frivolitate care îl însoțește permanent, este totuși de nedespărțit de lumea intimă a creștinismului. Doar el poate să aducă împreună în același gând pe Baudelaire, Chesterton și pe sfinți. Și ei știu că riscul îi pândește pe toți: pe cei vrednici, că pot pierde într-o clipă întreaga agoniseală sufletească, iar pe cei nevrednici că, tot într-o clipă, își pot pierde întreaga suferință în fața unui Dumnezeu despre care nu cred că a stat singur și încruntat la ospețele la care a participat."[76]

Artistul de azi trebuie să ştie că o artă sobră este una cu mult mai multă valoare decât una care este cuprinsă de

- derizoriul
- şi efemerul

lumii din jur.

Este evident că trebuie să fim persoane care să fim responsabile şi care să ne dăm seama că vom ajunge să avem o artă cât se poate de bună şi frumoasă dacă îi vom adăuga podoaba sobrietăţii.

Prin urmare trebuie să ştim că sobrietatea poate să fie una care să fie întâlnită şi exprimată şi în artă. Artiştii nu trebuie să uite acest lucru fiindcă adevărul este că dacă vom sta mai bine şi ne vom uita în jurul nostru vom găsii multă

---

[74] A se vedea Teodor Baconsky, *Râsul patriarhilor* (Bucureşti, 2008).

[75] Ioan Alexandru Tofan apud https://dilemaveche.ro/sectiune/societate/din-polul-plus/despre-crestinism-si-veselie-639501.html (accesat pe 20.04.2023).

[76] Idem.

- neseriozitate,
- ilar,
- lipsă de valoare,
- efemer şi perisabil.

Viaţa noastră este una care trebuie să ştim că este cât se poate de mult condiţionată de modul în care ajungem să aducem sobrietatea în ea.[77]

Într-o galerie de artă doi admiratori discutau.

- Ştii ce îmi place mie la pictură?
- Ce?
- Ineditul.
- Adică?
- Pictorul trebuie să fie unul care să surprindă ineditul.
- Aşa este.
- Mă bucur că eşti de acord.
- Dar ce înţelegi prin inedit?
- Fiindcă pictura nu este film ea trebuie să cuprindă acele momente unice.
- Ce momente unice?
- Care sunt definitorii.
- Pentru ce?
- Pentru o anumită persoane sau anumite lucruri.
- Cred că ştiu ce vrei să spui.
- Mă bucur.
- Şi eu am remarcat acest lucru.
- Că picturile trebuie să fie bine gândite?
- Da.
- Dacă vor să fie de valoare, evident.
- Dar cum trebuie să fie icoanele.
- Să fie sobre.
- În ce sens?
- Icoanele sunt unele care trebuie să evidenţieze ceea ce este serios.
- Oare?
- Da.
- O icoană care sugerează seriozitatea nu este în nici un fel o icoană.
- Sunt de acord.
- Mă bucur.
- Am tot auzit că sunt şi icoane făcătoare de minuni.
- Aşa este.
- Chiar crezi acest lucru?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă Dumnezeu se poate folosii de icoane.
- Deci este Dumnezeu cel care face minunile?
- Prin icoană.
- Deci icoana se poate spune că este un spaţiu sacru.
- Evident.
- Acum înţeleg.
- Foarte bine.
- Şi ştii o minune făcută cu o icoană.
- Sunt mai multe.
- Spune-mi şi mie numai una.
- Să mă gândesc.
- Sigur.
- Ştiu una din vechime.

[77] A se vedea Ciprian Jeler, Diana Măgărit, *Seriozitatea jocului: o abordare multidisciplinară a ludicului* (Iași, 2021).

- Te ascult.
- Se spune că în trecut era un soldat.
- Şi cum în chema?
- Ştefan Armeanul.
- Frumos.
- Totul a decurs bine în viaţa lui până într-o zi.
- Când?
- Când Ştefan Armeanul s-a îmbolnăvit grav.
- Nu se poate.
- Ba da.
- Şi?
- Ei bine Stefan Armeanul şi-a adus aminte de sfântul lui ocrotitor.
- Sfântul Arhidiacon Ştefan?
- Da.
- Mi-am dat seama.
- Cum?
- Din moment ce şi pe el îl cheamă Ştefan?
- Aşa este.
- Şi?
- Ştefan Armeanul s-a rugat la Sfântul arhidiacon Ştefan să îl vindece.
- De această boală?
- Da.
- Şi ce a urmat?
- Într-o zi i s-a arătat Sfântul Ştefan în persoană.
- Minunat.
- Sfinte Ştefane ajută-mă.
- Te voi ajuta.
- Vreau să mă vindec.
- Îţi voi spune ce trebuie să faci să te vindeci.
- Ce?
- Trebuie să mergi şi să te închini la icoana Macii Domnului cu pruncul Iisus.
- Şi vă voi vindeca?
- Da.
- Bine aşa am să fac.
- După aceasta Sfântul Ştefan a dispărut.
- Înţeleg.
- Ştefan Armeanul s-a închinat la icoana Maicii Domnului cu pruncul Iisus şi s-a vindecat.
- Foarte frumos.
- Aşa este.
- Nu ştiam de această minune.
- Ştii acum.
- Deci cultul icoanelor este susţinut şi de sfinţii din cer.
- Din câte ai văzut da.
- Bine de ştiut.
- Aşa este.
- Ce mărturie mai mare pentru cultul icoanelor putem avea dacă chiar Sfântul Ştefan a susţinut-o din cer?
- Aşa este.
- Îţi mulţumesc că mi-a spus această minune.
- Plăcerea a fost de partea mea.
- Acum să ne continuăm periplul prin această galerie de artă.
- Sunt multe lucruri frumoase aici.[78]

---

[78] Minunile Maicii Domnului 400, de profesor Dumitru Stănescu, ediția 1925 apud Protos. Nicodim Măndiță, *Minunile Maicii Domnului,* (Editura Agapis, 2000), p. 448.

Avem mai sus o dublă minune. Aceasta fiindcă în primul rând s-a arătat Sfântul arhidiacon Ştefan din cer şi mai apoi o închinare la icoana Maicii Domnului cu pruncul în cele din urmă a adus vindecare. Este bine să ştim de această mărturie a Sfântului Arhidiacon Ştefan din cer în favoarea cultului icoanelor. Aceasta fiindcă sunt mulţi care nu cred în acest cult al icoanelor pe care îl susţine Biserica Creştin Ortodoxă.

Prin urmare trebuie să ştim că icoana nu este numai un element decorativ în Biserica Ortodoxă ci la fel de bine ea este şi un îndemn la sobrietate. Creştinii ortodocşi care intră duminică de duminică în Biserică ştiu că sobrietatea poate să fie întâlnită pe chipul icoanelor şi în acest mod ei au un reper vizual al sobrietăţii.[79]

CAPITOLUL 4

DE CE TOATE ICOANELE CREŞTIN ORTODOXE SUNT SOBRE?

După cum am spus cei mai mulţi dintre noi suntem de părere că a fi fericit şi a fi bucuros înseamnă că râzi cu gura până la urechi. Acest lucru nu este total adevărat. Sunt mai multe categorii de fericire şi bucurie care se trăiesc

- interiorizat,
- în suflet,
- fără efecte sonore externe
- şi liniştit.

Fericirea şi bucuria sunt lucruri care trebuie să ştim că în creştinismul ortodox au o profundă tentă isihastă fiindcă este sunt

- trăite
- şi experimentate

mai mult ca linişte.

Sunt mulţi care cred că pot să fie fericiţi şi când sunt nelinişti. Prinşi în vacarmul şi degringolada lumii din jur adevărul este că nu prea ajungem să trăim fericirea şi bucuria în adevăratul ei sens.[80]

Cultul icoanelor are loc mai ales în spaţiul liturgic când ştim să preotul de mai multe ori le cădeşte. Sfântul Ioan de Kronstandt spunea în acest sens: „se cădeşte cu tămâie înaintea icoanelor şi a oamenilor, ca semn al harului Duhului Sfânt, care i-a desăvârşit şi i-a înmiresmat pe sfinţi, care izgoneşte şi de la noi duhoarea păcatului şi sălăşluieşte bună-mireasma virtuţilor: blândeţea, nerăutatea, răbdarea, înfrânarea, înţelepciunea, milostenia, credinţa, speranţa. Preotul cădeşte icoanele şi poporul însemnând unirea tuturor în Duhul Sfânt. Cât de mult a cinstit Domnul nostru neamul omenesc, facându-Se om şi îndumnezeind firea noastră, înălţând-o mai presus de toate cinurile cereşti, aşezând-o pe tronul Dumnezeirii; cu ce bună-mireasmă a umplut pământul prin întruparea Sa, pământul atât de cuprins de duhoare din pricina fărădelegilor oamenilor, de scârnăvia păcatului! Noi însă, nevrednicii, nu vrem nicicum să înţelegem vrednicia şi fericirea noastră şi trăim în chip nevrednic de chemarea noastră în tot felul de patimi, în lene şi nepăsare."[81]

Icoanele sunt unele care în bisericile noastre de amintesc în special de faptul că avem de dus o luptă. Este vorba de o luptă îndoită:

- pentru despătimire
- şi pentru ca prin despătimire să ajungem să ne mântuim.

Fiindcă suntem persoane care avem nevoie de mântuire trebuie să ştim că nu ne permitem – la fel icoanelor – să ne hlizim şi să ne pierdem timpul cu ocupaţii frivole.

Sunt mai puţini cei care probabil au remarcat că atunci când intră într-o biserică ortodoxă intră într-un spaţiu al

- sobrietăţii,
- al seriozităţii,
- al concentrării,
- al meditaţiei,
- al introspecţiei
- şi al pocăinţei.

---

[79] A se vedea Emanuil Băbuş, *Icoane şi emoticoane* (Bucureşti, 2022).

[80] A se vedea Ioan Buliga, *Deşertăciunile lumii* (Galaţi, 2009).

[81] Sfântul Ioan de Kronştadt, *Liturghia – cerul pe pământ,* (Editura Deisis, 2002), p. 244.

După cum am spus icoana poate la fel de bine să fie o ofrandă pe care omul o aduce lui Dumnezeu. Acesta fiindcă la fel cum păgânii aduceau ofrande zeilor prin faptul că ridicau statui în cinstea zeilor, ei bine în zilele noastre iconarii și creștinii ortodocși ajung să se închine icoanelor lui Hristos, îngerilor şi sfinţilor. Cu privire la icoane Cuviosul Ioan Maximovici spunea: „nu toți cei ce stăpânesc artele și au aptitudini la desen pot să picteze icoane. Adesea, starea celui care pictează icoana și dorința de a-i sluji lui Dumnezeu au mai mare importanță decât măiestria cu care este pictată.

Nu se poate picta o icoană reprezentând doar aspectul din afară al trupului, ci **în ea trebuie să se reflecte nevoințele nevăzute și trebuie să strălucească slava cerească**. Aceasta se poate face în mod desăvârșit doar de acela care trăiește el însuși o viață duhovnicească, care a înțeles bine și se simte apropiat de viețile sfinților. De aceea, meșterii noștri iconari din vechime făceau întotdeauna așa și se pregăteau pentru aceasta prin post și rugăciune. Multe icoane pictate în acest fel au primit de la Domnul puterea facerii de minuni.

Icoana nu este o simplă imagine, un portret. În ultimul se reprezintă doar aspectul trupesc, pe când icoana trebuie să le amintească oamenilor de aspectul duhovnicesc al persoanei reprezentate."[82]

Se ştie în acest sens că au fost unii sfinţi care au putut să vadă că din icoană au ieşit sfinţii reprezentaţi în ea sau chiar Maca Domnului. Vom da aici numai două cazuri:

1.Sfântul Serafim de Sarov ajunge să îl vadă pe Hristos în timpul liturghiei care intră în icoana lui. Iată cum a descris Sfântul Serafim această experienţă: „cândva – povesteşte chiar el – slujeam în Joia Mare. Am spus cu umilinţă, de lângă Sfântul Jertfelnic «Doamne, mântuieşte pe cei umili şi acoperă-ne pe noi». După care am ieşit în faţa uşilor împărăteşti şi am spus sfârşitul rugăciunii întreite «şi în vecii vecilor».

În acel moment a strălucit în faţa mea o lumină. Mă uit într-acolo şi văd pe **Domnul nostru Iisus Hristos** cum strălucea mai mult decât soarele în lumina orbitoare. Îl înconjurau toate puterile cereşti ale îngerilor, arhanghelilor, heruvimilor şi serafimilor.

Intrase prin poarta de vest şi plutind prin aer, a stat în faţa amvonului. Ridicându-şi mâna Sa, **a binecuvântat pe slujitori şi pe creştini** şi apoi a intrat în locul de lângă uşile împărăteşti unde se găseşte icoana Lui. Inima mea s-a umplut de lumină şi de bucurie pentru El"."[83]

2. Sfântul Siluan Atonitul ajunge şi el să Îl vadă pe Hristos: „după 6 luni de sfâşieri lăuntrice, într-o după-amiază, şezând în chilia sa, a atins treapta ultimă a deznădejdii, încercând preţ de o oră sentimentul unei părăsiri totale de către Dumnezeu – fapt care i-a cufundat sufletul în întunericul unei spaime de iad. Pradă aceleiaşi spaime şi întristări, se duce la Vecernie în paraclisul „Sfântului Ilie" şi abia şopteşte „Doamne, Iisuse Hristoase, miluieşte-mă!". Atunci, în dreapta uşilor împărăteşti, în locul icoanei Mântuitorului, Îl vede pe Iisus Hristos Cel Viu! Întreaga sa făptură s-a umplut de focul harului Duhului Sfânt, o lumină dumnezeiască l-a învăluit, răpindu-i mintea la cer. Intensitatea viziunii îi provoacă o stare de epuizare aproape de moarte."[84]

Avem mai sus două mărturii creştin ortodox a doi sfinţi care au ajuns să Îl vadă pe Hristos fie ieşind sau fie intrând în icoana Lui. Acest lucru ne spune că icoanele nu sunt simple picturi cu mai mult sunt imagini:

- sacre,
- duhovniceşti,
- sobre
- şi serioase.

Prin sobrietatea lor trebuie să ştim că icoanele creştin ortodoxe sunt unele care pot să aducă în noi un fior sacru sau mai bine acel *mysterum fascinans* adică fascinaţia cu persoanele care sunt reprezentate în ele.

În România secolului XX se cunoaşte cazul la mai mulţi yoghini care intrau în bisericile ortodoxe nu pentru a se ruga ci pentru a medita şi a atrage din ele ceea ce ei denumeau ca fiind energie pozitivă. Aceşti yoghini au ajuns la concluzia că icoanele sunt un fel de centre energetice care degază în jurul lor energie.

Evident că noi nu credem că icoanele sunt centre energetice yoghine dar ştim că icoanele fiindcă au imagini sfinte pe ele pot să aibă mult har.

Este de remarcat aici să yoghinii au putut să simtă harul icoanelor dar acest lucru nu înseamnă că ei s-au împărtăşit de acest har.

Ştim că în tradiţia creştin ortodox se cunoaşte cazul regelui Abgar al Edesei care a trimit pe cineva să îi facă chipul lui Hristos pentru a se putea vindeca de lepră. „Potrivit unei istorioare, **prima icoană a lui Hristos** ar fi apărut încă din timpul vieţii Sale. Fiind bolnav de lepră, regele Abgar al Edesei şi-a trimis un slujitor la

[82] Sfântul Ioan Maximovici, *Predici și îndrumări duhovnicești,* traducere de Elena Dulgheru, (Editura Apologeticum, București, 2006), p. 114 apud https://doxologia.ro/cuvant-de-folos/despre-talanti-pictura-de-icoane (accesat pe 20.04.2023).
[83] https://doxologia.ro/mantuitorul-se-arata-cuviosului-serafim-de-sarov-joia-mare (accesat pe 06.06.2023).
[84] https://acvila30.ro/24-septembrie-sfantul-siluan-athonitul-viata-invataturile-slujba-acatistul-paraclisul_1/ (accesat pe 06.06.2023).

Mântuitorul pentru a-L ruga să vină să-l vindece. În cazul în care Hristos nu ar fi putut să vină, slujitorul trebuia să-I facă portretul, la porunca lui Abgar, şi să i-l aducă (slujitorul respectiv fiind pictor). Primind mesajul regelui, Hristos a luat o bucată de pânză albă curată, S-a spălat cu apă pe faţă şi S-a şters apoi cu bucata de pânză pe care au rămas impregnate trăsăturile Sfintei Sale Feţe. Veacuri întregi, această **reprezentare** a lui Hristos nefăcută de mână omenească s-a păstrat la Edesa, fiind menţionată de **Evagrie Ponticul** în *Istoria bisericească* (în veacul al VI-lea), de **Sfântul Ioan Damaschin** (în veacul al VII-lea) şi de Sfinţii Părinţi de la **Sinodul al VII-lea Ecumenic**."[85]

Este evident că bazele iconografiei creştin ortodoxe le avem din timpul vieţii lui Hristos. Hristos este smerit şi el nu a voit să ne lase un portret al Lui la fel cum avem la mai mulţi regi şi împăraţi medievali. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că chipul lui Hristos poate să fie reprezentat de fiecare iconar în parte în mare după cum voieşte el. Totuşi erminiile creştin ortodoxe sunt cât se poate de

- clare,
- explicite
- şi definitorii

referitor la cum trebuie să fie reprezentat Hristos în icoane.[86]

Icoana lui Hristos trebuie să ştim că ni-L prezintă pe Hristos în kenoza Sa sau mai bine spus în golirea de Sine pe care El a făcut-o din iubire de oameni şi pentru mântuirea lor. Iată de ce se poate spune că există o întreagă teologice în icoana lui Hristos care se însoţeşte pe tot parcursul vieţii noastre de creştini ortodocşi. „Liturghia și icoana sunt cele două mari coordonate ale creștinismului răsăritean, prin amândouă Însuși Mântuitorul Iisus Hristos devenind prezență reală în mijlocul comunității euharistice. Pentru teologia ortodoxă, temeiul icoanei este realitatea Întrupării Fiului lui Dumnezeu: **„Şi Cuvântul trup S-a făcut"**(Ioan 1, 14). Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a doua Persoană din Sfânta Treime, este reprezentat – pentru că El nu este doar Dumnezeu adevărat, ci și om adevărat, care a luat trup omenesc **„pentru noi și a noastră mântuire"**, așa cum spunem în Simbolul de Credință. O credință mărturisită de aproape două milenii, dar care nu a fost lipsită de împotriviri, erezii și discuții care au înfierbântat un întreg imperiu. Secolele VIII și IX sunt amintite în conștiința creștinismului, cel puțin pentru partea răsăriteană, ca fiind perioada disputei iconoclaste.

Timp de aproape două secole, sfinți, teologi, ierarhi, monahi, oameni simpli au apărat iubitele lor icoane, concluzia și hotărârea lor definitivă luându-se la Sinodul al VII-lea ecumenic de la Niceea, din anul 787.

Alături de efortul sinodalilor de a restabili învățătura corectă, ortodoxă, cu privire la teologia icoanei, contextul politic a adus în scenă numele unei împărătese care și-a legat viața de cinstirea lui Dumnezeu, prin intermediul icoanelor. Prăznuită de către Biserică în ziua de **7 august**, **Sfânta Împărăteasă Irina** a fost soția împăratului bizantin Leon al IV-lea Khazarul, unul dintre cei mai aprigi persecutori ai cultului sfintelor icoane. La moartea împăratului, Irina a devenit regentă în numele fiului ei, viitorul împărat Constantin al VI-lea. Una dintre primele decizii luate de către noua împărăteasă a fost readucerea icoanelor în biserici, în casele și viața creștinilor."[87]

Sobrietatea icoanelor creştin ortodoxe trebuie să ştim că nu este numai o valoare

- estetică,
- externă
- şi puerilă.

Aceasta fiindcă nu putem să ne imaginăm decât sfinţi şi îngeri sobrii. Totuşi am arătat în paginile de mai sus că sunt mai mulţi care interpretează aceasta sobrietate în mod

- negativ,
- eronat
- şi distorsionat.

Frumuseţea icoanelor creştin ortodoxe se poate spune că constă tocmai din sobrietatea lor care ne îndeamnă şi pe noi să fim sobrii şi serioşi. Privim la icoane şi de multe ori parcă ne cuprinde şi pe noi nostalgia. Este vorba de o nostalgie după

- har,
- sfinţenie,
- şi rai.

[85] https://doxologia.ro/care-este-prima-icoana-mantuitorului (accesat pe 06.06.2023).
[86] A se vedea Christoph von Schinborn, *Icoana lui Hristos: o introducere teologică* (Bucureşti, 1996).
[87] https://doxologia.ro/documentar/sfanta-irina-imparateasa-icoanelor (accesat pe 20.04.2023).

Au fost mai mulţi clerici şi teologi creştin ortodocşi care au vorbit de faptul că ortodoxia este una care aduce în noi un fel de nostalgie pe care trebuie să o luăm în serios.[88] Icoanele pot să aducă în noi o nostalgie sfântă care se referă la timpul când Hristos şi apostolii umblau pe pământ propovăduind evanghelia. La fel de bine ne poate cuprinde şi nostalgia după vremurile în care Maica Domnului şi ea era pe pământ şi urma Fiului ei.

Totuşi trebuie să ştim că nostalgia icoanelor este una care evident că ne face să fim unii care să o abordăm cu toată sobrietate şi să vedem în ea un lucru care evident că ne face să tânjim după Hristos.[89]

Un profesor de religie a fost abordat de un elev de-al lui.

- Domnule profesor deranjez?
- Nu.
- Aşa vrea dă discut ceva.
- Ce anume?
- Cum este cu icoanele?
- Adică?
- De ce sunt atât de multe icoane la biserică?
- Fiindcă oamenii vor să vadă pe Dumnezeu.
- Dar de ce nu se arată Dumnezeu în persoană?
- Fiindcă nu suntem vrednici să Îl vedem.
- Dar cine L-a văzut pe Dumnezeu?
- Dumnezeu nu poate să fie văzut în această viaţă.
- De ce?
- Fiindcă noi suntem muritori.
- Şi El nu este?
- Nu.
- Deci Dumnezeu este nemuritor?
- Da.
- Dar de unde ştim că icoanele sunt chipul lui Dumnezeu?
- Fiindcă au fost sfinţi care L-au văzut.
- Înţeleg.
- Mă bucur.
- Domnule profesor am tot auzit că icoanele nu sunt simple imagini.
- Aşa este.
- Unii spun că există şi icoane făcătoare de minuni.
- Da.
- Cum este posibil?
- Totul este posibil la Dumnezeu.
- Nu ştiam asta.
- Dumnezeu este atotputernic.
- Adică poate orice?
- Da.
- Şi poate să facă minuni şi prin icoane?
- Da.
- Cum?
- De multe ori icoanele au fost prezente în vedenii şi vise.
- Cum aşa?
- Fiindcă ele sunt imagini ale lui Hristos şi sfinţilor.
- În ce sens au fost prezente icoanele în vise şi vedenii?
- Prin lucrarea harului lui Hristos.
- Nu înţeleg.
- Te voi face să înţelegi.
- Chiar vă rog.
- Îţi voi spune de o întâmplare din vechime.
- Care?

[88] A se vedea Placide Deseille, *Nostalgia ortodoxiei* (Bucureşti, 1995).
[89] A se vedea Mary Ford, *The soul longing: an orthodox christian perspective on biblical interpretation* (South Canaan, 2015).

- Este vorba de Sfântul Alexie omul lui Dumnezeu.
- Vă ascult.
- Deşi era din Roma Sfântul Alexie s-a dus în cetatea Edessei.
- Am auzit de Edessa.
- Acolo în Edessa Sfântul Alexie s-a aşezat în jurul Bisericii Maicii Domnului.
- Şi cât a stat acolo?
- Acolo s-a nevoit 17 ani.
- Mult.
- Aşa este.
- Şi ce a urmat?
- Într-o seară ecclesiarhului locului a putut să vadă icoana Maicii Domnului care i-a spus.
- Ce anume?
- „Adu în biserica mea pe omul lui Dumnezeu fiindcă este vrednic de cereasca împărăţie; căci rugăciunea lui se suie ca nişte tămâie cu bun miros înaintea lui Dumnezeu şi precum stă coroana pe capul împărătesc, aşa se odihneşte peste dânsul Duhul Sfânt".
- Ce frumos.
- Aşa este.
- Şi ce a urmat?
- Ecclesiarhul s-a dus să îl caute pe Sfântul Alexie.
- Şi l-a găsit?
- Nu.
- De ce?
- Eclesiarhul căutând după vedenia aceea pe un om ca acela şi neaflându-l, s-a întors spre icoana Născătoarei de Dumnezeu, rugând-o să-i arate pe omul lui Dumnezeu. Şi a auzit iarăşi în vedenie, cuvânt de la Preasfânta Născătoare de Dumnezeu zicând:
- „Săracul cel ce şede în pridvor la uşa bisericii, acela este omul bisericii, acela este omul lui Dumnezeu".
- Aflându-l eclesiarhul, l-a dus în biserică, ca într-însa să rămână.
- Şi?
- Dar Sfântul Alexie fugind de slava şi cinstea lumească, s-a dus din cetatea Edesa, fără să ştie nimeni. Mergând la limanul mării, a aflat o corabie mergând spre Cilicia; s-a suit în ea, zicându-şi în sine:
- „Mă voi duce în cetatea Ciliciei, unde nimeni nu mă ştie, şi voi rămâne acolo, în biserica Sfântului Apostol Pavel".
- Corabia plutind pe mare, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, s-a făcut o furtună mare, care a îndreptat corabia spre Roma unde a şi ajuns. Sfântul Alexie, ieşind din corabie, şi-a zis în sine:
- „Viu este Domnul Dumnezeul meu, nu voi îngreuia pe nimeni, ci mă voi duce la casa tatălui meu, şi voi petrece ca un necunoscut".
- Înfăţişându-se tatălui său ca un sărac, nu l-a recunoscut, rugându-l să-i facă o colibă la poarta casei lui. El i-a împlinit dorinţa şi în această colibă a petrecut, în mare nevoinţă şi smerenie, până la sfârşitul vieţii lui
- Foarte frumoasă povestea.
- Este o poveste adevărată.
- Deci icoanele se pot arăta ş în vedenii?
- Da.
- În povestea de mai sus icoana Maicii Domnului s-a arătat în vedenie de 2 ori.
- Da.
- Dar acest lucru mai ales sfinţilor nu?
- Da.
- Fiindcă ei sunt vrednici să aibă vedenii?
- Da.
- Acum sunt lămurit.
- Mă bucur. [90]

[90] Vieţile Sfinţilor, Martie de Iorgu Dumitrescu, ediţia 1905 apud Protos. Nicodim Măndiţă, *Minunile Maicii Domnului, (*Editura Agapis, 2000), p. 449-450.

Avem mai sus două vedenii în care s-a arătat icoana Maicii Domnului. Trebuie să ştim că icoanele sunt de mai multe ori subiectul vedeniilor pe care sfinţii creştini ortodocşi – şi nu numai – le-au avut. Icoanele sunt în acest sens unele care se poate spune că sunt o fereastră deschisă spre lumea de dincolo. De ce? Fiindcă ele de cele mai multe ori ajung să reprezinte

- persoane,
- întâmplări
- şi evenimente

care vin din lumea de dincolo.

În acest sens părintele Ioanichie Bălan spunea: „mulţi consideră sfintele icoane mai mult ca valori artistice şi istorice, decât ca obiecte purtătoare de har şi sfinţenie. Ei admiră îndeosebi vechimea, culorile şi arta cu care sunt lucrate. Dar nu surprind, nu simt duhul care vibrează şi se transmite prin sfintele icoane. Harul sfintelor icoane îl simt însă credincioşii de la oraşe şi sate, fraţii noştri care iubesc Biserica ca pe Însuşi Hristos, şi pe sfinţi, ca pe prietenii lui Hristos. Ei, şi noi în acelaşi timp, văd şi simt în icoane o permanentă prezenţă a sfinţilor printre noi."[91]

Sobrietatea icoanelor trebuie să fie una care la fel de bine să ne influenteze şi pe noi care avem nevoie de această sobrietate ascetică a icoanelor. Aceasta fiindcă viaţa noastră de multe ori ajunge să fie influenţată de acest duh lumesc care ne face să nu mai fim centraţi pe ceea ce este

- esenţial,
- important
- şi semnificativ.

Este evident că în faţa icoanelor ajungem să simţim nu numai o stare artistică de întîlnire cu frumosul ci şi imaginea ascetismului. Aceasta fiindcă mai toţi sfinţii au fost mari asceţi. Este aici un lucru pe care trebuie să îl înţelegem. Frumuseţea icoanelor bizantine nu este una

- voluptoasă,
- pătimaşă
- şi lascivă

ci mai mult este o frumuseţe

- sorbă
- şi ascetică.[92]

Prin urmare în icoană nu trebuie să căutăm un fel de frumuseţe lumească şi strict pământească ci mai mult să căutăm frumuseţea sobră a sfinţeniei. „Marele merit al împărătesei Irina a fost convocarea Sinodului al VII-lea ecumenic, întrunit la Niceea, în Asia Mică, acolo unde s-au adunat 350 de episcopi ortodocşi din toată lumea creștină. În cadru oficial, cu garantarea Împărătesei Irina, lupta împotriva icoanelor a fost condamnată ca fiind erezie, fiind restabilit cultul sfintelor icoane: **„Noi păstrăm neschimbate toate predaniile Bisericii, scrise sau nescrise. Între ele se află și zugrăvirea icoanelor, în acord cu relatarea propovăduirii evanghelice, în vederea întăririi credinței în întruparea adevărată și nu închipuită a lui Dumnezeu Cuvântul (…) hotărâm cu toată grija și acrivia: împreună cu imaginea cinstitei și de viață făcătoarei cruci, în sfintele biserici ale lui Dumnezeu să se pună și: cinstitele și sfintele icoane, pictate sau lucrate în mozaic, sau făcute din materii potrivite, pe sfintele vase și veșminte, pe ziduri și scânduri, în case și pe drumuri; icoana Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și a Preacuratei Stăpânei noastre, Sfânta Născătoare de Dumnezeu, ale cinstiților îngeri și ale tuturor sfinților și drepților bărbați"**.

Pe baza acestei realităţi istorice, Biserica a hotărât cinstirea Împărătesei Irina ca sfântă, trecându-o în sinaxarul său. Sfânta Irina rămâne model de curaj și tărie. Într-o lume condusă de bărbați, sfânta a avut curajul să repună în Biserici icoanele. De aceea, peste veacuri, a rămas drept **„Sfânta Irina – Împărăteasa icoanelor"**."[93]

Este evident că sunt mai multe persoanlităţi creştin ortodoxe care au ajuns să îşi lege numele de icoane. Poate unul dintre cele mai cunscute este cel al Sfântului Ioan Damaschinul. Sfântul Ioan Damaschinul a fost şi ei un luptător pentru icoane într-o epocă a lupte împotriva icoanelor, o epocă iconoclastă. Faptul că Sfântul Ioan Damaschnul a fost un apărător al icoanelor a dus în cele din urmă la o minune care a avut loc în propria lui viaţă. Condamnat pentru cinstirea icoanelor în cele din urmă mâna dreaptă a sfântului avea să îi fie tăiată din ordn

[91] Arhimandrit Ioanichie Bălan, *Un pridvor al Raiului. Mănăstirea Sihăstria*, (Editura Mănăstirea Sihăstria, 2008), p. 75.
[92] A se vedea Mihail Diaconescu, *Prelegeri de estetica ortodoxiei* vol. 1 şi 2 (Iași, 2009).
[93] https://doxologia.ro/documentar/sfanta-irina-imparateasa-icoanelor (accesat pe 20.04.2023).

iconoclaştilor. Sfântul avea să ia acea mână şi să meargă cu ea la icoana Maicii Domnului. Acolo s-a rugat îndelung pentru vindecare. În cele din urmă a pus mâna tăiată la loc şi ea s-a lipit înapoi la fel cum a fost mai înainte. Avem aici o minune care este de multă vreme uitată dar care certifică faptul că icoanele nu sunt simple tablouri ci sunt cu adevărat o metodă de a ajunge:

- să Îl cinsteşti,
- să îl adori
- şi să în preamăreşti

pe Dumnezeu şi sfinţii Lui.[94]

Este adevărat că sobrietatea icoanelor creştin ortodoxe se mai cunoaşte şi prin mai multe simboluri pe care le au acestea. În acest sens Sfântul Nicolae Velimirovici spunea de exemplu: "Icoanele ortodoxe ale Maicii Domnului se recunosc cel mai degrabă după cele trei stele - una pe frunte, a doua pe umărul drept, a treia pe umărul stâng. Aceste trei stele simbolizează fecioria Fecioarei Maria înainte de naştere, în naştere şi după naştere."[95]

Este evident că icoanele creştin ortodoxe nu „strălucesc" prin frumuseţe. Aceasta fiindcă de cele mai multe ori ele sunt reduse la ceea ce este esenţial. Se ştie de exemplu că în Occident s-a renunţat la această sobrietate a icoanelor şi s-a ajuns să se picteze sfinţi în nud în biserici. Cel mai celebru caz este cel al Capelei Sextine pictată de Michelangelo. „Odată cu revoluția tiparului, artiștii au reînviat nudul în pictură – o întoarcere la antichitate și o formă de a umaniza sfinții. Picturile prestigioase și scumpe ale nudurilor feminine explicite au înflorit in perioada Renașterii europene. Despre renaștere – artiști celebri, precum Rafael sau Botticelli, au create lucrări dedicate exclusiv bărbaților din elita orașelor italiene (și nu numai). Dincolo de plăcerea erotica, astfel de lucrări de artă aveau și concepții intelectuale. A devenit ceva obișnuit pentru cercurile conducătoare în a deține și admira nuduri provocatoare, lucrări ce erau pictate sau sculptate cu măiestrie. "Această abilitate de a admira îndemânarea regăsită în spatele operei de artă, mai degrabă decât de a renunța la dorința trupească a demonstrate virtutea privitorului", menționau Stephen J. Campbell, Jill Burke și Thomas Kren în prefața albului The Renaissance Nude. Ca sursă de inspirație, artiștii au cercetat lucrările sau textele antice – precum poveștile de dragoste ale lui Ovidiu – acestea fiind înviate sub noua tehnologie și au circulat în Europa, aici regăsind numeroase subiecte senzuale. Grecii și Romanii și-au imaginat zeii ca pe niște ființe sexuale, acest tip de reprezentare revenind în forță în perioada Renașterii."[96]

Ei bine dacă erminiile picturii bizantine sunt pentru o icoană sobră ei bine se poate vedea că în Renaștere s-a renunţat la orice fel de

- restricţii,
- opreliști,
- îngrădiri
- şi bariere.

A te apuca să pictezi sfinţi şi îngeri nud în biserici este mai mult un lucru blasfemiator. După cum istoria ne spune nu şi acesta a fost cazul pictorilor Renaşterii care au voit să urmeze păgânismului antic în care se considera că zeii şi eroii mitologici trebuie să fie goi şi nud.

Este evident că a te apuca să pictezi sfinţi nud este mai mult decât toate transformarea iconografiei în erotism. Deşi nu recunosc de fapt acest lucru l-au făcut catolicii în Renaştere.

Sunt din ce în ce mai puţini care înţeleg că icoanele sunt o formă de cinstire

- a lui Dumnezeu,
- a sfinților,
- a îngerilor
- şi a Maicii Domnului.

Un iconar vrea să Îl picteze pe Dumnezeu pentru ca toată lumea să Îl poată vedea şi să i se închine. Trebuie s ă fim cât se poate de conştienţi de acest lucru fiindcă sunt mulţi care

- Îl caută,
- Îl iubesc,
- Îl cinstesc
- şi i se închină lui Dumnezeu.

---

[94] A se vedea Andrew Louth, *Sfântul Ioan Damaschinul. Tradiție și originalitate în teologia bizantină* (Sibiu, 2010).

[95] Sfântul Nicolae Velimirovici, *Răspunsuri la întrebări ale lumii de astăzi: scrisori misionare*, Vol. I, (Editura Sophia, Bucureşti, 2002), p. 58.

[96] https://www.thegentlemansjournal.ro/despre-renastere-arta-si-erotism/ (accesat pe 07.06.2023).

Icoanele sunt mai mult decât toate un fel de reprezentare a unui prototip care este Hristos cel întrupat. Deşi în Vechiul Testament ştim că exista interdicția a îți face chip cioplit ei bine totuşi ştim că Moise a dat dispoziție să fie făcuți între sfânta şi sfânta sfintelor heruvimii măririi. Motivul pentru care icoanele și statuile au fost interzise în Vechiul Testament era faptul că evreii antici erau foarte uşor maleabili şi puteau imediat să cadă în idolatrie dacă li se făcea icoane şi statui.

Icoanele nu sunt un fel de receptacol al imaginației noastre. Stăm în fața icoanelor şi ne rugăm în față cu ele dar acest lucru nu este un exercițiu de imaginație. Cu privire la acest lucru preoteasa Frederica Mathewes Green spunea foarte inspirat: „Nu! În aceasta privință tradiția afirmă răspicat: **nu-ți închipui nimic**. Nu-ţi folosi imaginația. Îndreaptă-ți atenția către Hristos, către întâlnirea directă cu El, **fără să-ți creezi imagini în minte**.

Ştiu că acest lucru poate părea contradictoriu, de vreme ce ne-am înconjurat cu icoane. Dar icoanele sunt o reamintire a realităților cereşti; nu sunt acele realități. Poți să faci colecție de fotografii cu o personalitate care este eroul tău, dar dacă ai posibilitatea de a te întâlni cu acesta nu iei cu tine fotografiile şi te uiți la ele în timp ce vorbeşti cu eroul tău. În Rugăciunea lui Iisus, încercăm să rămânem în contact direct cu Dumnezeu, şi astfel de imagini ne pot amăgi să *cugetăm despre* Dumnezeu."[97]

Icoana trebuie să ştim că este o imagine însă nu este o imaginație. Aceasta fiindcă nu trebuie să facem un exercițiu de fantezie cu icoanele ci mai mult trebuie să fim

- sobrii,
- serioşi
- şi concentrați

la Hristos când stăm în fața icoanei lui.

În sens creştin ortodox trebuie să ştim că stăm în fața lui icoanei lui Hristos în fiecare duminică şi sărbătoare sau în fiecare zi când stăm la liturghie. Acest lucru ne spune că icoana este un lucru care ajunge să ne facă să fim unii care să devenim una cu icoana în sens că ajungem să îi înțelegem simbolismul.

Trăim într-o epocă în care *homo videns* (omul care priveşte) şi-a atins apogeul. Privim

- la televizor,
- pe internet,
- la natură,
- la semeni,
- la viața umană în general.

Toate aceste lucruri unele care ne spun că trebuie să avem câteva ore pe săptămână în care să ajungem să privim şi icoana sobră a lui Hristos. „Pentru teologia ortodoxă, temeiul icoanei este realitatea Întrupării Fiului lui Dumnezeu: "Şi Cuvântul trup S-a făcut" (Ioan 1, 14). Dumnezeu, în El însuși, nu este reprezentabil prin icoană. Dar Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, a doua persoană din Sfânta Treime, este reprezentat pentru că El nu este doar Dumnezeu adevărat - "unul din Sfânta Treime" -, ci şi om adevărat, care a luat trup concret (și deci un chip anume) "pentru noi și a noastră mântuire". Icoana este deci o consecință a Întrupării, căci Hristos este "chipul lui Dumnezeu cel nevăzut" (Coloseni 1, 15)."[98]

Icoana este cu adevărat un fenomen mistic care este propriu celor care vor să aibă un crâmpei din cine a fost Domnul Iisus Hristos. În fața icoanei lui Hristos şi auzind textele liturgice cântare şi recitate la strană ei bine creştinul ortodox simte un fel de dor după Hristos şi ajunge să Îl vadă cu ochii minții pe Hristos.

Icoana este la fel de bine şi o modalitate de a ne arăta tânjirea față de Hristos. Aceasta fiindcă ştim că atunci când cineva drag este departe de noi ajungem să îi privim fotografia. În acest mod dorul nostru după cel de departe ajunge să se potolească. Acest lucru se poate spune că îl facem şi noi creştinii ortodocşi. Când privim icoana lui Hristos nu numai că ne aducem aminte de El ci la fel de bine dorul nostru ajunge să se potolească.[99]

Sobrietatea icoanelor este una care este prielnică meditației. Aceasta fiindcă trebuie să ştim că ajungem să medităm

- mai bine,
- mai uşor
- şi mai eficient

în fața icoanelor creştin ortodoxe.

---

[97] Frederica Mathewes-Green**,** *Rugăciunea lui Iisus. Călăuza inimii către Dumnezeu*, Editura Doxologia, Iaşi, 2014, p. 88.
[98] https://ro.orthodoxwiki.org/Icoan%C4%83 (accesat pe 20.04.2023).
[99] A se vedea John Breck, *Dorul de Dumnezeu* (Editura Patmos, 2009).

Icoana este una care Îl aduce pe Hristos mai aproape de noi şi ni-L face mai accesibil. Icoanele la fel de bine nu trebuie să credem că sunt un fel de înlocuitor al lui Hristos ci mai mult o modalitate a ne face să ne ridicăm mintea din cele lumeşti spre Dumnezeu.

„Deși explicarea scopului și naturii icoanelor este adevărată și conformă cu Tradiția Bisericii, insistența asupra faptului că icoanele sunt "scrise" mai degrabă decât pictate este oarecum problematică din punct de vedere lingvistic. În limba greacă, orice fel de portret pictat sau desenat ia numele de γραφή (*grafi*), iar arta picturii se numeşte ζωγραφική (*zografiki*), astfel că orice desen sau pictură poartă numele de ζωγραφιά (*zografía*). Prin urmare, din punct de vedere lingvistic se poate considera că orice pictură - atât icoanele, cât și simplele portrete - sunt forme de "scriere". Preferința pentru termenul "scriere" cu privire la iconografie este astfel lipsită de suport lingvistic, întrucât nu traduce în mod real o specificitate a icoanei în raport cu restul artei picturii.

Limba greacă face o distincție între ζωγραφιά (*zoé+grafía*, pictura realistă a celor vii) și εικονογραφία (*iconografia*, cu particularitățile sale). Limba română veche a preluat din greacă termenul de "zugrav", folosit pentru a desemna fie pictorii preocupați de arta laică, fie iconografii, iar "a zugrăvi" însemna în general "a picta", termen ce s-a extins ulterior la orice fel de pictură, inclusiv la pictura uniformă și fără valențe artistice a zidurilor caselor. Limba română modernă a asimilat și termenii de "iconograf" și "iconografie", astfel că permite păstrarea distincției din greacă, făcând din "iconografie" o categorie distinctă de pictură."[100]

La un părinte iconar a venit un al alt călugăr.

- Şi cum mai este părinte?
- Lucrez la icoane.
- Dar vă place?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă ştim că fac un lucru bun.
- Care?
- Îl aduc pe Hristos în fața ochilor oamenilor.
- Aşa este.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Slujesc frumosul.
- Prin icoană?
- Da.
- Se poate spune.
- Icoanele au frumuseţea lor.
- Dar nu sunt simple tablouri.
- Nu.
- Ştiam asta.
- Una este un tablou religios şi alta este o icoană.
- Adică?
- Un tablou religios nu trebuie să respecte erminiile picturii bisericeşti.
- Adică este mai liber?
- Da.
- Ştiam eu.
- Şi să ştii că de multe ori icoanele au ieşit din sfera obişnuitului.
- Adică?
- Mai multe icoane au făcut minuni.
- Am auzit acest lucru.
- Uite la Muntele Athos la Vatopedu a fost o astfel de minune.
- Care?
- La Mănăstirea Vatopedu există icoana "Izvabitoarea de barbari" - această icoană arăta înainte de această minune ca o icoana clasică. Porţile mănăstirii se ţineau închise in timpul nopţii de năvălirea păgânilor (piraţii), iar dimineaţa se deschideau. Un călugăr s-a închinat acestei icoane dimineaţa, iar Maica Domnului i-a vorbit din icoană si i-a spus să nu deschidă porţile mănăstirii, fiindcă sunt piraţii

[100] https://ro.orthodoxwiki.org/Icoan%C4%83 (accesat pe 20.04.2023).

la porţi si vor prăda mănăstirea şi o vor incendia. Atunci Mântuitorul ridică mânuţa şi îi acoperă gura Maicii Domnului şi îi spune să-i lase în pace pe călugării aceştia, fiindcă nu fac voia Lui, atunci Maica Domnului îi apucă mâna Mântuitorului şi o lăsă în jos şi spune din nou acelaşi lucru. Iar icoana rămâne aşa. Într-adevăr piraţii erau la porţile mănăstirii şi astfel s-a izbăvit mănăstirea şi călugării de distrugere.[101]

- Ce frumos.
- Acea icoană este aşa până în zilele noastre.
- Nu ştiam.
- Ba da.
- Deci s-au făcut minuni cu icoanele creştin ortodoxe?
- Da.
- Ce frumos.
- Ca să te încredinţezi că icoanele nu sunt simple picturi îţi voi mai spune o minune.
- Chiar vă rog.
- Mai de mult în vechime la Roma era o icoană a Maicii Domnului.
- Înţeleg.
- Părea o icoană ca oricare alta până într-un an.
- Când ce s-a întâmplat?
- În Vinerea Mare de dimineaţa până la al nouălea ceas icoana îngălbenea.
- Îngălbenea?
- Da.
- Cum?
- Cum îţi spun.
- Minune.
- Aşa este.
- Şi?
- După al nouălea ceas în Vinerea Mare icoana se înnegrea.
- Minunat.
- Rămânea aşa înnegrită până în duminica Paştilor.
- Nu îmi vine să cred.
- Acest lucru avea loc an de an.
- Da?
- Da.
- Foarte frumos.
- Aşa este.
- Acum îmi dau seama că icoanele nu sunt simple imagini.
- Nu sunt.
- Eu avem unele dubii.
- Sunt multe mărturii cu icoane făcătoare de minuni.
- Părinte iconar vă mulţumesc că aţi împărtăşit aceste lucruri cu mine.
- Pentru nimic.
- Mi-a fost de mare folos?
- Da?
- Da.
- Nu ştiam.
- Cum să nu?
- Mă bucur foarte mult.
- Ştiam că sunt icoane făcătoare de minuni dar nu prea ştiam minuni cu ele.
- Pot să îţi dau o carte pe această temă.
- Chiar vă rog.
- Bine, hai la chilia mea. [102]

[101] https://www.munteleathos.ro/VATOPED.HTM (accesat pe 07.06.2023).

[102] Minunile Maicii Domnului 400, de profesor Dumitru Stănescu, ediția 1925 apud Nicodim Mândiță*, Minunile Maicii Domnului,* (Editura Agapis, 2000), p. 450-451.

Am enunţat mai sus încă două minuni care au avut loc cu icoanele creştin ortodoxe ce credem că sunt cât se poate de semnificative. Aceste minuni au fost analizate serios şi nu au putut să fie explicate pe cale ştiinţifică. Cea ce este cât se poate de clar este că de mai multe ori harul lui Dumnezeu s-a făcut manifestat într-un fel sau altul în icoanele creştin ortodoxe. „Pentru că este reprezentarea unei persoane sfinte în Împărăția lui Dumnezeu și împărtășitoare a harului Duhului Sfânt, icoana ortodoxă posedă niște caracteristici picturale specifice acestei condiții:

- în portretul iconic al persoanei sfinte reprezentate aceasta persoană poate fi recunoscută, dar trăsăturile ei nu sunt de un realism carnal, ci mai degrabă ascetice, asemănătoare sfintelor moaște lipsite de "mustul cărnii" (Sf. Marcu Ascetul, Sf. Diadoh al Foticeii);
- fondul icoanei este cel mai adesea aurul (sau albastrul, în fresce), culoare în același timp caldă, împărătească și prețioasă, care trimite la harul Duhului Sfânt și la Împărăția lui Dumnezeu;
- reprezentări realiste ale naturii lipsesc, iar natura care este prezentă în icoană transmite și ea un mesaj spiritual (ex.: munții înclinați ca niște valuri asupra personajului sfânt fac legătura cu imnografia: "Marea vieții văzând-o înălțându-se de viforul ispitelor, la limanul Tău cel lin alergând, strig către Tine...")”[103]

CAPITOLUL 5

ICOANELE LUI HRISTOS: UN REPER DE SOBRITATE ÎNTR-O LUME NESERIOASĂ ŞI SUPERFICIALĂ

Ceea ce trebuie să ştim este că iconografia nu este prezentă numai la creştinii ortodocşi ci la fel de bine şi în păgânism găsim mai mult reprezentări ale zeilor. Unele dintre ele sunt cât se poate de scandaloase. „În arta egipteană, [zeul] Min este descris ca purtând o coroană cu pene, şi de multe ori având organul masculin erect în mâna stângă, lateral (referire la autoritatea sa, asemănătoare cu a faraonilor). În jurul frunții, Min poartă o panglică roşie care curge la sol, unii specialişti susţinând a reprezenta energia sexuală. Simbolurile lui Min erau taurul alb, o săgeată ghimpată, și un pat de salată verde, ceea ce egiptenii credeau a fi un afrodiziac.”[104]

Aceste elemente erotice sunt de mai multe ori prezente în arta şi pictura păgână. Tot la egipteni găsim următoarele imagini: „una dintre manifestările cele mai faimoase ale Egiptului Antic este redat în lupta pentru domnie dintre zeii Horus şi Set. A fost de asemenea transpusă într-o poveste cunoscută sub numele de *Înțelegerile dintre Horus și Set*. Într-o parte din această poveste, Set îl invită pe Horus pe domeniul lui, iar seara, un pat este pregătit pentru amândoi. Printr-un plan abil, Horus reuşeşte să obțină sperma lui Set. Se întoarce apoi la mama sa; aceasta vine cu ideea de a-l păcăli pe Set să ingereze lichidul seminal al lui Horus, amestecându-l într-o salată, felul favorit al lui Set. În cele din urmă, zeul Thoth declară că semenul lui Horus este cel vrednic; Set este umilit şi pierde lupta pentru tron.”[105]

Se poate vedea aici că zeii erau profund erotici şi la fel de bine imaginile lor – sau mai bine spus iconografia lor – este cât se poate de erotică dacă nu pornografică.

Cum ni-l prezintă iconografia păgână greacă pe Dionisios zeul beţiei? „Dionysos descinde din **Zeus** şi din **Semele**, zeiţa-mamă de origine frigiană sau muritoare, fiica a lui **Cadmos** şi a **Harmoniei**. Dorind să-şi primească amantul divin în toata splendoarea lui, Semele a murit fulgerată. După ce a fost scos de Zeus din corpul matern mistuit de fulger, zeul va fi adăpostit până la naştere în coapsa tatălui sau. Aici se poate recunoaşte un mit naturist elementar: Pământul-Mamă, fecundat de fulgerul zeului ceresc, dă naştere unui tânăr zeu a cărui esenţă se confunda cu viaţa ţâşnită din măruntaiele solului…afabulaţia dublei naşteri permite, pe de o parte, recuperarea fulgerului care la origine simbolizează îmbrăţişarea cerului cu pământul, iar, pe de alta parte, evidenţierea situaţiei excepţionale a noului zeu descinzând din Zeus.”[106]

La fel de bine tot din Grecia antică ştim că statuile Afroditei, zeiţa eroticului, portretizau o femeie voluptoasă şi lascivă menită nu să ducă mintea spre rugăciune ci mai mult spre desfrâu şi adulter. „Faimosul imn homeric care o elogiază pe zeiţa greacă a iubirii şi frumuseţii debutează cu o invocaţie către muza care să îi dezvăluie tainele Afroditei, care ”trezeşte dulcea patimă în sufletele zeilor, care supune muritorii, păsările şi toate animalele hrănite de pământ şi cer”. Conform mitului, zeiţa se naşte ca urmare a fecundării mării de către

[103] https://ro.orthodoxwiki.org/Icoan%C4%83 (accesat pe 20.04.2023).
[104] https://vanitologia.wordpress.com/2014/09/01/erotomanie-insolita-in-iconografia-egipteana/ (accesat pe 07.06.2023).
[105] Idem.
[106] https://mythologica.ro/dionysos-bacchus-zeul-vinului/ (accesat pe 07.06.2023).

Uranus, numele său făcând trimitere la spumă (aphros). Zefirul o transportă în Cythera şi Cipru, unde primeşte veşminte preţioase înainte să ocupe locul cuvenit în Olimp. Afrodita este prin excelenţă prototipul voluptăţii şi seducţiei, totul fiind la ea încărcat de simbolism erotic: pielea albă, părul blond căzând pe umeri, ochii strălucitori, formele generoase. Sub paşii săi se nasc flori şi porumbeii îi alcătuiesc cortegiul. Poartă în jurul taliei o centură brodată care provoacă atracţii de necontrolat. Forţă primordială a naturii, ea este stăpâna relaţiilor amoroase. Puterea sa ambiguă favorizează însă atât mariajul, cât şi adulterul."[107]

Iconografia indiană trebuie să știm că la fel de bine are mai multe imagini care sunt destul de ilare. Una astfel de caz este cel al zeului Ganesha. „Ganesha are capul unui elefant și o burta foarte mare. Aceasta statuie are patru brațe , ceea ce este comun pentru reprezentările lui Ganesha. În mâna dreaptă de jos regăsim propriul său colț de fildeș rupt iar în mâna stângă de jos găsim o delicatesă pe care o ridică cu trompa. Motivul întoarcerii trompei pentru a degusta o delicatesă ce se află în mâna sa stângă de jos este o trăsătură particulară arhaică."[108]

Se poate vedea aici cât de diferită este iconografia creştin ortodoxă faţă de alte iconografia din alte religii. Aceasta fiindcă după cum am spus o trăsătură a iconografiei creştin ortodoxe este sobrietatea şi seriozitatea. „Ca reprezentare picturală, icoana poate avea aspectul ei istoric, estetic, arheologic etc. specific, dar pentru creștini ea nu aparține propriu-zis artelor, ci cultului Bisericii: pe de-o parte, împreună cu sfintele moaște, cu cărțile sfinte și celelalte obiecte de cult, iar pe de altă parte, cu toată moștenirea teologică, de credință și învățătură ortodoxă - Sfânta Scriptură, Sfânta Tradiție, Sfintele Taine etc.

Icoana nu este deci un ornament, un tablou sau o simplă reprezentare figurativă, ci o comunicare vizuală a realității invizibile divine, manifestată în timp și spațiu. Icoana nu este portretul unei persoane care a fost, ci este portretul sau reprezentarea unei persoane în Împărăția lui Dumnezeu."

„Traducerea literală a cuvântului grec εικονογραφία (*iconografie*) este „scrierea de imagini". De aceea, unii creștini ortodocși insistă să precizeze că se „scriu", nu se „pictează". Acest lucru este explicat prin compararea icoanelor cu Sfânta Scriptură în sensul că, precum Biblia nu e doar o relatare istorică, icoanele nu sunt simple compoziții artistice, ci mărturii ale adevărului cuprins în Scriptură. Departe de a fi produse ale imaginației iconografului, icoanele sunt mai degrabă o formă de transcriere a Bibliei.

De asemenea, cei care pledează pentru traducerea termenului de *iconografie* ca „scriere" a icoanelor au mai insistat asupra faptului că de-a lungul secolelor (atât în Biserica primară, în timpul persecutării creștinilor de către autoritățile păgâne cât și mai recent, oriunde credincioșii ortodocși au fost supuși unor autorități necreștine), icoanele au fost și au rămas cărțile celor ce nu știu să citească, iar printr-o reprezentare adesea simplificată ele trimit la și confirmă credința de bază a Bisericii: Întruparea. Faptul că Dumnezeu a devenit om, faptul că a purtat El însuși și a sfințit natura umană și materia în general înseamnă că El poate fi reprezentat cu ajutorul materiei."[109]

Ceea ce este adevărat dar mai puţini dintre noi am ajuns să remarcăm este că trăim într-o lume a imaginilor şi acest lucru ne spune că trebuie să fim unii care să fim mai interesaţi ce fel de imagini privim. Aceasta fiindcă dacă de exemplu ajungem să privim mai multe imagini păcătoase ei bine aceste imagini vor ajunge să ni se imprime în suflet şi in minte şi cu timpul vor ajunge să iese din subconştient şi ne vor influenţa viaţa şi modul de a fi.

Sobrietatea icoanelor creştin ortodoxe este una care ne face să fim unii care să privim mai bine şi mai profund la un mod de viaţă al seriozităţii. De ce? Fiindcă trebuie să ştim că de la sobrietate la seriozitate nu este decât un pas. Viaţa serioasă este una care se duce într-un duh al sobrietăţii care ne face să fim unii ce să vedem totul

- serios,
- cu luare aminte,
- cu în
- înţelepciune,
- cu atenţie
- şi cu mult discernământ.

Sobrietatea icoanelor creştin ortodoxe ştim că este cumva în contrast cu duhul superficial al lumii din jur. Iată de ce se poate spune că icoanele de multe ori nu sunt la fel de populare cu nudurile pe care le vedem nu

[107] http://jurnaluldedrajna.ro/o-mitologie-a-iubirii-pasiune-si-erotism/ (accesat pe 07.06.2023).
[108] https://ro.wikipedia.org/wiki/Ganesha (accesat pe 07.06.2023).
[109] https://ro.orthodoxwiki.org/Icoan%C4%83 (accesat pe 20.04.2023).

numai în galeriile de artă ci la fel de bine şi în paginile ziarelor şi a internetului. Trăim într-o lume care la fel ca în păgânismul antic este sufocată de

- poronografie,
- erotism
- şi voluptate.

În acest context trebuie să ştim că icoanele sunt considerate de cei mai mulți dintre semenii noştri ca fiind

- banale
- şi desuete.

„Atitudinea față de icoane în cadrul Bisericii s-a precizat în timp. După ce episcopi, clerici, teologi și scriitori bisericeşti au avut atitudini pro și contra timp de mai multe secole, prigoana din timpul iconoclasmului (secolele VIII și IX) determină Biserica lui Hristos să precizeze și să fixeze definitiv, în mai multe sinoade (între care Sinodul al VII-lea ecumenic de la Niceea, în 787, sau sinodul general din 843), învățătura ortodoxă despre sfintele icoane și cultul lor.

Tradiția ortodoxă face o distincție importantă și necesară între diferitele feluri de închinare:

- închinarea ca *latrie, adorarea* cuvenită numai lui Dumnezeu (și lui Hristos ca "Unul din Sfânta Treime" întrupat, "Dumnezeu adevărat, din Dumnezeu adevărat" - Crezul)
- închinarea ca *venerare* sau *cinstire*, ce revine Maicii Domnului și sfinților

Închinarea pe care creștinii o aduc icoanelor, nu se referă la obiectul material (la lemnul pe care este reprezentată persoana sau la frumusețea picturii etc.) - altminteri aceasta ar fi idolatrie -, ci orice cinstire dată icoanei trece la / revine persoanei zugrăvite, adică "originalului".[110]

Ceea ce trebuie să ştim este că în mijlocul unei lumi în care sunt mai multe

- patimi,
- păcate,
- intrigi sociale,
- luptă pentru putere politică,
- ură
- violență
- şi crimă

ei bine icoanele sunt un reper de sobrietate şi seriozitate. Trebuie să fim conştienți de acest lucru mai ales noi creştinii ortodocşi. Aceasta fiindcă după cum ne spunea Sfântul Paisie Aghioritul duhul lumii nu este după duhul lui Hristos: „când Hristos a spus despre diavol "stăpânitorul acestei lumi" (In. 16, 11), n-a înțeles că este stăpân pe lume, ci **că stăpâneşte deşertăciunea, minciuna**. Vai nouă, să lase Dumnezeu pe diavol să stăpânească lumea! Însă cei ce își au inima lor dăruită celor deșarte, lumești, unii ca aceștia trăiesc sub stăpânirea "stăpânitorului acestui veac" (Efes. 6,12). Adică diavolul stăpâneşte peste deşertăciune, peste "lume". Ce înseamnă "lume"? Nu înseamnă podoabă, împodobirea deşartă? **Aşadar cine e stăpânit de deşertăciune este sub ocupația diavolului. Inima robită de lumea deşartă păstrează şi sufletul atrofiat, şi mintea întunecată. Atunci, deşi se vede cineva că este om, dar în esență este avorton duhovnicesc.** Gândul îmi spune că cel mai mare duşman al sufletului nostru, mai mare chiar decât diavolul este duhul lumesc, pentru că ne atrage în chip dulce şi în cele din urmă ne amărăşte veşnic. În timp ce de vom vedea pe diavolul însuşi ne va apuca frica şi vom fi nevoiți să scăpăm la Dumnezeu, dobândind astfel raiul. **În epoca noastră, multa "lume" - duh lumesc - a intrat în lume şi această "lume" o va distruge.** Oamenii și-au băgat înlăuntrul lor "lumea" şi au alungat de acolo pe Hristos."[111]

Este evident că trebuie să ne dăm seama că imaginea nu trebuie să fie ignorată. Nu are cum să fie ignorată fiindcă ea este una care poate să Îl reprezinte pe Dumnezeu. La fel de bine ştim că în lumea au fost pictori mari care sunt adevărate repere pentru mai multă lume:

- Michelangelo,
- Davinci,
- Rafael,
- Donatello,
- Grigorescu,

[110] https://ro.orthodoxwiki.org/Icoan%C4%83 (accesat pe 20.04.2023).
[111] Sfântul Paisie Aghioritul apud https://doxologia.ro/duhul-lumesc-il-alunga-din-noi-pe-hristos (accesat pe 07.06.2023).

- Van Gogh etc.

Toţi aceştia au ajuns să influenţeze prin picturile lor şi au ajuns să creeze picturi care sunt adevărate capodopere. Se ştie că în jurul anului 2020 cineva a fost gata să ofere 50 de miliarde de euro pentru Mona Lisa lui Davinci. Adevărul este că sunt mai multe picturi care costă foarte mult şi pe care este greu să ne imaginăm că cineva va ajunge să le scoată din muzeu.

Dacă mai multe simple tablouri costă atât de mult cu atât mai mult vor costa icoanele creştin ortodoxe. Teologul Stelian Gomboş spunea în acest sens: „Cu multă bucurie sufletească constatăm faptul că despre sfintele icoane s-au spus foarte multe lucruri folositoare, din punct de vedere duhovnicesc, de către mulţi avizaţi şi însemnaţi teologi, publicându-se, în acest sens, volume întregi. Sfinţii Părinţi au vorbit despre rolul icoanelor din perspectivă istorică, duhovnicească şi dogmatică, în acelaşi timp învăţându-ne să ne închinăm la ele ca la sfinţii ce sunt închipuiţi pe ele. „Căci cinstea dată icoanelor se urcă la chipul cel dintâi” spune Sfântul Vasile Cel Mare. Sunt mulţi dintre aceia care consideră şi preţuiesc sfintele icoane mai mult ca valori artistice şi istorice, decât ca obiecte purtătoare de har şi sfinţenie. Ei au admirat îndeosebi vechimea, culorile, măiestria şi arta cu care sunt lucrate, realitate subliniată şi remarcată şi de către autorul cărţii, dar nu reuşesc să surprindă şi nici nu sunt în stare să simtă duhul ce vibrează şi care se transmite prin aceste sfinte obiecte!… Căci prin intermediul sfintelor icoane, noi suntem permanent în comuniune cu Iisus Hristos, cu Fecioara Maria – Născătoarea de Dumnezeu şi cu toţi sfinţii, datorită sfintelor rugăciuni. Prin icoane întreţinem un continuu dialog cu Creatorul cerului şi al pământului şi cu toţi sfinţii.”[112]

Doi preoţi creştin ortodocşi discutau într-o zi.

- Şi ce mai faci?
- M-am apucat de ceva inedit.
- Ce anume?
- M-am apucat să studiez mai mult despre icoane.
- Frumos.
- Așa este.
- Şi ce ai aflat?
- Sunt mai multe lucruri.
- Cum ar fi?
- Toate icoanele creştin ortodoxe sunt sobre.
- Mi se pare normal.
- Evident.
- Această sobrietate a ajuns să fie desconsiderată de mai multă lume.
- De ce?
- Fiindcă oamenii vor mai mult imagini uşuratice.
- Caricaturi?
- Da.
- Asta este mai mult blasfemie.
- Te cred.
- Icoanele se dovedesc unele care ajută la rugăciune.
- Cum?
- Te pot face să te concentrezi mai uşor.
- La rugăciune.
- Da.
- Cum?
- Dacă vrei să te rogi lui Hristos o poţi face mult mai uşor dacă te rogi la icoana Lui.
- Fiindcă ai un model hristic în faţă?
- Da.
- Nu știam acest lucru.
- Ba da.
- Am auzit de mai multe icoane făcătoare de minuni.
- Așa este.
- Este adevărat?
- Da.

[112] Stelian Gomboş https://doarortodox.ro/2009/03/11/despre-icoane/ (accesat pe 20.04.2023).

- Cum?
- Uite îți voi spune o poveste de la Muntele Athos.
- Te ascult.
- La Muntele Athos există o icoană care se numeşte Pirovolitisa.
- Pirovolitisa?
- Da.
- Ce înseamnă acest termen?
- În greacă înseamnă Împuşcata.
- Adică?
- Era anul 1822 când turcii au venit în Muntele Athos.
- De ce?
- Să vadă ce pot fura.
- Și?
- Ei bine unul dintre turci care era mai mândru fiindcă era nepotul paşei a văzut o icoană cu Maica Domnului.
- Și ce a făcut?
- A scos pistolul şi a tras în ea.
- Ce nerozie.
- Aşa este.
- Și ce a urmat?
- L-a prins pedeapsa lui Dumnezeu.
- Cum?
- Dintr-o dat a fost cuprins de diavoli care l-au luat în primire.
- Cum de ştim acest lucru?
- Fiindcă imediat turcul a mers şi s-a spânzurat de un măslin.
- Interesant.
- Turcii s-au speriat şi au mers şi i-au spus paşei de cele întâmplate.
- Paşa le-a spus:
- Lăsați-l neîngropat, ca să fie de învățătură şi altora care se vor lega de cele sfinte.[113]
- Bine zis.
- Și am mai citit de o minune cu o icoană care a avut loc în Spania.
- Înainte de Marea Schismă din anul 1054?
- Da.
- Te ascult.
- A fost un om care fiindcă era necredincios a luat o icoană cu Maica Domnului şi a aruncat-o într-o râpă.
- Urât.
- Ei după ceva timp Maica Domnului s-a arătat unui anume Simon Roban şi i-a spus:
- Icoana mea se află în acea râpă.
- Și ce trebuie să fac Maica Domnului?
- Să mergi şi să o scoți afară.
- Bine aşa am să fac.
- Simon Roban s-a dus şi într-adevărat acolo a găsit icoana cu pricina.
- Și a salvat-o?
- Da.
- Foarte frumos.
- În ortodoxie sunt multe minuni cu icoanele.
- Știu şi eu asta.
- Foarte bine.
- Mă bucur că ai împărtăşit aceste lucruri cu mine.
- Plăcerea a fost de partea mea.[114]

[113] https://www.munteleathos.ro/VATOPED.HTM (accesat pe 07.06.2023).

[114] Minunile Maicii Domnului, de profesor Dumitru Stănescu, ediția 1925) apud Nicodim Măndiță*, Minunile Maicii Domnului,* (Editura Agapis, 2000), p. 450.

Avem mai sus alte două mărturii care ne certifică faptul că icoanele nu sunt simple imagini ci ele sunt imagini sfinte pe care trebuie să le cinstim şi să le preţuim. Teologul Stelian Gomboş spunea în acest sens: „este suficient numai să vezi o icoană, să îngenunchezi în faţa ei, că te şi înalţi imediat, cu mintea la Domnul Iisus Hristos. Bineînţeles, ne putem ruga şi fără să avem în faţă icoane, dar creştinul obişnuit îşi adună mintea cel mai uşor şi intră în atmosfera rugăciunii, stând în faţa unei icoane făcătoare de minuni, însă până la urmă, toate icoanele pot fi şi trebuie să fie săvârşitoare şi izvorâtoare de minuni!… Atunci simte imediat, Harul Sfântului Duh în inima sa, simte o prezenţă divină neîntreruptă, căldură şi încredere duhovnicească, pe care le-ar simţi mult mai greu dacă s-ar ruga în lipsa unei astfel de icoane – iată, aşadar, valoarea sacramentală, harică şi sfinţitoare a sfintelor icoane!… Cu alte cuvinte icoanele scurtează calea între cer şi pământ, întreţin un permanent dialog între Dumnezeu şi om, îl urcă pe om spre cer, după măsura smereniei lui şi îl coboară pe Dumnezeu spre pământ, după nemăsurata Lui dragoste!…”[115]

Biblia în cartea Facerii ne spune că omul a fost creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Acest lucru ne spune că într-un anume sens omul este o icoană a lui Dumnezeu. Totuşi această icoană a lui Dumnezeu poate ajunge să se pervertească mai ales dacă omul merge pe calea

- păcatului
- şi a patimilor.

Este evident că ţine foarte mult ca fiindcă imaginea lui Dumnezeu să menţine acest chip şi asemănare a lui Dumnezeu în noi. În acest sens teologul Stelian Gomboş spunea: „aşa stând lucrurile, noi suntem chemaţi să recunoaştem felul în care Creştinismul este perceput ca fiind relaţia omului cu Dumnezeu. Această relaţie are caracter istoric, prin urmare problema omului şi a lui Dumnezeu se studiază, se înţelege în sens teandric-istoric. De asemenea, religia creştină, care este revelată, este căutarea omului de către Dumnezeu. Această căutare este lungă, având origini în creaţie, când omul a fost creat după „chipul şi asemănarea lui Dumnezeu”, până la cuvintele Evangheliei: „şi cuvântul trup s-a făcut”. Prin icoană, ca reprezentare a lui Dumnezeu Întrupat, Biserica Ortodoxă mărturiseşte despre asumarea firii omeneşti în ipostasul Cuvântului lui Dumnezeu, adică despre mântuirea firii noastre. Icoana „izvorăşte astfel din învăţătura despre mântuire”. Argumentul principal al cinstirii icoanelor este deci, Întruparea lui Iisus Hristos: „Odinioară Dumnezeu, cel netrupesc şi fără formă, nu se reprezenta nicidecum în icoană. Dar acum, după ce s-a arătat în trup şi cu oamenii a petrecut, înfăţişez în icoană ceea ce este văzut al lui Dumnezeu” – ne spune Sf. Ioan Damaschinul în Cuv.I despre Icoane.”[116]

Icoana este un simbol al omului fiindcă omul este asemănarea lui Dumnezeu sau mai bine spus ar trebui să fie. În acest sens este evident că icoana nu este idolatrie ci mai mult o cinstire pe care omul după măsura slabă a credinţei sale ajunge să i-o ofere lui Dumnezeu.

Icoana este una care ne spune despre Dumnezeu prin intermediul talentului iconarului. Un iconar trebuie să fie şi el talentat dacă vrea să facă o icoană

- adevărată,
- veridică
- şi convingătoare.

După cum am spus icoanele sunt unele care sunt făcute posibile de întruparea lui Hristos. Hristos a venit şi a asumat un trup uman dovedind că materia nu este un lucru

- blestemat,
- păcătos
- şi neimportant.

Întruparea lui Hristos schimbă foarte mult modul în care ne raportăm la materie. Acesta fiindcă ştim că au fost mai mulţi eretici care au considerat că materia este un lucru rău. Dintre ei poate cei mai vocali au fost encratiţii care susţineau că materia este rea şi este opera diavolului. În acest sens encratiţii au fost unii care au respins

- căsătoria
- şi consumul de carne.[117]

Este evident că fiindcă este un spaţiu sobru Biserica este una care ne face să ducem această sobrietate în viaţa noastră de zi cu zi. În secolul XX părintele Ion Bria a început să vorbească de sintagma *liturghie după liturghie* care înseamnă că imediat ce am ieşit din biserică după liturghie nu înseamnă că putem să devenim total desprinşi de biserică şi ne putem întoarce la păcatele de dinainte.

---

115 Stelian Gomboş https://doarortodox.ro/2009/03/11/despre-icoane/ (accesat pe 20.04.2023).
116 Idem.
117 https://en.wikipedia.org/wiki/Encratites (accesat pe 08.06.2023).

Este clar că icoana ajung să se impună în societate prin frumusețea lor dar la fel de bine prin sobrietatea lor. Aceasta fiindcă sobrietatea este o trăsătură cât se poate de

- evidentă
- şi de clară

a tuturor icoanelor. Este bine să ştim că erminiile – adică acel canon după care se pictează icoanele a apărut în timpul Imperiului Bizantin când icoanele au fost aprig dezbătute.[118]

Teologul Stelian Gomboş spunea în acest sens: „Dar, înainte de a intra în această problemă, voi prezenta ca argument al cinstirii icoanei, față de interdicția mozaică a chipului cioplit, o prețioasă precizare a deosebirii între idol şi simbol. Realități pe care le abordează şi le dezbate şi Părintele Cios în această lucrare. Această diferențiere şi deosebire a fost discutată pentru prima oară în istorie de către Părinții Bisericii în timpul marilor controverse iconoclaste. Prin ea a putut fi împăcată în conştiința creştină, contradicția aparentă din Vechiul Testament între interdicția chipurilor cioplite (Exod. 22, 4-6; 22, 25; 32, 1-4; Levitic 26, 1; Deuteronom 4, 19-20; 27, 15) şi porunca de a se turna doi heruvimi în cortul sfânt (Exod. 25, 18-21), sau de a se turna un şarpe de aramă ca semn a lui Iisus Hristos (Numeri 21, 8-9). Spre argumentare şi confirmare vom arăta, în cele ce urmează, un citat clasic a Sf. Teodor Studitul din Antioh I, care zice: „O ce nebunie! Negația (închinări la idoli), opreşte a se asemăna Dumnezeu cu o făptură din cele ce sunt, cu soarele, cu luna, cu stelele, sau cu altceva dintre celelalte, care e una cu construirea de idoli; afirmația vrea să ridice pe Israel pe o cale simbolică, prin anumite clipuri şi forme la contemplarea şi slujirea unicului Dumnezeu. Oare nu este şi chipul (paradigma) întregului cort o manifestare văzută a slujirii în duh, desemnată prin vedenii simbolice marelui Moise, De Dumnezeul tuturor?”. Acest text face o diferențiere clară intre idol şi simbol. Idolul fixează spiritul închinătorului la lumea creată, simbolul priveşte la înălțarea minții omeneşti dincolo de el, la contemplare şi închinare spirituală a lui Dumnezeu. El nu este o realitate pentru sine, ci în funcție de o altă realitate pe care o simbolizează. El este o scară care ajută spiritul să urce la realitatea simbolizată. Este văzut prin urmare, în funcție de transcendență. Idolul nu înalță spiritul la o transcendență, ci îl coboară în creație, îl reduce la datele imanentului, dar acest imanent este divinitatea. Patriarhul Nichifor Mărturisitorul susține că „Sensul idolilor şi al înclinării lor de către cei rătăciți, rămânând la ceea ce se vede şi neputând indica mai mult… îndreaptă mintea omului la pieire şi la materia neînsuflețită”. De aceea Sfântul Apostol Pavel în Epistola I către Corinteni 8,4 afirmă că „Nu este vreo putere în idoli, ci sunt pietre şi demoni…”. Tocmai pentru faptul că idolii simbolizează forțe imanente, exagerate demonic, s-au asociat mituri, care personifică aceste forțe, iar cultul lor e legat de mituri animând şi el acele patimi în oameni. Acest cult a fost numit idolatrie. În schimb simbolul sacru este un semn delicat şi sensibil al prezenței lui Dumnezeu, cum ar fi, de pildă: „Să faci doi heruvimi din aur… să fie aripile întinse pe deasupra… „Acolo Mă voi întâlni cu tine”, iată aşadar, imagini aşezate pe Chivotul Legământului, chiar deasupra sulurilor Legii care le interzice. Prin simbolurile sale, Vechiul Testament mărturiseşte credința sa în comunicabilitatea lui Dumnezeu prin mijloace sensibile şi o anticipare a icoanelor, precum Vechiul Testament este o anticipare a lui Hristos.”[119]

Este evident că în Vechiul Testament au fost mai multe prefigurări ale icoanelor. Dintre cele mai cunoscute sunt

- reprezentarea a doi heruvimi deasupra chivotului legii,
- şi şarpele de aramă făcut de Moise în pustie.

Este evident că şi statuile şi imaginile lui Buda sunt şi ele sobre însă ceea ce trebuie să ne dăm seama este că una este sobrietatea lui Hristos şi alta este seriozitatea lui Buda. Buda de exemplu nu este sobru fiindcă el oferă calea spre

- mântuire,
- despătimire
- şi îndumnezeire

ci mai mult el este unul care crede în cele din urmă în puterea Nimicului. Meditând la contopirea cu nimicul evident că nu ai nici un motiv să fi sobru şi serios. Aceasta fiindcă nimicul nu este în nici un fel un lucru de dorit şi pentru care se merită să fi sobru.[120]

Sobrietatea icoanelor evident că nu este numai un artificiu

- estetic
- şi extern.

---

[118] A se vedea Sfântul Teodor Studitul, *În apărarea sfintelor icoane* (Sibiu, 2017).

[119] Stelian Gomboş https://doarortodox.ro/2009/03/11/despre-icoane/ (accesat pe 20.04.2023).

[120] Ernest M. Valea, *Buddhist-christian dialogue are theological excenge* (Pickwick Publications, 2015).

După cum am spus Iisus şi sfinţii cu toţii au fost sobrii. Ei sunt reprezentaţi sobri fiindcă aşa au fost ei în realitate. În acest sens este evident că sobrietatea icoanelor creştin ortodoxe a ajuns să fie una care să fie preluată de la protagoniştii care sunt reprezentaţi în ele. La fel de bine un mare exemplu de sobrietate a fost şi Maica Domnului care ştim că şi ea este foarte sobră în icoanele ei. Iată ce spunea în acest arhimandritul Luca Diaconu: „în Sfânta Sfintelor, Maica Domnului a trăit în **chip minunat**, dumnezeieşte. Ea era adevărata **Sfântă a Sfintelor**, împlinirea Sfintei Sfintelor vechi-testamentare. Când arhiereul a dus-o în Sfânta Sfintelor, i s-a potrivit atât de mult acest loc, încât a considerat că acolo a trăit dintotdeauna. Sunt unii dintre teologi care contestă lucrul acesta, spunând că, după legislația vechi-testamentară, o femeie nu putea să intre în acest loc. Dar aceştia au un spirit secularizat, mai bine zis, puțină credință.

Toată mariologia secolului al XIV-lea – reprezentată de către Sfântul Nicolae Cabasila, Sfântul Grigorie Palama și Sfântul Teofan al Niceii care au dus mariologia la apogeu, iar înainte de ei Sfântul Maxim Mărturisitorul, în secolul al VII-lea –, arată că **Preasfânta Născătoare de Dumnezeu a trăit în Sfânta Sfintelor.**

În *Omilia 53*, **Sfântul Grigorie Palama** vorbeşte despre intrarea Maicii Domnului în Sfânta Sfintelor. Aceasta e, de fapt, o predică ținută la Marea Lavră, în anul 1334, în fața miilor de monahi veniți acolo la o sărbătoare. Această predică nu a fost intelectualistă; sfântul a vorbit despre Preasfânta așa cum a văzut-o în chilia sa de lângă **Marea Lavră**, unde făcuse isihie și unde i se arătase Maica Domnului. Mai târziu, în anul 1341, Sfântul Grigorie Palama transformă această omilie într-un tratat, pentru că deja începuseră controversele isihaste la Constantinopol, pe care el le-a condus până la triumful Ortodoxiei."[121]

De la această sobrietate a icoanelor creştin ortodox evident că şi noi trebuie

- să învăţăm
- şi să deprindem

sobrietatea în viaţa de zi cu zi.

Sobrietatea trebuie să ştim că nu este incompatibilă cu buna dispoziţie. Acesta fiindcă putem să fim sobrii şi bine dispuşi în acelaşi timp. Evident că cei

- necredincioşi,
- atei
- şi pesimişti

ne spun că nu avem cum să fim sobrii şi bine dispuşi în acelaşi timp.

Sobrietatea icoanelor creştin ortodox vine şi din faptul că ele sunt o reflecţie eternităţii. Aceasta fiindcă Hristos şi sfinţii sunt veşnici şi noi trebuie să ne ridicăm la această eternitate. Tot arhimandritul Luca Diaconu spunea în acest sens: „dacă în pictura laică, omul este liber să creeze și chiar poate să fie celebru prin inovație, el va fi celebru numai pentru pământ. În schimb, în **pictura ortodoxă**, sacră, inovația nu-și are locul. Pictorul de icoane nu poate să fie celebru aducând inovații. Pictorul celebru este cel care este teolog, și dacă este teolog, știe să se roage și așa reușește să transpună dogma cu ajutorul culorilor simbolice.

Pe acesta putem să-l numim un mare pictor, nu pe cel care spune că a adus ceva nou. Icoana este spațiul transfigurat în care se reflectă **eternitatea**. Și aici, pictorul este obligat să transpună dogma. Dar dogma, ce este? E o învățătură teoretică, un adevăr teoretic și veșnic, pentru că este revelat de Dumnezeu și reflectă voința lui Dumnezeu.

Dacă dogma reflectă **voința lui Dumnezeu**, tu, om, care eşti pictor, nu ai ce inovații să mai aduci, fiindcă gândirea ta este limitată și atunci transpui, rugându-te, voința lui Dumnezeu, gândirea lui Dumnezeu și învățătura Lui în icoană. Iar acest lucru este, de fapt, o minune.

Și icoana nu mai este o **fereastră deschisă spre absolut**, spre Cer, ci este un tablou, o fereastră deschisă spre creatură, spre creat, nu spre necreat, nu spre creatura îndumnezeită. Căci în Cer sunt persoane – sfinții – care s-au îndumnezeit și au devenit din muritori, nemuritori."[122]

Icoana este un spaţiu sacru fiindcă ea este una care ajunge să reprezinte persoane sfinte care merită în orice caz atenţie şi cinstea noastră. La fel cum portretele sunt o modalitate de a îl cinstii pe cel reprezentat la fel de bine icoana cinsteşte pe Hristos sau sfântul reprezentat în ea.[123]

---

121 Arhimandrit Luca Diaconu https://doxologia.ro/iconografie/icoanele-transpun-invatatura-dogmatica (accesat pe 20.04.2023).
122 Idem.
123 Sf. Ioan Damaschin, *Cultul Sfintelor icoane*, traducere din greceşte cu un studiu introductiv de D. Fecioru, (Bucureşti, 1937).

Se ştie că mai multe icoane sau mai bine spus proto-icoane au fost descoperite de exemplu în catacombele romane unde creştinii se rugau pentru a nu fi prinşi de persecutori. Acest lucru ne spune că din primele zile ale creştinismului creştinii au simțit nevoia de a Îl reprezenta pe Hristos. Este o dovadă de dragoste şi de nostalgie după Hristos a ajunge să Îl desenezi sau să Îl pictezi. Ştim că în mai multe catacombe romane Hristos este reprezentat a un peşte fiindcă în limba greacă veche peşte se spune ihthis care sunt primele litere din sintagma Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu Mântuitorul.[124]

Un băiețel s-a întors de la biserică cu tatăl lui.

- Tată pot să te întreb ceva?
- Ce este fiul meu?
- De ce se închină creştinii la icoane?
- Fiindcă icoanele sunt imagini sfinte.
- Adică?
- Uite tu ai fost la muzeu?
- Da.
- Şi acolo ai putut vedea mai multe portrete?
- Da.
- Ale cui erau?
- A unor oameni importanți.
- Ei vezi aşa este şi cu icoanele…
- Cum?
- Ele sunt imagini ale lui Iisus şi ale sfinţilor.
- Dar de ce trebuie să ne închinăm la ele?
- Nu ne închinăm la materia icoanelor.
- Nu?
- Nu.
- Dar la cine?
- La persoanele pe care le reprezintă.
- Nu înțeleg.
- Uite cum este Dumnezeu este pretutindeni.
- Şi?
- Oamenii Îl iubesc pe Dumnezeu.
- Aşa este.
- Pentru acest lucru ei simt nevoia să Îl reprezinte pe Dumnezeu.
- Dar pe Dumnezeu L-a văzut nimeni.
- Aşa este.
- Şi atunci?
- Pe Iisus l-au văzut oamenii.
- Şi pentru aceasta Iisus apare în icoane?
- Da.
- Acum îmi dau seama ce vrei să spui.
- Mă bucur.
- Şi avem vrem mărturie că icoanele sunt imagini sfinte?
- Da.
- Unde?
- Sunt mai multe minuni pe care Dumnezeu le-a făcut prin icoane.
- Da?
- Da.
- Nu ştiam.
- Ştii acum.
- Poți să îmi spui şi mine una.
- Dacă stau să mă gândesc da.
- Te ascult.

[124] Pentru a se vedea mai multe icoane din catacombe a se consulta https://saraca.orthodoxphotos.com/photogallery/catacombe.htm (accesat pe 08.06.2023).

- În ţinutul Salomin din Livdia era un loc care se numea Jirovig.
- De ce?
- Fiindcă acolo se făcea mult jir.
- Jirul este bune pentru animale.
- Aşa este.
- Şi?
- În acest codru la un moment dat se plimbau mai mulți păstori cu turmele lor.
- Frumos.
- Şi la un moment dat minune.
- Ce anume?
- Păstorii au putut vedea un copac care ardea parcă cu o lumină mare ca de foc.
- Ce era?
- Asta au voit să afle și păstorii.
- Şi au aflat?
- S-au dus spre copac.
- Şi?
- Au putut vedea că sus pe copac era o icoană.
- Cu cine?
- Cu Maica Domnului.
- Şi nu a ars icoana?
- Nu.
- Cum aşa?
- Stătea în lumina ca focul dar nu ardea.
- Minunat.
- Şi mai este ceva.
- Ce?
- Din acea icoană ieşeau raze ca razele de soare.
- Fiindcă era reprezentată Maica Domnului?
- Da.
- Înţeleg.
- Păstorii au luat icoana de acolo din copac.
- Şi ce au făcut cu ea?
- Au dus-o la domnul acelor locuri.
- Cum se numea?
- Alexandru Soltan.
- Frumos.
- Aşa este.
- Ceea ce mi-ai spus este o minune.
- Da este o minune.
- Deci au fost şi icoane minunate.
- Da.
- Şi mai sunt astfel de icoane?
- Posibil.
- Tată am înţeles un lucru.
- Care?
- Că icoanele nu sunt imagini care restul.
- Asta aşa este.
- Acum sunt lămurit.
- Mă bucur.
- Eu nu ştiam de ce icoane sunt cinstite de creştini.
- Fiindcă merită cinstea noastră.
- Aşa este. [125]

[125] Minunile Maicii Domnului, de profesor Dumitru Stănescu, ediția 1925) apud Nicodim Măndiță, *Minunile Maicii Domnului,* (Editura Agapis, 2000), p. 451.

Icoanele trebuie să ştim că nu sunt simple imagini fiindcă se poate vedea din minunea de mai sus că lumina necreată a lui Dumnezeu a ajuns să iese din ele. Este adevărat că icoanele nu Îl pot cuprinde pe Dumnezeu dar fiindcă suntem oameni limitaţi trebuie să avem unele repere prin care să Îl vizualizăm pe Hristos şi pe sfinţi. Arhimandritul Luca Diaconu spunea în acest sens foarte inspirat: „este o minune că poți să transpui eternitatea cu ajutorul culorilor simbolice. Și nu-ți mai trebuie mai mult. Pentru că aduci **veșnicia**, pe Dumnezeu Însuși Îl transpui, cu ajutorul culorilor, pentru a se împărtăși și ceilalți. Este o minune deosebită ca un om să ajungă să picteze corect, să picteze așa cum au pictat înaintașii, și aici mă refer la secolele de pictură bizantină, până în veacul al XV-lea.

Din acest secol al XV-lea, pictura a început să decadă, să fie influențată de **Renaștere**. Atunci, omenescul a început să domine în pictura religioasă. Și, încet-încet, pictura religioasă nu a mai fost sacră. Este religioasă, dar nu sacră. Așa a ajuns catolicismul să aibă o artă religioasă, dar nu sacră, pentru că firescul și realismul s-au impus. Și dacă s-a impus pământescul, atunci nu mai conduce **sufletul**, ci conduce trupul. Este redat mai mult pământul, decât Cerul."[126]

CAPITOLUL 6

SOBRIETATEA ICOANELOR: CHIP AL SFINŢENIEI CREŞTIN ORTODOXE

Sfinţenia este o sobrietate care izvorăşte bucurie. Aceasta fiindcă este bine să ştim că sobrietatea nu înseamnă că nu putem să fim bucuroşi. Înainte de toate trebuie să ştim că bucuria creştin ortodoxă este una interiorizată.[127] Icoana este în acest sens în acelaşi timp expresie a

- sobrietăţii
- şi a bucuriei.

„**Iconografia** studiază decorurile – picturile murale, mozaic, icoane portative, miniaturi. În Rusia, mai ales, se numea astfel arta de a picta icoane portative, iar țările române au legat de iconografie ideea programelor.

Indicațiile privitoare la compunerea scenelor s-au format din erminiile tradiționale ale **Muntelui Athos** și din temele picturilor murale ale secolelor XVI, XVII, XVIII, restaurate în mai multe rânduri.

Erminiile arată pictorilor temele care trebuie zugrăvite pe pereții unui monument și locul anume pe care trebuie să-l ocupe. Aceștia au obligația să împlinească ființa artistică a unui edificiu, cu ajutorul formelor și culorilor. Arta bizantină, așa cum s-a dezvoltat în **Bizanț**, are caracteristicele sale de limbaj plastic, împreună cu filosofia sa teologică și valorile, care sunt statornice și neschimbate de-a lungul timpului.

Prin pictura bizantină, Biserica urmărește două lucruri: în primul rând, să arate plastic faptul că Biserica este Hristos, adică un trup care are drept cap pe Hristos, Dumnezeu-Omul și drept mădulare pe sfinți. În al doilea rând, pictarea locașului de cult țintește să arate, prin intermediul modalităților plastice, ceea ce se săvârșește în interiorul bisericii, adică **prezența lui Hristos și a Sfinților**. Iconografia are sarcina de a deschide o fereastră către cer, pentru a lăsa să transpară soarele și fulgerul. Dacă-și face misiunea cum se cuvine, se întredeschide o breșă prin care se revarsă energia necesară oamenilor."[128]

Evident că nu trebuie să credem că icoanele sunt mai mult decât sunt fiindcă acest lucru poate să ne ducă la idolatrie. Trebuie să fim conştienţi că atunci când un iconar pictează o icoană el vrea să ne facă

- bucuroşi,
- fericiţi
- şi împliniţi

fiindcă ajungem să avem o imagine a lui Hristos sau a sfinţilor care să ne ducă mai aproape de Hristos.[129]

Prin urmare este bine să devenim conştienţi că sfinţenia creştin ortodoxă este una care

- se trăieşte
- şi se experimentează

prin sobrietate. Icoanele din vechime ale sfinţilor părinţi sunt foarte sobre fiindcă pe chipul lor se poate citii asceze şi lupta cu patimile şi păcatele.

---

[126] Arhimandrit Luca Diaconu https://doxologia.ro/iconografie/e-o-minune-sa-transpui-eternitatea-cu-ajutorul-culorilor (accesat pe 20.04.2023).
[127] A se vedea Radu Teodorescu, *Bucuria de a fi în comuniune duhovnicească* (Cugir, 2016).
[128] https://doxologia.ro/viata-bisericii/iconografie/iconografia-o-biblie-culori (accesat pe 20.04.2023).
[129] A se vedea Andrei Andreicuţ, *Mai aproape de Hristos* (Cluj-Napoca, 2016).

Prin urmare este bine să ne dăm seama că sfinţenia poate să fie transpusă şi în culori fiindcă acest lucru îl face icoana creştin ortodoxă. Icoana este o expresie a acestei frumuseţi sobre a sfinţeniei care iasă din Hristos. În concepţia creştin ortodoxă este aproape imposibil să ajungem să separăm şi să disociem sfinţenia de sobrietate. Aceasta fiindcă ele două sunt legate şi se presupun una pe alta.

Cu privire la modul în care sunt reprezentate icoanele trebuie să ştim: „dacă vezi că o icoană are o formă dreptunghiulară şi una semirotundă, asta ce înseamnă? Că sfântul respectiv este creat, circumscris, om ca și mine, cu păcate, dar s-a îndumnezeit. Și dacă s-a îndumnezeit, trebuie să-i faci formele dumnezeiești. Forma care simbolizează perfect Divinitatea este **cercul**. Componentele cercului le regăsim în **arhitectura bisericească**, care este cea mai complexă și cel mai greu de proiectat și de executat.

În momentul în care ai intrat într-o biserică și te lovești de forme omenești (ușă dreaptă, nu semi-rotundă, tavan - în loc de boltă), trăiești, pur și simplu, un impact al lipsei Divinității. **Casa Domnului** nu se poate confunda cu casa omului. Casa omului reflectă **ființa creată, limitată, circumscrisă**: *De aici până aici ești tu, omule*. Dar în biserică toate formele trebuie să fie pe semirotund, să se regăsească în ele componentele cercului", subliniază starețul."[130]

Este evident că de multe ori când păşim într-o mare biserică creştin ortodoxă avem un sentiment

- frumos
- şi nobil

care ne înalţă şi ne face şi pe noi să voim să fim asemenea cu cei reprezentaţi în icoane. Este cumva şi firesc să fie aşa fiindcă icoanele sunt menite să aibă şi un efect asupra noastră la nivel sufletesc. O biserică fără icoane este una care nu numai că este iconoclastă dar la fel de bine este şi

- austeră,
- searbădă,
- rece
- şi goală.

Sunt icoanele care se poate spune că „umanizează" spaţiul sacru al bisericii.

Arhimandritul Tihon de la Muntele Athos spunea în acest sens: „Încă o abatere de la semnificația icoanei ortodoxe la care trebuie să ne referim, tabloul pictural religios, care s-a impus în Apus și pe care îl folosesc Romano-catolicii și alții. Odată cu schimbarea credinței și obiceiurilor Bisericii pe care le-au acceptat romano-catolicii, una din consecințe a fost și schimbarea iconografiei ortodoxe și adoptarea tabloului religios. Tabloul religios este satisfăcător în cazul unei exprimări sentimentale pur omenești. Reprezentarea persoanelor și a faptelor Vechiului și Noului Testament, cu trupuri omenești cărnoase și frumoase printre frumuseți naturale ideale, reprezentate artistic, nu încearcă să avanseze la exprimarea transfigurării și schimbării pe care le-a adus omului și întregii făpturi venirea Dumnezeu-Omului și **harul Preasfântului Duh**.

Tabloul religios îl ține pe om legat de cele pământești, de cele vremelnice și trecătoare, îl lasă nemântuit, cu gustul unei satisfacții momentane pe care o dobândește de la o realizare artistică omenească. Nu îl ajută și nu îl conduce la adevărul că prin întruparea Domnului toate s-au amestecat fără confuzie, cele omenești și cele dumnezeiești au devenit una. Că lumina cea adevărată, viața veșnică, Raiul pierdut sunt realități pe care cel care vrea le poate trăi zilnic. Astfel încât legăturile sufocante ale vieții prezente au fost zdrobite prin **Învierea Mântuitorului**. Căci viața nouă a sărit din mormântul gol al lui Hristos, Care este mângâierea, odihna și nădejdea cea nemincinoasă a oamenilor."[131]

Este evident că sunt mai multe curente religioase şi filosofice iconoclaste care ne spun că în nici un fel Dumnezeu şi sfinţii nu pot să fie reprezentaţi. Ei bine lor trebuie să le spunem că sunt mai multe minuni în tradiţia creştin ortodoxă care certifică faptul că icoanele nu sunt simple

- imagini,
- poze,
- reprezentări,
- reflexii
- asemănare

ale sacrului.[132]

---

130 https://doxologia.ro/viata-bisericii/iconografie/iconografia-o-biblie-culori (accesat pe 20.04.2023).

131 **Arhimandritul Tihon,** *Tărâmul celor vii*, Sfânta Mănăstire Stavronichita, Sfântul Munte, 1995 https://doxologia.ro/iconografie/mijloacele-icoana-apar-transfigurate-pline-de-frumusete-cereasca-frumusete (accesat pe 20.04.2023).

132 A se vedea Daniel Boussscau, *Icoana, lumina feței Tale* (București, 2020).

Sfinţenia este una care poate să fie văzută în exterior prin sobrietate. Aceasta fiindcă sfântul este din cele mai vechi timpuri un om al sobrietăţii. Totuşi trebuie să ştim că această sobrietate nu este una care este

- rigidă,
- fără substanţă,
- fără logică
- şi fără de sens.

Sobrietatea este cea care îl ajută pe sfânt să se concentreze asupra ceea ce este

- important
- şi esenţial.

Ştim din Patericul egiptean că Sfântul Antonie cel Mare deşi a ajuns să vorbească de mai multe ori cu Hristos faţă către faţă nu era un om lipsit de umor. „Era un om care vâna animale sălbatice prin pustie, si a văzut pe avva Antonie glumind cu fraţii; si s-a smintit. Iar bătrânul, vrând să-l încredinţeze pe el că trebuie câte puţin să se pogoare fraţilor, i-a zis lui:

- *«Pune săgeata în arcul tău si întinde-l».*

Şi a făcut aşa. Si bătrânul i-a zis lui:

- *«Întinde-l încă puțin».*

Si a întins. Si iarăşi i-a zis:

- *«Întinde-l si mai mult».*

Şi a zis vânătorul:

- *«De voi întinde arcul peste măsură, se va frânge».*
- Zis-a lui bătrânul:
- *«Așa si la lucrul lui Dumnezeu: dacă-i întindem pe frați peste măsură, degrabă se frâng. Trebuie deci, câte puțin si câteodată, a ne pogorî fraților».*

Acestea auzind vânătorul, s-a umilit. Si mult folosindu-se de la bătrânul, s-a dus. Iar fraţii, întărindu-se, au mers la locul lor."[133]

Prin urmare trebuie să ştim că icoanele creştin ortodoxe sunt un exemplu de sobrietate dar acest lucru nu înseamnă că pur şi simplu trebuie să fim sobrii tot timpul. Sunt momente în care trebuie să ne şi destindem.

În zilele noastre ştim că există o industrie a divertismentului care ajunge să ne facă să ne simţim bine şi să mai uităm de problemele lumii din jur. Prin urmare trebuie să fim înțelepți și să ajungem să facem un fel de

- alternanţă
- sau rocadă

dintre timpul în care suntem fericiţi şi cel în care suntem sobrii. Acest lucru înseamnă că fericirea noastră va ajunge să dispară. Aceasta fiindcă putem să ne menținem fericirea la fel de bine şi fiind sobrii. Adevărata fericire trebuie să ştim că este sobră.[134]

Despre icoane tot arhimandritul Tihon din Muntele Athos spunea: „icoana ortodoxă exprimă și propovăduiește că Dumnezeu-Omul este faptul central al istoriei omenești, Care îi dă sens și conținut. De aceea toate mijloacele în icoană apar transfigurate, pline de frumusețe cerească și frumusețe, liberă de greutatea materială, în întregime duhovnicești și sfințite, cum se potrivește noii creații, pe care a creat-o Domnul prin venirea Lui pe pământ. „Icoana nu este o simplă operă de artă sau un tablou religios, ci un vas sfânt liturgic și inalienabil, care îl sfințește pe om și care îl duce la o relație imediată cu harul și ipostasul Sfântului reprezentat în icoană" (Arhim. Vasile, *Comentariu teologic*, p. 12). Și într-un cuvânt între tabloul religios și icoana ortodoxă se întâmplă același lucru pe care îl spune Domnul către **sfântul Nicodim**, ucenicul nocturn: „Ce este născut din trup trup este, și ce este născut din Duh duh este" (In. 3, 6).

„În acest mod **Îl propovăduim pe Hristos** adevăratul Dumnezeul nostru, împreună cu sfinții Lui, prin faptul că-i cinstim cu omilii, cu cuvinte scrise, cu cugete, cu dumnezeiești Liturghii, cu Biserici, cu icoane. Dar ne închinăm și cinstim pe Hristos ca Dumnezeu și Stăpân, în timp ce pe Sfinții Lui, fiindcă avem același Stăpân, îi cinstim ca pe niște adevărați slujitori ai Lui și le acordăm o închinare mai mică."[135]

Faptul că de mai bine de 1500 de ani oamenii au ajuns să îi facă icoane lui Hristos şi să se închine Lui ne spune că cu adevărat mesajul lui Hristos este unul

---

133 A se vedea Patericul egiptean la Ava Antonie.

134 A se vedea Nicolae Steinhardt, *Jurnalul fericirii* (Editura Dacia, 1991).

135 **Arhimandritul Tihon,** *Tărâmul celor vii*, Sfânta Mănăstire Stavronichita, Sfântul Munte, 1995 https://doxologia.ro/iconografie/mijloacele-icoana-apar-transfigurate-pline-de-frumusete-cereasca-frumusete (accesat pe 20.04.2023).

- puternic,
- esențial
- şi dominant.

Ne amintim din Vechiul Testament că atunci când sinedriul evreiesc a decis să îi persecute pe creştini înțeleptul Gamaliel – învățătorul Sfântului Pavel – a spus că nu este bine ca să fie persecutați creştinii fiindcă dacă creştinismul este de la Dumnezeu el va dăinuii şi dacă este de la oameni va dispare. Ei bine la 2000 de ani după Hristos creştinismul nu a dispărut şi acest lucru ne spune că el a venit de la Dumnezeu.

Cultul icoanelor arată iubirea şi tânjirea noastră față de Dumnezeu şi sfinții Lui. Sfinții prin nevoință şi uneori martiriu au ajuns să fie vrednici şi să câştige cinstea noastră.[136]

La o întâlnire a mai multor pictori doi pictori discutau.

- Ştii ce vreau să te întreb?
- Ce anume?
- Ce părere ai de icoane?
- Sunt mult mai mult decât simple tablouri.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă una este să reprezinți un om şi alta pe Dumnezeu sau un sfânt.
- Cred că ai dreptate.
- Dar de ce întrebi?
- Nu ştiu cum să spun.
- Spune ce simți.
- Mă bate un gând să mă fac iconar.
- Asta este bine.
- Crezi?
- Da.
- De ce?
- Fiindcă ai talent.
- Şi?
- Este bine să îți pui talentul în slujba lui Dumnezeu.
- Prin pictarea de icoane?
- Da.
- Nu ştiu ce să zic.
- Deci nu eşti total decis?
- Nu.
- Eu te susțin.
- Mă bucur.
- Să pictezi icoane este chiar frumos.
- Asta mă gândeam şi eu.
- Dar trebuie să îți faci bine temele.
- De ce?
- Sunt erminii şi canoane biariceşti ce trebuie cunoscute şi respectate.
- Oare?
- Da.
- Nu ştiam.
- Păi ai văzut icoane nu?
- Da.
- Ele nu sunt ca un tablou.
- Da au ceva aparte.
- Chiar că au aparte.
- Ce anume?
- Am citit undeva o întâmplare frumoasă despre icoane.
- Care?

[136] A se vedea Michel Quenot, *Icoanele martirilor, martori ai veacului ce va să fie* (București, 2021).

- Este dintr-o localitate din vechime pe nume Jirovic.
- Şi?
- Ei bine în Jirovic a fost un incendiu care a ars biserica.
- Păcat.
- Într-o zi copii veneau de la şcoală şi au început să se joace pe locul unde a ars biserica.
- Înţeleg.
- La un moment dat au putut vedea o fecioară înconjurată de raze ca de soare.
- Ce este acea lumină? S-au întrebat copii.
- Ce ar fi să mergem să vedem.
- Bine.
- Şi?
- Copii au mers spre Fecioara în raze ca de soare.
- Şi ce au făcut?
- Au mers şi au spus preoţilor ceea ce au văzut.
- Cum?
- Părinte să veniţi cu noi că am văzut o femeie în raze ca de soare.
- Bine voi venii cu voi.
- Şi ce au găsit acolo?
- Nu au găsit pe acea Fecioară pe care au văzut-o de departe.
- Dar ce?
- Au putut să vadă o icoană cu Maica Domnului.
- Este ca şi cum Fecioara a intrat în icoană?
- Da.
- Frumos.
- Preoţii au luat icoane şi atunci lumina care ieşea din ea a dispărut.
- Interesant.
- Au dus icoana mai întâi într-o casă.
- Şi mai apoi?
- Într-o biserică de lemn.
- Foarte frumos.
- Deci se poate vedea de aici că acest cult al icoanelor nu este fără sens.
- Îmi dau seama.
- De mai multe s-a putut vedea că din icoane au ieşit lumină.
- Şi mai multe icoane au plâns din senin.
- Icoanele nu plâng din senin.
- Nu.
- Dar cum?
- Plâng pentru păcatele noastre.
- Da aşa este.
- Mă bucur că eşti de acord.
- Şi crezi că aş fi un bun iconar?
- Da.
- Mă încurajezi.
- Cum să nu te încurajez dacă vrei să faci un lucru bun?
- Eşti un adevărat prieten.
- Încerc.
- Mi-a fost de mare folos această discuţie a noastră.
- Da?
- Da.
- Bucuria a fost de partea mea.
- M-ai ajutat să îmi lămuresc gândurile.
- Foarte bine.[137]

---

[137] *Minunile Maicii Domnului* de profesor Dumitru Stănescu, ediţia 1925) apud Nicodim Măndiță*, Minunile Maicii Domnului,* (Editura Agapis, 2000), p. 452.

Avem mai sus încă o mărturie din creştinismul ortodox care ne spune că cultul icoanelor nu este idolatrie şi deşertăciune. Se poate vedea din întâmplarea de mai sus că din nou icoanele au fost înconjurate de lumina necreată a lui Dumnezeu. Icoanele sunt unele care întotdeauna sunt făcute cu acel halo al luminii fiindcă sfinţii acum sunt în lumina necreată a lui Dumnezeu.

Icoanele prin urmare ajung să pună în faţa noastră frumuseţea nepătimaşă a sfinţeniei. Evident că nu ajungem să fim sfinţi numai privind la icoane ci prin faptele noastre. La fel de bine ceea ce trebuie să ştim este că într-o lume în care sunt mai multe imagini şi caricaturi blasfematorii (cum au fost cele de la Charlie Hebdo din Franţa) ei bine icoanele creştin ortodox sunt unele care exprimă iubirea şi cinstea noastră faţă de Dumnezeu şi sfinţii Lui.[138]

Ceea ce se poate vedea din tradiţia Bisericii este că din cele mai vechi timpuri iconografii au ajuns să vrea să reprezinte sfinţenia creştin ortodoxă. Acest lucru ei au ajuns să îl facă cel mai bine prin sobrietate. În acest sens ceea ce trebuie să ştim este că una este să fi iconar – adică pictori de icoane – şi alta este să fie iconografic. Aceasta fiindcă iconografia se ocupă mai mult cu partea teoretică şi istorică a icoanelor. „**Iconografia** este o ramură a istoriei artei care se ocupă cu identificarea, descrierea și interpretarea conținutului imaginilor. Cuvântul *iconografie* provine din limba greacă: εἰκών - imagine și γράφειν - a scrie. Un alt înțeles al termenului este pictura de icoane în tradiția creștină bizantină și ortodoxă.

Tot în istoria artei, o iconografie poate însemna și o descriere particulară a unui subiect în ceea ce privește conținutul imaginii, cum ar fi numărul de figuri folosite, plasarea lor și gesturile acestora. Termenul este, de asemenea, utilizat în multe domenii academice, altele decât istoria artei, de exemplu, semiotica și studiile media, și în uzul general, în ceea ce privește conținutul de imagini, reprezentarea tipică în imagini a unui subiect și sensurile conexe.

Uneori, se face distincție între iconologie și iconografie, cu toate că definițiile, și astfel și distincția, variază. ”[139]

În acest sens trebuie să ştim că una este sfinţenia prezentată

- artistic,
- estetic
- şi extern

şi alta este sfinţenia care este reprezentată

- tradiţional,
- iconografic
- şi iconologic.

În sfinţenia artistică pictorul poate să îşi lase amprenta prin propriile idei în pictură însă acest lucru nu este posibil în icoană. Aceasta fiindcă în icoană trebuie să fie respectat canonul ortodox.

Arhimadritul Tihon din Muntele Athos spunea că de fapt icoana este un instrument doxologic de laudă a lui Dumnezeu dimpreună cu arhitectura bisericească şi restul cultului: „aceasta este credința Apostolilor, aceasta este credința Sfinților Părinți, aceasta este credința ortodocșilor, aceasta este credința care a întărit lumea” (Sinodiconul Ortodoxiei, Triod, Duminica Ortodoxiei).

În Biserica Ortodoxă prin **Sfânta Tradiție a Sfinților Părinți** purtători de Dumnezeu pe care îi călăuzește suflarea Duhului Sfânt, toate sunt aduse ca o doxologie către Dumnezeu. Cuvântul omenesc, poezia, psalmodia, gândurile, pietrele și lutul cu care se construiesc Bisericile, culorile și schițele după care se fac sfintele icoane, lemnele și marmura, toate sunt folosite ca să constituie o doxologie armonioasă și o neîncetată mulțumire a omului către Plăsmuitorul și Creatorul Lui pentru mântuirea pe care i-a dăruit-o din iubire de oameni prin **Întruparea Lui și întemeirea Bisericii Lui.”**[140]

Icoana se vrea o expresie a sfinţeniei în lumea noastră şi de cele mai multe ori trebuie să ştim că ea reuşeşte acest lucru fiindcă ea ne aduce în faţă tot cea ce trebuie ca să avem o imagine smerită a lui Iisus şi a sfinţilor.

În faţa icoanelor de pe iconostas şi de pe pereţii bisericii ajungem să trăim un sentiment duhovnicesc al comuniunii de iubire şi de armonie cu sfinţii de mai înainte de noi. La fel de bine chipurile sobre ale sfinţilor

---

[138] A se vedea Ioanichie Bălan, *Sfintele icoane făcătoare de minuni din România* (Mănăstirea Sihăstria, 2004).
[139] https://ro.wikipedia.org/wiki/Iconografie (accesat pe 09.06.2023).
[140] Arhimandritul Tihon**,** *Tărâmul celor vii*, Sfânta Mănăstire Stavronichita, Sfântul Munte, 1995 https://doxologia.ro/iconografie/mijloacele-icoana-apar-transfigurate-pline-de-frumusete-cereasca-frumusete (accesat pe 20.04.2023).

creştin ortodox de pe icoane ne facă să meditãm la un timp când aceşti sfinţi mergeau pe pământ şi erau oameni ca noi.

În ţările ortodoxe mai ales la Patriarhii există şi comisii de pictură bisericească menite să supravegheze şi să promoveze pictura bisericească. Iată ce spunea în acest sens arhimandritul Luca Diaconu: „Pictura actuală este acceptabilă, pentru că **Biserica Ortodoxă Română** are o Comisie de pictură bisericească. Pictorii dau examene, sunt pe linia picturii ortodoxe bizantine, neobizantine și o biserică se pictează mai corect sau mai puțin corect, iar acest lucru se datorează pictorului. Depinde ce pictor pictează biserica respectivă. Dacă o pictează un pictor care este mai aproape de autentic, atunci și biserica respectivă ne vorbește **mai complet** despre Dumnezeu, în comparație cu una care este pictată într-un stil realist, care ne vorbește mai mult de pământ.

Dar în ultima vreme s-a impus a se picta cât mai aproape de adevărul picturii bizantine ortodoxe. Pictura realistă, nefiind acceptată de **Comisia de pictură bisericească** de la Patriarhie, se pictează mai puțin și se pictează de cei care nu sunt autorizați. Nu pot să spun că este mulțumitor ceea ce se face în Biserică. Ar trebuie să se facă și mai mult, sunt necesare niște cursuri în spiritul picturii corecte. Se fac, dar nu sunt suficiente. Apoi problema pictării bisericilor ține și de aspectul financiar. Într-o parohie săracă, oamenii caută un pictor, după sărăcia lor. Și găsesc unul și respectivul le pictează biserica după câți bani primește."[141]

Sobrietatea icoanelor creştin ortodoxe prin urmare este menită

- să inspire,
- să ghideze
- şi să susţină

propria noastră sobrietate.

În icoană trebuie să ştim că nimic nu este întâmplător. De exemplu în icoana Naşterii Domnului de multe ori Maica Domnului stă cu spatele la pruncul Iisus. Acest lucru a fost greşit înţeles de unii care credeau că Maica Domnului îşi arată cumva neglijenţa faţă de Iisus. În realitate iconarii au vrut să inspire cumva îngrijorarea Maicii Domnului cu privire la Iisus şi cu faptul dacă ea este cu adevărat vrednică de naşterea Fiului lui Dumnezeu.[142]

După cum am spus icoanele creştin ortodoxe sunt unele care sunt sobre fiindcă ele vor să imprime şi în noi în acest

- frumos,
- nobil
- şi ziditor

sentiment şi comportament al sobrietăţii.

Aceasta fiindcă după cum am spus nu se poate concepe sfinţenia creştin ortodoxă afară de sobrietate. Sfinţii sunt sobrii nu numai în icoanele lor ci la fel de bine şi în viaţa lor zilnică. Iată de ce a îi reprezenta pe sfinţi sobrii nu este o minciună ci o realitate.

Sobrietatea icoanelor creştin ortodox rezultă din faptul că sfinţenia este concepută în mod ascetic în tradiţia creştin ortodoxă. Acest lucru este un fapt care ne spune că icoana este şi ea o expresie a sfinţeniei fiindcă harul lui Hristos nu este un lucru care se împărtăşeşte numai sfinţilor şi credincioşilor cu la fel de bine şi lucrurilor. Acest lucru a fost afirmat de Dumnezeu în rugul aprins ce ardea şi nu se mistuia când Moise a auzit o voce care i-a spus: „nu te apropia de locul acesta; scoate-ţi încălţămintea din picioare, căci locul pe care calci este un pământ sfânt" (Ieşire 3, 5).

Teologul Stelian Gomboş spunea despre icoane: „icoana nu mai este nici idol, care identifică sau confundă natura ori diferitele ei forţe cu Dumnezeu, nici simbol care atestă prezenţa lui Dumnezeu dar Îi afirmă distincţia de El, ci reprezentarea lui Dumnezeu însuşi devenit ipostasul personal a firii umane. Icoana păstrează distincţia între creatură şi Dumnezeu, dar vede într-o faţă umană creată pe ipostasul dumnezeiesc însuşi devenit subiectul ei. Ea este locul unei prezenţe harice, ea face trecerea de la tip la prototip, de la ceea ce este zugrăvit la ceea este în original. Învăţătura Bisericii despre icoană se bazează pe fundamentul ei hristologic, întruparea lui Hristos dă sens icoanei, iar apărând icoana, ea a avut conştiinţa că apără temeiurile credinţei."[143]

După cum ne spune textul de mai sus este întruparea lui Hristos – un act hristologic – care face cât se poate de posibilă icoana fiindcă ajunge să pună în faţa noastră un prototip al lui Hristos exprimat de abilităţile iconarului.

---

[141] Arhimandritul Luca Diaconu https://doxologia.ro/iconografie/biserica-pictata-este-cerul-adus-pe-pamant (accesat pe 20.04.2023).

[142] A se vedea Egon Sendler, *Icoana, chipul nevăzutului. Elemente de teologie, estetică și tehnică* (București, 2020).

[143] Stelian Gomboş https://doarortodox.ro/2009/03/11/despre-icoane/ (accesat pe 20.04.2023).

Este evident că icoana nu are cum să fie o simplă imagine şi un simplu tablou fiindcă ea se vrea o expresie a sfinţeniei lui Iisus şi a sfinţilor. Cu privire la perfecţiunea icoanelor se ştie din vechime o întâmplare despre un sculptor păgân care sculpta statuia unui zeu. La un moment dat când mai avea puţin de sculptat şi termina statuia el a abandonat-o şi a început să sculpteze alta de la zero. Un alt păgân a trecut pe acolo şi a văzut acest lucru.

- Ce faci? A întrebat trecătorul.
- Nu se vede?
- Ba da.
- Sculptez.
- Dar de ce sculptezi o statuie identică?
- Nu este identică.
- Cum?
- Statuia pe care am abandonat-o a are o zgârietură pe nas.

Omul s-a uitat şi a văzut că într-adevărat statuia zeului avea o zgârietură pe pas.

- Dar este infirmă, nu o va observa nimeni.
- Ba o va observa cineva.
- Cine?
- Eu.

Întâmplarea de mai sus ne spune că sunt şi perfecţionişti în când vine vorba de arta religioasă. Icoana este parte din arta religioasă şi nu trebuie să scăpăm acest lucru din vedere.[144]

Toate bisericile creştin ortodoxe au iconostas care ştim că este un lucru care nu desparte pe preot de credincioşi ci mai mult ajunge să ne unească cu cei reprezentaţi pe iconostas. Părintele Maximos Constans spunea despre iconostas: „Catapeteasma este un simbol al simbolurilor, o supraicoană sau o metaicoană, icoana tuturor icoanelor, fiindcă se extinde pentru a include întreaga lume a **„tuturor celor văzute şi nevăzute”**. Este un hotar, un semn al deosebirii care şi desparte, şi uneşte, bifurcând lumea simţită şi reintegrând-o printr-o serie de corespondenţe reflective, interconectate, printr-o gamă de relaţii mijlocite de gesturi, mişcare, limbaj şi simboluri. Pune în joc, înaintea tuturor, un univers fecund de figuri de unde şi în care Duhul Se dezvăluie progresiv. Fiecare semn, fiecare simbol, fiecare semnificaţie capătă adâncime prin despărţire, separare în două: **„Litera ucide, iar duhul face viu”** (II Corinteni 3, 6). Catapeteasma, precum o icoană cu două feţe, este astfel tabla de piatră a unei noi legi, înscrise pe faţă şi pe spate; cartea tainică, scrisă pe ambele laturi, care va rămâne pecetluită până la sfârşitul veacurilor (Apocalipsa 5, 1).”[145]

Este bine să ştim că nu numai ortodoxia are iconostas ci la fel de bine şi în iudaism exista catapeteasma templului care ştim că la răstignirea lui Iisus s-a rupt în două. Ştim că ordinea de pe iconostas a icoanelor nu este făcută

- la întâmplare
- şi aleatoriu.

Iconostasul este foarte bine definit şi el este unul cu care toţi cei care intră în biserică au contact vizual. Tot părintele Maximos Constans spunea în acest sens: „Fiind **„cea mai fină membrană de materialitate”**, catapeteasma este conformă cu enigma trupului feciorelnic zugrăvit pe portalul ei central: un prag, pe de-o parte, întru totul pecetluit şi, pe de altă parte, întru totul deschis prezenţei plăsmuitoare a Dumnezeirii. Aşezarea Fecioarei şi interlocutorului său îngeresc în jurul unei porţi cultice le-a permis iconografilor bizantini să se joace cu distanţa şi spaţierea pe care le presupune discuţia dintre cele două personaje, cu ideea de mişcare peste un prag, un ritual de trecere iniţial prin care Logosul S-a îmbrăcat cu trup omenesc – o întâlnire dintre două extazuri: extazul descendent al lui Dumnezeu către om şi extazul ascendent al omului către Dumnezeu.”[146]

Este evident că orice teolog creştin ortodox – deplin sau aflat în formare – nu poate în nici un fel să evite tema şi subiectul icoanelor. Aceasta fiindcă ştim că în secolul al VIII-lea icoanele au devenit o problemă dogmatică. Prima duminică din Postul Mare ştim că este Duminica ortodoxiei care se leagă foarte mult de cultul icoanelor: „**Duminica Ortodoxiei** sau **Duminica biruinței Ortodoxiei** este sărbătorită în prima duminică a Postului Mare. Sărbătoarea comemorează victoria dreptei cinstiri a icoanelor asupra iconoclasmului prin decizia

---

144 A se vedea Nicolae Chifăr, *Icoană, iconologie, iconomahie* (Bucureşti, 2018).
145 Arhim. Maximos Constas**,** *Arta de a vedea. Paradox și percepție în iconografia ortodoxă*, traducere Dragoş Dâscă, Editura Doxologia, Iași, 2017, p. 327 https://doxologia.ro/iconografie/catapeteasma-un-simbol-al-simbolurilor (accesat pe 20.04.2023).
146 Idem.

Sinodului VII Ecumenic din anul 787, consfințită de sinodul de la 843. Drept urmare, slujba de prăznuire pomenește restaurarea cinstirii icoanelor în tipicul Bisericii dar și în viața particulară a creștinilor.

Uneori slujba cuprinde procesiuni solemne ale clerului și credincioșilor în jurul bisericii, purtând icoanele hramului sau sfinților parohiei. În zone cu jurisdicții multiple (cum ar fi Statele Unite ale Americii sau Europa Occidentală), se slujesc Vecernii pan-ortodoxe, fie în ajunul sărbătorii, fie duminică seara."[147]

La un iconar a venit un prieten.

- Doamne ajută.
- Doamne ajută dragul meu.
- M-am gândit să vin să îți fac o vizită.
- Mă bucur.
- Și cum mai ești?
- Bine.
- Tot cu icoanele?
- Da.
- Cum de ți-ai ales să pictezi icoane?
- Este o poveste din copilărie.
- Da?
- Da.
- Și nu mi-o spui și mie?
- Dacă vrei.
- Vreau.
- În școală am remarcat că îmi plăcea să pictez.
- Așa de vreme?
- Da.
- Frumos.
- Eram atras de natură și de lucrurile frumoase din jurul lor.
- Și?
- Apoi am mers la biserică.
- Și ce ai găsit acolo?
- Multe icoane.
- Așa este.
- Atunci mi-adat seama că vreau să devin iconar.
- Interesant.
- Așa este.
- Deci trebuie să ai aptitudini să devii iconar?
- Da.
- Mă gândeam eu.
- Păi da, nu aii cum să pictezi bine dacă nu ai talent.
- Deci contează talentul?
- Foarte mult.
- Nu eram conștient de asta.
- Ba da.
- Mai este ceva ce vreau să te întreb.
- Ce anume?
- Am tot auzit că sunt icoane făcătoare de minuni.
- Așa este.
- Se poate așa ceva?
- Totul este cu putință la Dumnezeu.
- Crezi?
- Da.
- Nu știu ce să zic.
- Îți voi spune o întâmplare.
- Te rog.

[147] https://ro.orthodoxwiki.org/Duminica_Ortodoxiei (accesat pe 09.06.2023).

- În vechime era un creştin pe nume Mihai Panamar.
- Și?
- El locuia lângă o biserică.
- Și?
- A fost trezit la un moment dat noaptea.
- De ce?
- Din biserica de lângă el se auzea o cântare frumoasă.
- Ce era?
- Asta a voit să afle şi Mihai Panamar.
- Și?
- A intrat în biserică şi acolo minune.
- Ce?
- Din icoana Maicii Domului ieşea o lumină puternică.
- Da?
- Da.
- Și?
- În jur se auzea acea cântare frumoasă.
- O minune.
- Da.
- Și ce a urmat?
- După aceasta lumina şi cântarea au încetat.
- Înțeleg.
- Mihai Panamar s-a dus la episcopul Vasile din Măgura.
- Prea Sfințite să vedeți ce mi s-a întâmplat.
- Ce anume?
- Azi noapte am fost trezit de o cântare frumoasă ce ceva din biserica de lângă mine.
- Și?
- În biserică am putut vedea icoana Maicii Domnului într-o mare lumină.
- Înțeleg.
- Ce să fi fost?
- Cântarea a fost cântarea îngerilor.
- Și lumina?
- A fost lumina cerească a raiului.
- Și a rămas lămurit Mihai Panamar?
- Da.
- Frumos.
- Aşa este.
- O mare minune.
- Aşa este.
- Asta ne certifică faptul că icoanele nu sunt simple tablouri.
- Sunt o expresie a iubirii de Dumnezeu.
- Fiindcă Îl reprezintă pe El?
- Da.
- Acum parcă şi eu aş vrea să fiu iconar?
- Ai talent?
- Nu prea.
- Lasă-i atunci pe cei care au talent.
- Aşa este.
- Vezi?
- A fost plăcută discuția cu tine.
- Mă bucur.
- Și eu.[148]

[148] Minunile Maicii Domnului de profesor Dumitru Stănescu, ediția 1925 apud Nicodim Măndiță, *Minunile Maicii Domnului,* (Editura Agapis, 2000), p. 453.

Avem mai sus încă o minune din tradiția creştin ortodoxă care ne spune că icoana este un lucru plăcut lui Dumnezeu. Aceasta fiindcă sunt mai multe religii şi curente religioase care sunt iconoclaste adică resping orice reprezentare a lui Dumnezeu. Ortodoxia a respins iconoclasmul acum mai multe sute de ani. „Victoria asupra iconoclasmului este denumită, în bisericile catolice de rit bizantin, „Triumful Dreptei Credințe, iar în Biserica Ortodoxă: „Triumful Ortodoxiei". Într-adevăr, pentru Biserica Ortodoxă, dar și pentru bisericile catolice de rit bizantin, refuzul venerării icoanelor constituie sinteza tuturor ereziilor: A refuza icoana, reprezintă, pentru teologia de rit bizantin, refuzul *Întrupării* lui Dumnezeu făcut om. Totuși, dacă imaginile sunt autorizate, ele trebuie și să fie exacte, din punct de vedere teologic, pentru a fi recunoscute drept icoane. Icoana bizantină nu este similară cu imagistica religioasă care a putut să se dezvolte în Occident începând cu Renașterea. Disputele iconoclaste au fost, în Ortodoxie, ocazia dezvoltării unei veritabile teologii a imaginii. Ea se sprijină pe declarația sfântului Pavel: „El [Hristos] este icoana Dumnezeului nevăzut, născut înainte de orice făptură" (Coloseni, **1**,15). Sfințenia constă în restaurarea imaginii lui Dumnezeu în noi, așa cum era la început, înainte să fi fost alterată de Cădere."[149]

CONCLUZII

Oricine intră într-o biserică ortodoxă va remarca icoanele. Protestantismul şi într-o oare care parte catolicismul au ajuns să reînvie vechea erezia a iconoclasmului a secolului al VIII-lea care respingea cultul icoanelor. Noi creştinii ortodocşi avem acest vechi cult al icoanelor şi suntem ataşaţi de el. Mari sfinţi părinţi ai creştinismului ortodox cum a fost

- Sfântul Teodor Studitul,
- Sfântul Ioan Damaschinul,
- Sfântul Simeon Noul Teolog
- Sau Sfântul Grigorie Palama

au fost cu toţii apărători ai icoanelor şi al cultului icoanelor. „**Iconoclasm** înseamnă literalmente distrugerea icoanelor și a altor imagini sacre sau a unor monumente, de regulă pe motive religioase sau politice. În mediile creștine, iconoclasmul a fost în general justificat printr-o interpretare literală a poruncii a doua din cele zece porunci, care interzice crearea de și închinarea la "chipuri cioplite".

Cei care au urmat aceste practici sunt numiți **iconoclaști**, termen care, prin extindere, a ajuns să se aplice oricărei persoane care încalcă sau nesocotește dogmele sau normele prestabilite. Prin opoziție, cei care respectă și venerează imaginile religioase sunt numiți **iconoduli** (sau *slujitori ai icoanelor*).

Reacțiile iconoclaste pot apărea între oameni de religii diferite, dar sunt cel mai adesea rezultatul disputelor interne între facțiuni ale aceleiași religii."[150]

În această carte am vorbit despre mai multe aspecte ale iconografiei şi a icoanei dar tema dominată este că toate icoanele creştin ortodoxe sunt sobre şi prin acest lucru vor să imprime în noi un comportament al sobrietății.

Am vorbit de faptul că sobrietatea icoanelor creştin ortodoxe este de multe ori

- greşit interpretată,
- defăimată
- şi insultată

de cei care sunt

- superficiali,
- frivoli
- şi neserioşi.

Aceasta fiindcă ei nu vor să înţeleagă că sfinţenia este totdeauna o expresie sobră şi se manifestă în sobrietate.

Am spus în această carte că în cei peste 1700 de ani de libertate creştină (începând cu anul 313 de la edictul de la Milano a Sfântului Constatin cel Mare) nu s-a văzut vreo icoană care să râdă sau să se zgâiască. Aceasta fiindcă duhul în care sunt făcute icoanele este unul sobru.[151]

Sunt din ce în ce mai multe obiecţii în lumea noastră seculară cum că cultul icoanelor este unul naiv şi credul. Cum să crezi în icoane şi să te închini lor? Nu este aceasta o dovadă de naivitate şi credulitate? Ei bine

---

149 https://ro.wikipedia.org/wiki/Duminica_Dreptei_Credin%C8%9Be (accesat pe 09.06.2023).
150 https://ro.orthodoxwiki.org/Iconoclasm (accesat pe 09.06.2023).
151 A se vedea Rafail Noica, *Cultura duhului* (Alba Iulia, 2002).

trebuie să ştim că în această carte am adus mai multe mărturii cu minuni care au fost făcute de şi prin icoanele creştin ortodoxe. Acest lucru ne spune că nu suntem naivi şi creduli că ne închinăm la icoane.

Am arătat în această carte că demonii nu iubesc icoanele şi suferă când ne închinăm la ele. Am spus la începutul acestei cărţi de călugărul care era luptat de duhul desfrânării şi căruia i s-a arătat acest demon care i-a spus că dacă nu se va mai închina la icoana Maicii Domnului îl va lăsa în pace şi nu îl va muncii cu patima desfrânării. Avem aici o mărturie din tradiţia creştin ortodoxă cum că cultul icoanelor nu este pe placul demonilor. Acest lucru a fost certificat şi de viaţa Sfântului Siluan Atonitul care la un moment dat s-a dus să se închine la icoane şi între el şi icoane s-a pus un demon pentru ca sfântul să se închine demonului şi nu icoanelor.[152]

O a doua obiecţie pe care mai mulţi o aduc icoanelor este că ele sunt

- triste,
- posace,
- posomorâte,
- deprimante
- şi depresive.

Aceasta fiindcă după cum am spus icoanele nu râd şi nici nu jubilează în veselie. Acest lucru trebuie să ştim că este mai mult o interpretare greşită a icoanelor. Aceasta fiindcă fericirea pe care o dă Hristos nu este una care se manifestă prin râsul cu gura până la urechi. Fericirea lui Hristos este

- sobră,
- profundă,
- lăuntrică
- şi tainică.

Cultul icoanelor a fost bine stabilit la Sinodul VII Ecumenic din 787 care spunea aşa: „şi, rezumând, zicem: [noi] păstrăm neschimbate toate predaniile Bisericii, scrise sau nescrise, încredințate nouă [cu sfințenie]. Între ele se află și zugrăvirea icoanelor, în acord cu relatarea propovăduirii evanghelice, în vederea întăririi credinței în întruparea, adevărată și nu închipuită, a lui Dumnezeu Cuvântul, [acestea] aducându-ne bun folos; căci lumina cu care se luminează între ele [propovăduirea și icoana] este spre mărirea amândurora.

Așa stând lucrurile, înaintând pe calea împărătească și urmând învățătura [de Dumnezeu] insuflată a Sfinților noștri Părinți și a Predaniei Bisericii Sobornicești, căci noi recunoaștem că ea este a Duhului Sfânt Care locuiește într-însa, hotărâm cu toată grija și acrivia: împreună cu imaginea cinstitei și de viață făcătoarei cruci, în sfintele biserici ale lui Dumnezeu să se pună și: cinstitele și sfintele icoane, pictate sau lucrate în mozaic, sau făcute din materii potrivite, pe sfintele vase și veșminte, pe ziduri și scânduri, în case și pe drumuri; icoana Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos și a Preacuratei Stăpânei noastre, Sfânta Născătoare de Dumnezeu, ale cinstiților îngeri și ale tuturor sfinților și drepților bărbați.

Căci cu cât mai des sunt văzute acestea, prin icoane, cu atât mai mult cei care privesc la ele sunt aduși a-și aminti și a iubi prototipurile [icoanelor] și a le da cuvenita sărutare și cinstita închinare; nu cinstirea adevărată, care după credință se cuvine numai dumnezeirii [Sfintei Treimi], ci [tot așa] cum se face cu semnul sfintei și de viață făcătoarei cruci, cu sfintele Evanghelii, și cu toate lucrurile sfinte; întru cinstirea lor se vor face tămâieri și se vor aprinde lumini [lumânări], după evlaviosul obicei al celor de demult. Căci cinstirea [acordată chipului] urcă la prototip (cf. Sfântul Vasile cel Mare: Despre Sfântul Duh 18, 45; PG 32, 149), și cel care se închină la icoană se închină persoanei zugrăvite în ea."[153]

Icoanele sunt unele care în creştinismul ortodox nu sunt numai o podoabă ci la fel de bine ele sunt unele care ne îndreaptă spre persoane celui care este reprezentat în ea. Acest lucru este posibil fiindcă icoanele reprezintă persoane care au trecut în viaţa de dincolo şi prin urmare sunt unele care fac legătura dintre

- pământ
- şi rai.

Despre icoane părintele Luca Diaconu spunea: „o pictură bisericească realizată corect, după canoanele ortodoxe, are efect asupra oricărui om. Căci **icoana** are și un aspect didactic, deoarece vorbește de istoria Bisericii, vorbește de viața și istoria sfinților, vorbește de viața Mântuitorului și a Maicii Domnului. Poate să aibă și un aspect exterior, cultural, în special la bisericile vechi. Apoi, ea mai are și un aspect liturgic. Nu se poate face

152 Din Sofronie Saharov, *Viaţa şi învăţătura stareţului Siluan Atonitul,* (Editura Deisis, Sibiu).
153 https://ro.orthodoxwiki.org/Iconoclasm (accesat pe 09.06.2023).

Sfânta Liturghie fără cel puțin două icoane: a Mântuitorului și cea a Maicii Domnului. Mai mult, icoana are și un aspect eshatologic.

Dar să zicem că omul este ateu. În acest caz, imaginea religioasă, pictura ortodoxă dintr-o biserică are un impact maxim asupra lui, fiindcă un ateu nu-și trăiește dimensiunea sa infinită, spirituală. Nu și-o trăiește, o ignoră voit. *El însă este creat de Dumnezeu, fie că vrea, fie că nu vrea. Și fiind creat de Dumnezeu, are chipul lui Dumnezeu imprimat, cum ai imprima o pecete pe ceară. În momentul în care omul acesta ateu, fără Dumnezeu – că el vrea așa, să fie fără Dumnezeu, vrea să fie autonom – a intrat într-un spațiu ortodox autentic, dacă este foarte corect și sincer cu sine, poate să trăiască un moment de revelație și chiar să se convertească, să cedeze evidenței, luminii, adevărului* și să ajungă în starea **Sfântului Pavel**, aflat pe drumul Damascului, sau să ajungă, fără a-și da seama, să uite de el și de ce se întâmplă cu el: să-și scape mapa din mână, sau să-l podidească lacrimile fără să știe de ce.

Pentru că lui, de fapt, într-un spațiu cu o pictură autentică, îi apare Dumnezeu Creatorul în față. Și cum l-a văzut Saul pe drumul Damascului pe Domnul, așa-L vede ateul pe Domnul într-o pictură religioasă autentică. Să zic că nu este atât de sensibil și curat ca să perceapă prezența lui Dumnezeu. Dar chiar păcătos și ticălos fiind, chipul lui Dumnezeu dinlăuntrul său vorbește atunci efectiv în el, chiar de nu se manifestă."[154]

Ceea ce am evidențiat în această carte este faptul că icoanele nu sunt sfinte prin materie și vopseaua din care sunt făcute ci prin sfințenia celui care este reprezentat în ele. Acest lucru fiindcă sfințenia lui Dumnezeu este comunicabilă. Acest lucru este un concept care a rămas mai mult propriu numai ortodoxiei fiindcă de exemplu protestantismul susține că numai Dumnezeu este sfânt și El ține sfințenia numai pentru Sine. Ei bine Dumnezeu își împărtășește sfințenia și cu icoanele care sunt reprezentări ale Sale. Teologul Stelian Gomboș spunea: „pentru iconoclaști icoana veritabilă este aceea identică cu prototipul, ajungând la concluzia că singura icoană a lui Iisus Hristos este Euharistia. Pentru Biserică Sfintele Daruri nu sunt o icoană tocmai pentru faptul că sunt identice cu Prototipul lor, ele nu se prefac în imaginea, ci în „prea curat Trup și scump Sânge" a lui Iisus Hristos. Noțiunea de „icoană" presupune diferențierea esențială dintre imagine și prototip. Ea este, potrivit afirmațiilor Patriarhului Nichifor, o asemănare a prototipului, dar se deosebește prin natură de acesta. Dacă nu se acceptă această distincție se ajunge la idolatrie. Pentru aceștia nu poate fi icoană, decât aceea care poate reprezenta cele două naturi ale lui Hristos – umană și divină. Dogma de la Sinodul IV Calcedon (451) face însă o distincție clară între naturi pe de o parte și persoană, pe de alta. De aici plecând, observăm că icoana nu reprezintă nici natura umană, nici cea divină, ci persoana unei Ființe Divine Întrupate – Care este Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos – după cum ne relatează Sfântul Teodor Studitul. Icoana se leagă de prototip pentru că îi reprezintă persoana și îi poartă numele. Dar se face distincția clară și limpede: „În Treime, Hristos se deosebește de persoana Sa. În icoane, El se deosebește de propria Sa reprezentare prin natură" ne declară același Sfânt Teodor Studitul.

De la interzicerea picturii, a reprezentării lui Iisus Hristos s-a ajuns la respingerea tuturor celorlalte icoane. Împotriva lui Leon al III – care a dat un Edict în sensul acesta, Sfântul Ioan Damaschin arată sensul acestei interziceri: „dacă pictezi imagini ale lui Hristos fără să le pictezi și pe cele ale sfinților, e limpede că ceea ce interzici nu este reprezentarea, ci venerarea sfinților". El percepe legătura intimă și insurmontabilă ce există între venerarea icoanelor și cea a sfinților. Refuzând venerarea sfinților se sfârșește logic prin a se respinge venerarea moaștelor și în general, a tot ceea ce este material. Pentru Ortodoxie, mântuirea este legată tocmai de materie, fiindcă ea este realizată prin unirea ipostatică dintre Dumnezeu și trupul omenesc. Sfântul Ioan Damaschin răspunde în acest sens: „Nu ador materia, ci pe Creatorul materiei, Care a devenit materie de dragul meu, Care a vroit să locuiască în materie și Care, prin cele materiale, mi-a dus mântuirea"…"[155]

Prin urmare icoanele sunt materie sfințită fiindcă sunt consacrate lui Hristos și sfinților Săi. Este adevărat că simpla închinare la icoane nu ne sfințește dacă nu ducem și o viață ascetică însă am spus că s-a dovedit din tradiția Bisericii că acest cult al icoanelor nu este pe placul diavolilor. În acest sens în tradiția creștin ortodoxă sunt mai multe mărturii de icoane care prin prezența și harul lor au ajuns să izgonească demoni.[156]

Tot despre icoane teologul Stelian Gomboș spunea: „pentru Sfântul Teodor Studitul, icoana este o confirmare a chenozei Fiului lui Dumnezeu; ca atare nu este urâtă și nici respingătoare Domnului: „nu e urâtă de Dumnezeu, o, cugetător al deșertăciunii, ci e chiar foarte iubită". Fiindcă altfel, cum ar fi făcut ceea ce I-a fost urât să facă? Căci nimic nu are atât de primordial omul între însușirile Lui, ca putința de a fi înfățișat in chip. Iar ceea ce nu poate fi înfățișat în chip nu este nici om, ci doar vreun avorton. Vezi, prin deșartele tale cuvinte, ce deduci că este Hristos, cel ce, pentru imensa Lui bunătate, a iubit să se facă om adevărat în toate?… Și cum se va

---

154 Arhimandrit Luca Diaconu https://doxologia.ro/iconografie/icoanele-ne-pun-fata-fata-cu-dumnezeu (accesat pe 20.04.2023).

155 Stelian Gomboș https://doarortodox.ro/2009/03/11/despre-icoane/ (accesat pe 20.04.2023).

156 A se vedea Jim Forrest, *Icoană în rugăciune* (Editura Pro Vita, 2006).

crede că şi-a luat trup din Sfânta Fecioară, dacă nu se zugrăveşte în icoană la fel ca noi?… Cu alte cuvinte, Sfântul Teodor vede implicată în negarea icoanei, negarea întregii opere de mântuire a lui Hristos, a patimii şi a morţii Sale. El constată paralelismul între cuvântul despre Iisus Hristos şi Icoana Lui. Căci şi cuvântul zugrăveşte în mintea ascultătorilor un chip al lui Iisus Hristos… A nega lui Hristos putinţa de a fi zugrăvit în icoană, înseamnă a ignora toate însuşirile Lui trupeşti, deci a cădea în dochetism. Nicăieri nu se spune că Iisus Hristos a fost fără chip. Icoana aceasta arată că a avut chip, a luat chip de rob, după cum spune Sfântul Apostol Pavel în Epistola sa către Filipeni 2, 9; În inima iconoclasmului şi a tuturor ereziilor tipice. Sfinţii Părinţi ai Bisericii au descoperit „reducţia şi chiar refuzul misterului kenozei". Icoana devine o confirmare mai mult a misterului kenozei devine ca mijloc paradoxal de realizare a teoriei umane a îndumnezeirii."[157]

Doi critici de artă discutau într-o zi.

- Şi cum mai merge?
- Sunt ocupat, foarte ocupat.
- De ce?
- Sunt noi şi noi tablouri care au nevoie de critica mea.
- Înţeleg.
- Tu ce mai faci?
- Am o preocupare nouă.
- Chiar?
- Da.
- Care?
- Iconografia.
- Icoanele?
- Da.
- Nu ştiu ce să spun.
- De ce?
- De ce se închină oamenii la icoane?
- Nu se închină la icoane?
- Nu?
- Nu.
- Dar la ce?
- La cel pe care icoana îl reprezintă.
- Nu înţeleg.
- Tu ai poze cu familia ta?
- Da.
- Şi când le priveşti îţi aduci aminte de ei?
- Da. Cu mare plăcere.
- Vezi aşa este şi cu icoanele.
- Adică?
- Ele ne aduc aminte de Hristos, Maica Domnului, îngeri şi sfinţi.
- Cred că ai dreptate.
- Sigur că am dreptate.
- Dar sunt şi mulţi care nu cred în icoane.
- Ştii ce este?
- Sub o formă sau alta mai toate religiile au o iconografie.
- Oare?
- Da.
- Şi ce se întâmplă dacă nu cinstesc icoanele.
- În primul rând te lipseşti de o metodă de comuniune cu Hristos.
- Şi în al doilea rând?
- Ai putea să fi pedepsit.
- Cum?
- Îţi voi spune.
- Te ascult.

[157] Stelian Gomboş https://doarortodox.ro/2009/03/11/despre-icoane/ (accesat pe 20.04.2023).

- Este o poveste dintr-un ostrov din Cipru.
- Cipru?
- Da.
- Şi?
- Aici se spune că era o biserică frumoasă.
- Înţeleg.
- Deasupra porţii de la intrarea în acea frumoasă biserică era o icoană cu Maica Domnului.
- Şi?
- În această icoană Maica Domnului stătea pe un scaun cu Pruncul în braţe înconjurată de doi îngeri.
- Frumos.
- Ei bine într-o zi pe lângă acea icoană a trecut un arab.
- Şi ce a făcut?
- Arabul şi-a spus.
- Ce?
- Ce prostie aceste icoane.
- Şi ce a făcut?
- A scos arcul şi a tras cu o săgeată în icoana Maicii Domnului.
- Şi ce s-a întâmplat?
- O minune.
- Ce?
- Din locul unde a lovit săgeata a început să curgă sânge.
- Sânge?
- Da şi se vărsa pe pământ.
- Nu se poate a zis arabul.
- Şi ce a făcut?
- A plecat de acolo?
- Acasă?
- Da.
- Înţeleg.
- Numai că pe drum a căzut jos la pământ şi a murit.
- A fost pedepsit de Maica Domnului?
- Da.
- Înţeleg.
- Deci vezi icoanele nu sunt simple tablouri.
- Nu eram conştient de asta.
- Păi să fi.
- Nu am auzit de această minune.
- Ea ne spune un lucru fundamental.
- Care?
- Că icoanele nu sunt simple simboluri.
- Ale lui Hristos..
- Da.
- Dar ce mai sus?
- Ele pot să fie la fel de bine prezenţa harice.
- În lumea şi societatea noastră?
- Da.
- Cred că ai dreptate.
- Aşa este.
- Acum ştii de ce mă interesează iconografia?
- Da.
- Mă bucur.
- Să ai spor în toate.[158]

[158] Minunile Maicii Domnului 400, de profesor Dumitru Stănescu, ediția 1925) apud Nicodim Măndiță, *Minunile Maicii Domnului,* (Editura Agapis, 2000), p. 454.

Am spus mai sus o mărturie a unei minuni făcute cu icoana Maicii Domnului din Cipru fiindcă mai toate sectele creştine de azi sunt iconoclaste şi resping cultul icoanelor care fiind idolatrie. Teologul Stelian Gomboş spunea în acest sens: „icoana nu mai este nici idol, care identifică sau confundă natura ori diferitele ei forţe cu Dumnezeu, nici simbol care atestă prezenţa lui Dumnezeu dar Îi afirmă distincţia de el, ci reprezentarea lui Dumnezeu însuşi devenit ipostasul personal a firii umane. Icoana păstrează distincţia între creatură şi Dumnezeu, dar vede într-o faţă umană creată pe ipostasul dumnezeiesc însuşi devenit subiectul ei. Ea este locul unei prezenţe harice, ea face trecerea de la tip la prototip, de la ceea ce este zugrăvit la ceea este în original. Învăţătura Bisericii despre icoană se bazează pe fundamentul ei hristologic, întruparea lui Hristos dă sens icoanei, iar apărând icoana, ea a avut conştiinţa că apără temeiurile credinţei."[159]

Este evident că icoane este un lucru care nu este numai o valoare estetică ci are şi una hristologică fiindcă prin întruparea lui Hristos el poate ajunge să fie reprezentat. Este adevărat că icoanele nu sunt poze ale lui Hristos care să Îl redea pe Hristos cu o precizie milimetrică. În acest sens iconarul are o oarecare libertate de a Îl reprezenta pe Hristos. Teologul Stelian Gomboş spunea: „în altă ordine de idei, mă gândeam în aceste vremuri, la modul în care istoria este ciclică, la felul în care ea se repetă, fiindcă, iată, asistăm la pervertirea unora dintre noi cu maladia iconoclasmului (unul modern, contemmporan, de această dată) care evidenţiază Icoana ca fiind un instrument al stressului şi al discriminării şi care, în consecinţă, invocă îndepărtarea şi înlăturarea acesteia din preajma copiilor noştri căci ar putea fi contaminaţi de duhul îndoctrinării, te pomeneşti, şi de cel al bigotismului ori al pietismului!… Şi acest fapt ar fi în opoziţie cu icoana modernă a televizorului sau a calculatorului, nu?!… Am senzaţia tot mai pregnantă că spiritul cel autentic cu toate ale sale, incomodează şi deranjează pe unii, deoarece constituie o realitate existenţială, puternică şi cât se poate de compactă, conţinând nişte precepte moral-creştine foarte clare şi corect definite. Acest lucru estompează sau atenuează unora duhul lor foarte zdruncinat şi de-a dreptul exhaustiv, ajungând (sărmanii) nişte victime ce revendică „libertatea de conştiinţă" care, chipurile, ar fi înrobită de icoanele, slujbele ori simbolurile Creştinismului sau, de ce nu, şi ale altor religii!…"[160]

Ortodoxia se identifică cu cultul icoanelor care ştim că este un lucru pe placul lui Dumnezeu. Din cele mai vechi vremuri bisericile ortodoxie au fost împodobite cu icoane care denotă o sobrietate destinsă care ne pune în legătură cu sobrietatea şi seriozitatea lui Hristos. Teologul Stelian Gomboş spunea în acest sens: „de aceea, pentru toate acestea noi trebuie să-i mulţumim lui Dumnezeu, odată pentru faptul că ne trezeşte la realitate şi ne invită la trezvie, scoţându-ne din ispita şi din păcatul triumfalismului ori al autosuficienţei, iar în al doilea rând pentru că ne dă atâtea prilejuri de cultivare şi chiar de înmulţire a conştiinţei apologetice în vederea (re)activării laturii mărturisitoare şi misionare, toate cu scopul dobândirii mântuirii noastre în Împărăţia Cerurilor – unde nu vom mai avea nevoie de icoane fiindcă îi vom vedea pe toţi cei reprezentaţi în ele faţă către faţă!… Să dea Dumnezeu să putem să le primim pe toate cu bucurie, cu folos duhovnicesc şi cu smerenie şi să îndrăznim înainte cu Mântuitorul, căci „El a biruit lumea" păcatelor, inclusiv cea a iconoclaştilor, pentru care suntem datori să ne rugăm, chiar la icoanele şi la slujbele pe care ei le resping şi să zicem cu toţii: „Iartă-i, Doamne că nu ştiu ce fac!" sau: „Nu le socoti lor păcatul acesta"…"[161]

[159] Stelian Gomboş https://doarortodox.ro/2009/03/11/despre-icoane/ (accesat pe 20.04.2023).
[160] Idem.
[161] Ibidem.